

SIHTASUTUSE ARCHIMEDES

Aastaraamat

2005

אדם יושב

SISUKORD

Missioon	4
Hea lugeja!	7
Sihtasutuse nõukogu hinnangud aastale 2005	6
Sihtasutuse struktuur	12
Sihtasutuse Archimedes tähtsündmused	13
Sihtasutus Archimedes meedias	15
SOCRATES EESTI BÜROO	16
Koolihariduse allprogramm Comenius	19
Täiskasvanuhariduse allprogramm Grundtvig	23
Kõrghariduse allprogramm Erasmus	29
Tempus	32
Erasmus Mundus	35
Keeleõppe allprogramm Lingua	37
Haridusjuhtide allprogramm Arion	37
Infotehnoloogia allprogramm Minerva	38
Haridusteabe võrgustik Eurydice	39
Eesti ENIC/NARIC Keskus (Akadeemilise tunnustamise infokeskus)	40
Keeleõppealgatused	43
EUROOPA NOORED EESTI BÜROO	47
Euroopa Noored Eesti büroo prioriteetsed tegevused ja tulemused 2005. aastal	47
Alaprogramm 1 - Rahvusvahelised noorsoovahetused	51
Alaprogramm 2 - Euroopa Vabatahtlik Teenistus	53
Alaprogramm 3.1 - Noorsooalgatused ja võrgustikuprojektid	54
Alaprogramm 3.2 - Tulevikukapitaliprojektid	55
Alaprogramm 5 - Tugimeetmed	56
Euroopa Noored Eesti büroo info-, koolitus- ja analüüsitegevused	58
EESTI KÕRGHARIDUSE AKREDITEERIMISKESKUS	61
AKADEEMILISTE MOBIILSUSTOETUSTE KESKUS	65
Kristjan Jaagu programm	65
Riiklik koolitustellimus välisülikoolidesse	68
Rahvuskaaslaste programmi üliõpilastoetused	68
Euroopa Ülikoolide Instituut	69
Noore Õpetlase stipendium	69

Riikidevaheliste lepingute stipendiumid	70
Muud tegevused	71
EUROOPA LIIDU INNOVATSIOONIKESKUS	72
Euroopa Liidu teadusalase 6. raamprogrammi kontaktpunktid	75
Eesti teadusinfosüsteem (ERIS)	78
COST	81
eTEN	82
eContentilt eContent+ programmile	83
Välisteadlaste teabekeskuste võrgustik Eestis	85
Noorteadlased	88
Eesti õpilaste teadustööde riiklik konkurss 2005	88
Eesti üliõpilaste teadustööde riiklik konkurss 2005	92
Õpilaste Teaduslik Ühing	95
ESTIRC	101
EUREKA	102
NETS Estonia	102
MAJANDUSAASTA ARUANNE	104
Bilanss	104
Tulemiaruanne	105
Rahavoogude aruanne	106
Audiitori järeldusotsus	107
ENGLISH SUMMARY	109
Introduction	109
Structure of Archimedes Foundation	110
Socrates Estonian National Agency	111
Estonian National Agency of the EU YOUTH Programme	115
Estonian Higher Education Accreditation Centre	121
Centre for Academic Mobility	122
EU Innovation Centre	124
Annual Report	138

Missioon

Osaledes partnerina teadmispõhise Euroopa ülesehitamisel osutab Sihtasutus Archimedes teenust, mille peamine sisu on Euroopa haridus- ja teadusruumi avamine Eestile vastavate koostööprogrammide ja koostööprojektide kaudu ning programmides osalemiseks tingimuste loomine kõrghariduse akrediteerimise ja teaduse hindamise kaudu.

Meie eesmärgiks on aidata kaasa hariduse kvaliteedi parandamisele ja Euroopa elukestva õppe levila loomisele.

אדם יושב

HEA LUGEJA

Hoiate käes meie viiendat aastaraamatut, mis tähendab, et sihtasutuse üheksast eluaastast on jäädvustatud juba üle poole.

Aastaraamatuid lugedes tekib alati küsimus – mis oli sellel aastal teistmoodi? Mis iseloomustab seda aastat kõige enam?

2005. aastast jääb sihtasutust meenutama kolm märksõna – noored, rahvusvahelistumine ja partnerite usaldus.

Noored – see tähendab eelkõige sisulist tööd noortega kõigis meie üksustes. See on esimeste projektikirjutamise ning -juhtimise kogemuste saamine Euroopa Noorte programmides. Need on esimesed teaduslikud diskussioonid Õpilaste Teadusliku Ühingu üritustel. Need on esimesed võidukogemused Euroopa Noorteadlaste konkursil. Samuti kümned ja kümned noored teadlased, kes said minna mujale maailma Eesti jaoks kogemusi omandama tänu erinevatele mobiilsustoetustele. Nagu ütleb üks toetusesaaja aastaraamatus *"Ei ole palju asutusi, kes tahaksid toetada noori, erksaid (vahest isegi liiga erksaid) ja veel hingelt rahutuid, kelle akadeemilised saavutused on võib-olla alles kuskil kaugel tulevikus. Minu jaoks polnud oluline mitte ainult rahaline toetus ..., vaid ka lihtsalt teadmine, et keegi usub minusse ja mu ettevõtmistesse."*

Rahvusvahelistumine – rahvusvaheliste programmide nn maaletoomiseks loodud sihtasutuse puhul poleks see vast erakordne märksõna, kuid 2005. a näitas, et oleme jõudnud kvalitatiivselt uuele tasandile. See tähendab, et me mitte ainult ei täitnud hästi oma põhiülesannet – suurendada eestlaste osavõttu rahvusvahelises koostöös, vaid meid on hakatud pidama omataoliste organisatsioonide seas asjatundjateks sellel alal. Gunnar Vaht juhtis Euroopa Nõukogu ja UNESCO ühise koostöövõrgu ENIC (*European Network of Information Centres on Academic Recognition and Mobility*) kõrgeimat organit – ENIC Bürood, meie töötajad on osalenud nõustajatena nii Austraalias, Iisraelis, Kesk- Aasias, Ukrainas, Valgevenes kui ka Moldovas.

Partnerite usaldus – see on ühele tugiorganisatsioonile ülim eesmärk ja püüdluste allikas. Võime öelda, et selle oleme saavutanud. Tsiteerides jällegi ühte meie partnerit: *"Olge ikka sama sõbralikud ning vastutulelikud. Just info vaba kättesaadavus kõigile projektidest huvitatutele tagab Eesti teaduse edasilikumise ning arengu."*

Nagu näete, on latt tõstetud üsna kõrgele. Samas oleme veendunud, et meil on veel ka piisavalt kasvuruumi.

Rait Toompere

Ülle Must

SIHTASUTUSE NÕUKOGU HINNANGUD AASTALE 2005

Kristjan Haller

Nõukogu esimees
Haridus- ja teadusministeerium,
hariduse ja teaduse asekancler

◀ Mis oli Teie arvates olulisim (seoses Archimedeselega) aastal 2005?

◀ Archimedeseest on kujunenud kindlustunnet pakkuv ja dünaamiliselt arenev asutus. Ees seisab töömahtude oluline tõus, millele 2005. a jooksul laoti korralik vundament.

▶ Mis suunas Te näete Archimedese arengut?

▶ Archimedese kui EL ja HTM mitmete programmide rakendusüksuse osakaal suureneb veelgi. Märkatavalt on kasvamas kõrghariduse ja teadusega seotud tegevuste maht. Uuemate valdkondadena näen siin struktuurfondide rakendusprogrammide, kõrghariduse-teaduse infosüsteemide haldamise ning teaduse rahastamissüsteemide tugistruktuuriga seotud tegevusi.

Kait Kabun

Rahandusministeerium,
Välisfinantseerimise osakond,
Planeerimise talitus,
peaspetsialist

◀ Sihtasutuse eelmise aasta tegevust ilmestavad kindlasti püüdlused suurema rahvusvahelistumise suunas läbi programmide raames tehtava aktiivse väliskoostöö ja ekspertabi kaasamise. Seejuures on mitmete toetusvaldkondade projektidesse ja jätkuprojektidesse lisandunud uut kvaliteeti, mis kõneleb sihtasutuse allüksuste töö heast tasemest.

▶ Järgnevatel aastatel näen Archimedesel kasvavat rolli tõukefondide vahendite haldamisel ning lootan, et sihtasutus saab ja suudab oma kogemustepagasiga panustada uute haridus- ja teadusprojektide rahastamise järgmisel EL eelarveperioodil 2007–2013.

Heli Aru

Haridus- ja teadusministeerium,
nõunik

◀ Väga keeruline on esile tõsta ühte saavutust suhteliselt suures organisatsioonis. Lähedamalt seotud teemade hulgast tõstaksin esile Erasmus programmis osalevate üliõpilaste 46% kasvu võrreldes eelmise aastaga, kõrghariduse rahvusvahelistumise strateegia-projekti ning välisriigikvalifikatsioonide tunnustamist lihtsustava määruse valmimist. Muude initsiatiivide hulgas oli kindlasti tähelepanuväärne Õpilaste Teadusliku Ühingu uus algus!

▶ Euroopa Liidu elukestva õppe programmi ja tõukefondide administreerimisega eeloleval seitsmel aastal laieneb sihtasutuse tegevuste ring ja kasvab märkimisväärselt eelarve. Suurenev vastutus toob kindlasti kaasa muudatusi igapäevases juhtimistöös, kuid lootan, et muutumatuks jääb sihtasutuse roll Eesti parima haridus- ja teaduskogemuse vahendamisel Euroopasse. Samas on oluline ära kasutada sihtasutuse töötajate kompetents siseriiklike valdkonnapolitiiliste otsuste ettevalmistamisel.

Rein Vaikmäe
Tallinna Tehnikaülikool,
teadusprorektor

◀ **Mis oli Teie arvates olulisim (seoses Archimedesega) aastal 2005?**

◀ 2005. a tegemistest pean olulisimaks Õpilaste Teadusliku Ühingu taaskäivitamist. Tegevus algas küll vist juba varem, aga süstemaatiline ja väljapoole nähtav töö sai minu meelest alguse siiski möödunud aastal. Pean seda suunda äärmiselt oluliseks, kuna teadustöö ja teadusliku mõtteviisi propageerimine õpilaste seas on vajalik nii teadlaste järelkasvu koolitamiseks kui ka laiemalt teadusliku maailmanägemise levitamiseks ühiskonnas. 2005. a tegemistest pean väga oluliseks ka jätkunud tegevust Eesti Teadusinfosüsteemi (ETIS) ülesehitamisel ning TKN büroo loomisel, mis realiseerusid 2006. a. Ja kui nüüd edasi mõelda, siis Euroopa Teaduse ja Tehnoloogiaalase Koostöövõrgu COST kontaktpunkti aktiivne tegevus, Kristjan Jaagu stipendiumid jne, jne.... Ridamisi olulisi ja edukaid tegevusi, mis teeb raskeks ühekahe olulisima suuna-tegevuse eraldi esiletõstmise. Seetõttu pean ehk olulisimaks Archimedesega seoses hoopis seda, et organisatsioon on kogu oma tegevusega jõudnud sellisele küpsusastmele, et Eesti teadus- ja (kõrg)haridusmaastikku ei kujutaks ilma Archimedese tegevuseta enam ettegi. Ja tuum on ilmselt selles entusiastlikus inimkoosluses, kes sihtasutusse on osatud koondada.

Maris Lauk
Eesti Vabariigi Alaline Esindus
Euroopa Liidu juures
2. sekretär

◀ "Kasvamine" on olnud kahe viimase aasta üheks oluliseks märksõnaks – programmide mahu kasv, rohkem tööd, rohkem inimesi ja rohkem vastutust.

▶ **Mis suunas Te näete Archimedese arengut?**

▶ Ka parim organisatsioon ei tohi jääda loorberitele puhkama. Liiati on ootamas ridamisi uusi väljakutseid. ETISE sünnitamisvalud tuleb üle elada ja süsteemi edasi arendada. TKN büroost peaks kujunema oluline tugi TKN uuenenud koosseisule. Ees ootab EL 7. raamprogrammi käivitamine ja sellega seonduvad tegevused Eestis. Algamas on ka teaduse evalvatsiooni uus voor ja selleks valmistumine nõuab seniste suhteliselt valusate kogemust pinnalt tõsist ettevalmistust, et evalvatsiooni sisulist kvaliteeti oluliselt tõsta ja muuta tulemused praktiliselt kasutatavateks. Ja kindlasti tuleks jätkata ja edendada seda rahvalalgatuslikku tegevust, mis algab päris noortest (st õpilaste ja üliõpilaste teaduslike ühingutega toimetamine, konkursid jne).

▶ 2006. aastal tuleb kasvuraskused ära tunda, et nendega siis vajalikul määral tegeleda.

Alar Karis

Rektorite Nõukogu,
Eesti Põllumajandusülikool,
rektor

◀ Usun, et kõik see, mis on tehtud noorte teaduse juurde toomiseks, väärrib esiletõstmist. Olgu selleks siis teadustööde riiklik konkursid või Õpilaste Teadusliku Ühingu tegevus. Tänapäevases globaliseerumas ahvatluste ja võimaluste maailmas on värske innovaatiliste ideede tekkimine muutumas järjest olulisemaks. Ja värske ideed saavad tulla noortelt ning teadmispõhine ühiskond, kus me väidame end olevat või püüdlevat, vajab teadlaste järelkasvu. Teadlasena on mul hea meel, et käivitus ERIS, mis lõid aluse Eesti teadusinfosüsteemi loomiseks.

▶ Pigem vastaksin, et milline ta ei tohiks olla. Arvan, et tuleks vältida tegevuste pihustumist ja killustumist. Kui haridus- ja teadusmaastikul tekib põhitegevuse kõrvale palju projektipõhist nii arvuliselt kui ka ressursimahult, ei ole see kindlasti optimaalne ega jätkusuutlik.

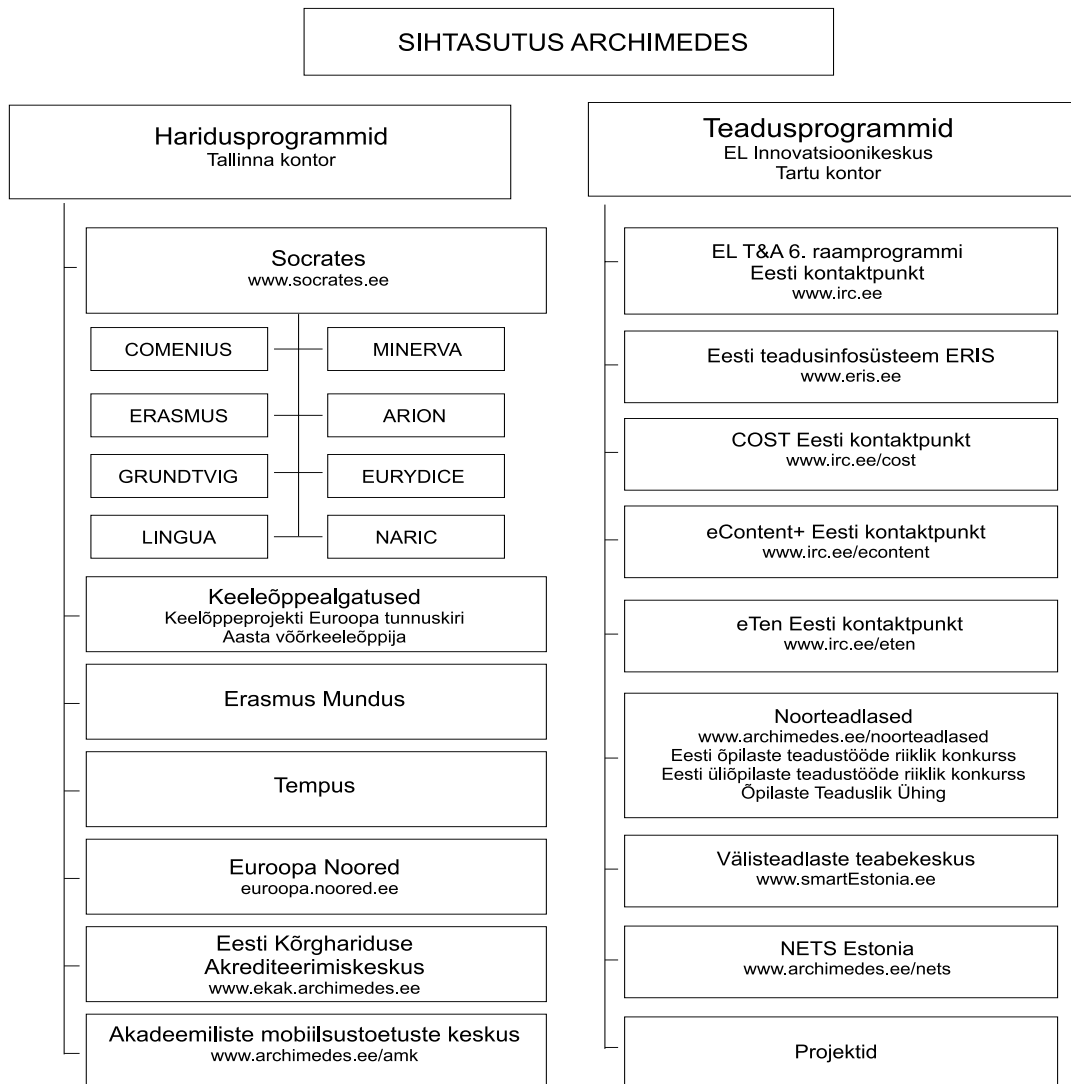
Jaan Reinson

Eesti Koolijuhtide Ühendus,
Tartu Descartes'i Lütseumi direktor

◀ Archimedese tööd mõjutas kindlasti see, et tegemist oli esimese täistööaastaga Euroopa Liidu liikmena. Sellest tuleneva töömahu kasvuga saadi kenasti hakkama.

▶ Näen Sihtasutust Archimedes mobiilse ja arenemisvõimelisena Eesti arenguks ülioluliste valdkondade, nagu haridus ja innovatsioon edendamisel.

SIHTASUTUSE STRUKTUUR

SIHTASUTUSE ARCHIMEDES TÄHTSÜNDMUSED

Aastal 2005 muutus sihtasutuse visuaalne identiteet – uus logo ja vastav stiiliraamat valmisid suvel, töö telliti reklaamibüroolt Rakett.

Aastal 2005 alustas sihtasutus ISO 9001:2001 kvaliteedijuhtimissertifikaadi taotlemist.

Aastal 2005 mindi Eesti Teadusinfosüsteemi ERIS kasutades täielikult üle teaduse sihtfinantseerimistaotluste elektroonilisele vastuvõtule.

2005. a I poolaasta – Euroopa Nõukogu ja Euroopa Komisjoni partnerlusprogrammi raames valminud T-Kit käsiraamatute tõlkimine eesti keelde seitsmel erineval teemal ning teemakohaste töötubade korraldamine (Euroopa Noored Eesti büroo).

2005. aastal alustas EL Innovatsioonikeskuse koordineerimisel Eesti teadmispõhise ettevõtluse arendamiseks loodud ettevõtlusprogramm NETS Estonia, mille raames toimunud innovaatiliste äriideede konkursi võitjatele mõeldud koolitused viidi läbi 14.–16. ja 21.–23. aprillil Pühajärve Puhkekeskuses.

25.–26. aprillil korraldas EL Innovatsioonikeskus Enwise konverentsile jätkuseminari Enwise Follow-up, millel osalesid 15 riigi esindajad ja kus arutleti selle üle, kuidas konverentsil esitatud soovitusi ja nõuandeid on hakatud erinevates riikides ellu viima.

19. mail esitleti Tartus Eesti Õiguskeskuse ruumides euroCRIS (*Current Research Information Systems*) konsortsiumi seminaril 12 riigi esindajaile Eesti teadus- ja arendustegevuse infosüsteemi ERIS arengut ja funktsionaalsust ning elektroonilise granditaotlussüsteemi võimalusi.

26.–29. mail korraldas Socrates büroo esimese rahvusvahelise kontaktseminari koolihariduse allprogrammi Comenius raames. Tegemist oli koolide koostööprojektide partnerite leidmiseks korraldatud rahvusvahelise üritusega, mille pealkirjaks oli *"Let's make teaching and learning more attractive!"* Kohal oli üle 50 õpetaja Euroopa eri riikidest ja 7 õpetajat Eestist. Töögruppide töö tulemusena moodustus mitu projektimeeskonda, kes siis loodetavasti esitavad 2006. a taotlusvooruks ka oma projektitaotluse koolide koostööprojekti läbiviimiseks.

9.–12. juunil korraldas Socrates büroo oma teise rahvusvahelise kontaktseminari, seekord täiskasvanuhariduse allprogrammi Grundtvig raames. Teemaks oli *"European Citizenship"*. Kohale tuli üle 60 täiskasvanuharidusspetsialisti 20-st Euroopa riigist ja 7 Eestist. Töögruppide töö tulemusena moodustus ka sel kontaktseminaril mitu projektimeeskonda, kes loodetavasti esitavad 2006. a taotlusvooruks ka oma projektitaotluse Grundtvig 1 Euroopa koostööprojekti või Grundtvig 2 õpikoostöö projektis osalemiseks.

27. juuli – 3. august – mitteformaalse õppimise suvekool Pedasel (Euroopa Noored Eesti büroo). Suvetool oli esmakordne püüe süvendatult arendada Eesti noorsootöötajate pädevust mitte-formaalse õppimise valdkonnas. Selles osales 26 noorsootöö spetsialisti, ametnikku ja koolitajat üle Eesti. Lisaks Euroopa Noored esindusele (Reet Kost ja Ülly Enn) oli koolitusmeeskonda kaasatud ka väliseksperite: prof. Lynne Chisholm (*Leopold-Franzens University Innsbruck*) ja Euroopa noorsootööala koolitaja Mark Taylor.

11.–13. augustil sai teoks esimene traditsiooniline üritus pärast Õpilaste Teadusliku Ühingu taaskäivitamist – suvelaager Viitnal, millest võttis osa 25 teadushuvilist last.

5. septembril toimus Eesti Teaduste Akadeemia saalis Välisteadlaste teabekeskuste võrgustiku avakonverents "*From students to top-level researchers: European political context and practical steps for supporting career development*"

6.–22. oktoobril korraldas Eesti ENIC/NARIC Keskuse juhataja Gunnar Vaht Euroopa kõrgharidusreformide ja endise NSV Liidu riikide haridussüsteemide alased koolitused Austraalias. Koolitused viidi läbi koostöös EAIE (*European Association for International Education*) ja Austraalia Valitsuse haridusosakonnaga – toimus neli 2-päevast koolitust Canberras, Brisbanes, Melbournes ja Sydneys.

15.–16. novembril korraldas EL Innovatsioonikeskus Tallinnas Eesti Näituste messikeskuses partnerlusürituse Ukraina, Valgevene ja Moldova teadlastele koostöö edendamiseks Eesti ja Euroopa Liiduga laiemalt.

22. novembril toimus Socrates büroo 2005. a suurüritus – Socrates 10 EXPRO projektitulemuste näitus, millega tähistati programmi Socrates 10-aastaseks saamist. Eesti haridusasutuste esindajad tutvustasid oma edukaid projekte ja nende raames valminud tooteid. Näitusel olid esindatud Socrates allprogrammide Grundtvig, Comenius, Erasmus, Minerva, Lingua raames senini läbiviidud haridusprojektid. Nii projektiinimesed, külalised kui ka meie korraldajatena võime öelda, et üritus läks korda. Tekkis hea sünergia Socrates erinevate allprogrammidega seotud projektimeeskondade vahel, tutvuti üksteise projektitulemustega. Tulemuste levitamine ja rakendamine on selliste koostööprogrammide nagu Socrates üks kõige olulisemaid eesmärke.

5. detsember – programmi Euroopa Noored Kogemustekohvik ja Euroopa Noored Auhindade väljakuulutamine. Analüüsiseminarist "Euroopa Noored Kogemustekohvik" võttis osa üle 100 kutsutud külalise aastate 2003–2005 toetusesaajate seast.

5.–11. detsember – Euroopa Komisjoni algatusel üle Euroopa aset leidnud Euroopa Noortenädala tähistamine Eestis ning Euroopa Noorteauhindade väljakuulutamine (Euroopa Noored Eesti büroo). Viiest Eesti poolt nominendiks esitatud noorteprojektist valiti kolm ka üle-euroopalisse finaali konkureerima teiste parimate Euroopa noorteprojektidega.

9.–10. detsembril taastati teine Õpilaste Teadusliku Ühingu traditsiooniline üritus pärast taaskäivitamist – ÕTÜ sügiskonverents, mis toimus Tartus ja kus teadushuvilised lapsed juba ise oma uurimistöid esitlesid.

SIHTASUTUS ARCHIMEDES MEEDIAS

2005. aastal ilmus Eesti meedias ligi 40 artiklit, milles kirjutati Sihtasutusest Archimedes ja meiega seotud tegemistest. Kajastamist leidsid kõigi sihtasutuse üksuste tegemised ning tegevusvaldkonnad.

Kõige enam artikleid, kus Archimedest mainiti või meie tööst kirjutati, ilmus Õpetajate Lehes – aasta jooksul kokku 15 korral. Eelistatuimaks teemaks oli koolihariduse programm Comenius. Comeniuse 10. aastapäeva puhul ilmus lehes pikem artikkel SA Archimedese töötajate poolt.

Õpetajate Lehes ilmus ka mitmeid artikleid, mis kajastasid või mainisid Eesti õpilaste teadustööde riiklikku konkurssi, Õpilaste Teadusliku Ühingu tegevust ja Eesti üliõpilaste teadustööde riiklikku konkurssi.

Eesti Päevaleht kajastas enim ENIC/NARIC keskuse tööd, mis leidis käsitlemist seoses EBSiga tekkinud vaidlusega. EBSis õppivate hiina tudengite ebapiisav haridustase oli ilmselt ka kõige enam meedia tähelepanu püüdnud teema, mis Sihtasutusega Archimedes seondus. Päevaleht kirjutas ka Eesti Kõrghariduse Akrediteerimiskeskuse tööst ning andis nõu libaülikoolidest hoidumiseks ning kajastas innovaatiliste äriideede NETS konkurssi.

Postimees kirjutas mitmetest erinevatest Archimedese tegemistest. Huvi pakkusid nii rahvusvahelistumiste strateegiaga seonduv, programmi Euroopa Noored üritused ja rahastatud projektid, õpilaste ja üliõpilaste teadustööde riiklikud konkursid, aga ka Socrates programmiga seotud uudised. Archimedest mainitud artiklite arvu poolest oli Postimees Õpetajate Lehe järel teisel kohal.

Äripäev kirjutas Sihtasutusest Archimedes seoses NETS Estonia innovaatiliste äriideede konkursiga, 6. raamprogrammiga ning leidis samuti mahti kirjutada Euroopa Liidu noorte teadlaste konkursil kolmanda koha võitnud Margus Niitsoost.

Lisaks sihtasutuse tegevust kajastavatele artiklitele ilmusid Archimedese töötajate poolt ka mõned arvamused muudel ühiskondlikel teemadel.

Lisaks üleriigilistele lehtedele ja Õpetajate Lehele kirjutasi Sihtasutuse Archimedes tegevusest mitmed kohalikud lehed ja ülikoolide lehed. Archimedese töötajad andsid mitmeid raadiointervjuusid erinevatele Eesti raadiojaamadele.

2005. aastal valmis ka ETVs saade Euroopa Noorte vabatahtliku teenistuse programmis osalenud noorest pealkirjaga "Odessas abiks".

OÜ Haridusmeedia ja SA Archimedese koostöös valmis lühifilmide sari "Pähklipurjad", mis räägib noortest Eesti teadlastest.

SOCRATES EESTI BÜROO

Programm Socrates toetab Eesti hariduse arengut Euroopa arengute taustal mitmel moel, võimaldades:

- haridusalal aktiivsete isikute liikumist;
- osalemist rahvusvahelisel koostööl põhinevates projektides,
- keeleoskuse ja teiste kultuuride mõistmise laiendamist;
- info- ja sidetehnoloogia rakendamist hariduses;
- kogemuste- ja teadmistevahetust lihtsustavate koostöövõrkude loomist;
- osalemist Euroopa riikide haridussüsteemide ja -poliitika vaatluses, võrdluses ja analüüsis;
- haridusalaste praktiliste oskuste, teabe ja uuenduste levitamist.

Socrates jaguneb hariduse erinevate aladega tegelevaks kaheksaks allprogrammiks:

Comenius: kooliharidus

Erasmus: kõrgharidus

Grundtvig: täiskasvanute haridus ja muud haridussuunad

Lingua: Euroopa koostööprojektid keeleõppe arendamiseks

Minerva: avatud- ja kaugõppe ning info- ja sidetehnoloogia koostööprojektid haridusvaldkonnas

Haridussüsteemide ja -poliitika vaatlus ja uuendus:

Eurydice – Euroopa hariduse infovõrk;

NARIC – riiklike akadeemilise tunnustamise keskuste võrgustik;

Arion – õppelähetused haridusala otsustajatele

EL programmide vaheline koostöö

Täiendavad meetmed

Eesti ENIC/NARIC Keskuse (Akadeemilise tunnustamise infokeskus) ja Euroopa hariduse teabevõrgu Eurydice erinevus võrreldes teiste allprogrammidega seisneb selles, et need programmid ei jaga toetusi.

Lisaks organiseerib Socrates Eesti büroo

- intensiivseid keelekursusi sissetulevatele üliõpilastele;
- rahastab Bologna protsessi promootoreid;
- keeleõppeprojektidele Euroopa tunnuskirja määramisega seotud tegevusi.

Olulised tegevusvaldkonnad on koolitus, infotöö, tulemuste levitamine ning eriti viimasel ajal üle-euroopaliste kontaktseminaride korraldamine.

Eesti osaleb Euroopa Liidu hariduskoostööprogrammis Socrates alates 1997. aastast, seega 2005. a oli büroole juba kaheksas tegevusaasta.

Kolm kõige olulisemat üritust, mida võiks 2005. aasta kohta Socrates Eesti büroo 2005. aasta tegevusest välja tuua, on esmakordselt korraldatud kaks rahvusvahelist kontaktseminari ning sügiseste ürituste sari koondnimetusega "Kuldne sügis – 10 aastat Socratest".

Kontaktseminarid

Kõikidel programmi Socrates osalejariikidel on võimalus korraldada nn kontaktseminare. Tegemist on Socrates koostööprojektide partnerite leidmiseks korraldatavate rahvusvaheliste üritustega, kuhu kutsutakse kokku valdkonna spetsialistid üle Euroopa, tutvutakse omavahel, moodustatakse töögrupid vastavalt huvipakkuvale teemale, harjutatakse projektitaotluse täitmist.

Socrates Eesti büroo otsustas 2005. a korraldada kaks kontaktseminari – ühe koolihariduse ja teise täiskasvanuhariduse valdkonna spetsialistidele.

Socrates koolihariduse allprogrammi Comenius kontaktseminar toimus 26.–29. mail Tallinnas, Pirita TOP hotellis. Pealkirjaks oli "*Let's make teaching and learning more attractive!*" Kohal oli üle 50 õpetaja Euroopa eri riikidest ja 7 õpetajat Eestist. Kontaktseminar kulges edukalt ja kõik osalejad jäid väga rahule. Töögruppide töö tulemusena moodustus mitu projektimeeskonda, kes siis loodetavasti esitavad 2006. a taotlusvooruks ka oma projektitaotluse koolide koostööprojekti läbiviimiseks.

Socrates täiskasvanuhariduse allprogrammi Grundtvig kontaktseminar toimus 9.–12. juunil samuti Pirita TOP hotellis. Teemaks oli "*European Citizenship*", mis haakus hästi ka sellega, et 2005. aasta on Euroopa Nõukogu poolt kuulutatud Euroopa kodanikuhariduse aastaks. Kohale tuli üle 70 täiskasvanuharidusspetsialisti 20-st eri Euroopa riigist ja 7 Eestist. Töögruppide töö tulemusena moodustus ka sel kontaktseminaril mitu projektimeeskonda, kes siis ehk samuti esitavad 2006. a taotlusvooruks oma projektitaotluse, kas siis Grundtvig 1 Euroopa koostööprojektis või Grundtvig 2 õpikoostöö projektis osalemiseks.

Kuldne sügis – 10 aastat Socratest

2005. a sügisel tähistas Euroopa Liidu hariduskoostööprogramm Socrates oma 10-aastast juubelit. Sooviga tähistada Euroopa tähtpäeva. Sel puhul korraldas Socrates Eesti büroo üritustesarja koondnimetusega "Kuldne sügis – 10 aastat Socratest". Eestile sai programmis Socrates osalemine võimalikuks Euroopa Liidu kandidaatriigina alates 1997. aastast, seega seisab meil ja enamikul uutest Euroopa Liidu liikmesriikidest suurem aastapäeva tähistamine ja kokkuvõtete tegemine küll alles ees.

6.–7. oktoobril korraldati Toila Sanatooriumis aruteluseminari kõikidele Socrates Eesti büroo juurde loodud programminõukogude liikmetele ja programmide tugiisikutele. Arutlesime Socrates allprogrammide senise tegevuse ning tulevikuarengute ning programminõukogu ja hindajate töö üle programmi kvaliteedi ja tulemuste levikuga seonduvalt. Rääkisime uuest haridusprogrammist ning sellega kaasnevast teavitustööst.

18.–19. novembril korraldas Socrates Eesti büroo Socrates väikeprojektides osalejatele videokaamera kasutamise koolituse pealkirjaga "Ega videokaamera pole kastmisvoolik". Pakkusime võimalust harjutada režissöör Jüri Tallinna käe all kaamera õiget kasutamist ja kuulata videokaamera kasutamise olulisi nippe nii teoorias kui praktikas. Tegemist on loengutsükliga, jätkutsükliid toimuvad 2006. a.

22. novembril toimus selleaastane suurüritus – Socrates 10 EXPRO projektitulemuste näitus. Nagu ka lühend Socrates EXPRO (*Socrates – Exposition of Projects*) viitab, korraldasime antud ürituse raames projektitulemuste väljapaneku, kus Eesti haridusasutuste esindajad tutvustasid oma edukaid projekte ja nende raames valminud tooteid. Näitusel olid esindatud Socrates allprogrammide Grundtvig, Comenius, Erasmus, Minerva ja Lingua raames seni läbiviidud haridusprojektid. Tulemusi tutvustasid ja infot jagasid projektijuhid ise. Lisaks projektitulemuste väljapanekule toimusid edukate projektitulemuste esitlused, vermisime Socrates 10 münte, tunnustasime sel aastal projekti lõpetanud Eesti koole ja edukaid keeleõppeprojekte. Kogu päeva vältel oli avatud "Socrates infopada", kus jagasime teavet programmi võimaluste, edukate projektide jms kohta. Nii projektiinimesed, külalised kui ka meie korraldajatena võime öelda, et üritus läks korda. Tekkis hea sünergia Socrates erinevate allprogrammidega seotud projektimeeskondade vahel, tutvuti üksteise projektitulemustega. Tulemuste levitamine ja rakendamine on selliste koostööprogrammide üks kõige olulisemaid eesmärke. Iga projekt peaks ju olema huvitatud oma tulemuste tutvustamisest teistele haridusasutustele, kes saaksid neid samuti kasutada oma igapäevatöös!

Koolihariduse allprogramm Comenius

Programmi Comenius tegevusvaldkond on kooliharidus ja tegevust suunavad neli põhieesmärki:

- parandada hariduse kvaliteeti,
- tugevdada Euroopa dimensiooni hariduses,
- toetada võõrkeelte õppimist,
- edendada kultuuridevahelist teadlikkust.

Socrates Eesti büroo menetluses olev eelarve kindlustab osalemise allprogrammides Comenius 1 (koolide koostöö projektid) ja Comenius 2.2 (haridustöötajate mobiilsus); ning allprogrammidega Comenius 1, Comenius 2.1. ja Comenius 3 seotud kontaktseminaridel/ ettevalmistavatel lähetustel osalemise.

Comeniuse meeskonna 2005. a kõige vahvamaks saavutuseks on kindlasti esimese elektroonilise Comenius programmi häälekandja ilmumine. Väljaande nimeks sai ComeniusLeht ja loodame, et ta hakkab ilmuma kaks korda aastas – eks see sõltu ka lugejate tagasidest. Infolehte saab lugeda aadressil http://phidias.archimedes.ee/~triin/Nimetu_Haalekandja.pdf

Comenius rahvusvahelised koolide koostööprojektid

Eesti koolidelt laekus projektitaotlusi kokku 142, millest 99 olid õppekasvatustöö arenduslikud ja 34 kooliarenduslikud projektid. Keeleõppeprojektide populaarsus on võrreldes eelmiste aastatega tunduvalt suurenenud. 2005. a esitati rekordarv keeleõppeprojektide taotlusi – 9 (2004. aastal esitati 1 taotlus). Võrreldes eelmise aastaga on taotluste arv suurenenud 61 võrra.

Eesti programminõukogu ja rahvusvahelise kooskõlastusringi tulemusena toetati 81 õppekasvatustöö arenduslikku, 25 kooliarenduslikku projekti ning 4 keeleõppeprojekti. Seega saab toetust kokku 110 kooli (42 kooli rohkem kui eelmisel aastal). Esitatud projektitaotlustest toetati 77,5%.

2005. aasta suvel lõpetas rahvusvahelise koostööprojekti 20 kooli.

Kokkuvõtteks:

- projektide põhilised teemavaldkonnad olid seekord ajalugu ja kultuuripärand, võõrkeeled, kodanikukasvatus, keskkonnakasvatus, meedia, teater ja muusika, turism, IKT, sotsiaalne integratsioon, tervislikud eluviisid, teadus ja tehnoloogia
- õppekavaga on kõige rohkem projektide tegevustes seotud võõrkeeled, IKT, geograafia, ajalugu, kunstiopetus

KOOSTÖOPARTNERITE JA TOETUSESAAJATE HINNANGUD AASTALE 2005

Kaider Vardja

Tabasalu Ühisgümnaasiumi direktori asetäitja ja kooli koordinaator Comenius koolide koostööprojekti, milles Tabasalu kool partnerina osaleb

◀ Hinnang koostööle 2005. aastal ja soovid edaspidiseks ▶

◀ Koostöö Archimedese Socrates büroo inimestega on olnud nauditav. Projekti käigus on tekkinud palju küsimusi ja alati olen saanud vastuse kiirelt. Nii infopäeval, koolitusel kui ka muudel kohtumistel on töötajad olnud alati abivalmis, lahked ja avatud. Projekti töö igal sammul tundsin tänu neile kindlust ja teotahet. Mind hämmastab nende inimeste professionaalsus, alati on neil probleemi ärakuulamiseks aega. Koostööle Archimedesega annan kõrgeima hinde.

▶ Archimedesele soovin hulgaliselt toredaid projektis osaleda soovivaid koole, palju ideid ja loomulikult raha, mida headele projektidele jagada. Edu ja rõõmu!

Ly Kivistik

Uhtna Põhikooli direktor. Kool sai toetust osalemiseks Comenius koolide koostööprojekti

◀ Aasta 2005 oli Uhtna Põhikooli jaoks eriline. Meie kirjutatud Comenius 1 projekt "Sõpradele külla" sai heakskiidu ja rahastuse. Projekt kestab kolm aastat ning selle aja jooksul on võimalus erinevate maade lastel ja õpetajatel saada hindamatuid kogemusi ja uusi teadmisi sõprade kodumaast, kultuurist, traditsioonidest ning paljust muust. Esimene projektikoosolek oli Martinique saarel (Väikesed Antillid). Saar, kuhu sattusime, oli imeline. Kolumbuse arvates paradiisisaar. Ekskursioonid vihmametsa, vulkaan Mont Pele jalamile, Kariibi mere äärde olid lummavad. Seltskond oli hea, koostöö laabus. Saime endale head sõbrad Hispaaniast, Prantsusmaalt, Inglismaalt, kellega oleme tihedates

suhetes. Koos õpilastega koostame elektroonilisi raamatuid, mille kaudu tutvustame oma koole ja tegemisi. Üksteiselt õppides rikastume kõik. Comeniuse/ Archimedese poolt pakutud videokaamera kasutamise koolitus "Kaamera ei ole kastmisvoolik" oli aga omaette kogemus. Oleme ju kõik targad - ostame kaamera, loeme juhendi läbi ja hakkame filmima. Koolitaja Jüri Tallinn pani aga mõtlema, miks ja kuidas filmida, mida arvestada ja tähele panna, et filmitu ka teistele huvi pakuks. Soovitused, mis ta andis ja praktilised tööd filmimisel ning filmi monteerimisel ärgitavad proovima ja katsetama. Iga kooli elus on ju nii palju tähelepanuväärset, mida tasub jäädvustada. Projekti töö jaoks on see aga hindamatu väärtusega. Kuidas hinnata koostööd SA Archimedesega? Ülivõrdes! Programm Comenius on võimaldanud meil teha palju tööd, saada võrratuid kogemusi ja sellest rõõmu tunda.

▶ See on tänuväärne töö. Jätkake samas vaimus. Äärmiselt meeldiv on, et olete nii innustavad ja julgustavad. Esimene kord uue asjaga alustada ei olegi ju nii lihtne, kuid kui igale küsimusele, kahtlusele-kõhklusele saad toetava vastuse, siis on kindlam edasi minna. Olete nagu teejuhid, kes näitavad kätte rajaotsa ja ulatavad vajadusel oma abikäe. Olgu teil ikka teravat silma ja head taipu, et leida uusi võimalusi, millest kinni haarates koolirahvas Eestimaal saaks oma põnevaid radu Euroopasse tallata ja jätta maha tähelepanuväärseid märke Eestimaast.

- taotluste kvaliteet on tunduvalt parem taotlejail, kes on osalenud kontaktseminaridel või projekti ettevalmistavatel lähetustel
- enim on partnerkoole Eesti koolidel Saksamaalt, Suurbritanniast, Poolast ja Itaaliast
- koolide huvi Comenius projektis osalemiseks on jätkuvalt suur
- projektidega on kaetud kõik Eesti maakonnad.

Järgnevalt on välja toodud toetust saanud koolide arv maakonniti

Harjumaa	30	Valgamaa	6
Tartumaa	15	Jõgevamaa	4
Pärnumaa	9	Järvamaa	3
Viljandimaa	8	Raplamaa	3
Ida-Virumaa	8	Põlvamaa	1
Lääne-Virumaa	8	Hiiumaa	1
Saaremaa	5	Läänemaa	2
Võrumaa	7		

Koolid on muutunud aktiivsemaks ja on julgemad osalema kontaktseminaridel/projekti ettevalmistavatel kohtumistel. Paljuski on põhjus selles, et eelmise aasta eelarve kasvuga seoses saime toetada rohkem soovijaid kui kunagi varem. Samuti on tehtud suuremat teavitustööd: tööd on alustanud Comenius maakondlikud nõustajad, huvilistele on avatud meililist, korraldatud on infopäevi ja koolitusi. Taotlusi tuleb üle terve Eesti – ka saared on avastanud programmi võimalused. Alates 2005. aastast on tehtud lihtsamaks ja arusaadavamaks ka taotlusvorm, mis hõlbustab taotlemist.

Koolitustoetused õpetajatele

Haridustöötajate koolituskursustel osalemiseks stipendiumi taotlemiseks on kaks tähtaega aastas – 1. märts ja 1. oktoober. 2005. aasta 1. märtsi tähtajaks laekus 60 taotlust, nõukogu toetas 46. 1. oktoobri tähtajaks esitati 34 taotlust, millest toetati 31. Keskmine stipendium osaleja kohta 1718 eurot.

Enim taotlusi laekub endiselt gümnaasiumide ja keskkoolide õpetajatelt osalemaks võõrkeelte õpetamisega seotud kursustel. Peaaegu kolmveerand laekunud taotlustest oli inglise keele õpetajatelt. Taotlusi esitatakse kõige rohkem Harju-, Tartu- ja Pärnumaalt. Ka saared on esindatud taotlejate hulgas. Samuti on vene koolide õpetajad julgemalt taotlema hakanud kui eelnevatel aastatel.

Taotluste arv, samuti stipendiumisaajate arv on 2004. aastaga võrreldes tõusnud (põhjuseks kahe taotlustähtaja olemasolu ning märkimisväärselt suurenenud eelarve). Palju mõju on olnud ka "hea kogemuse" levil õpetajate endi hulgas – koolist üks õpetaja on taotlenud, saanud stipendiumi ja osalenud ning tema hea kogemus julgustab teisi osalema.

Tulevaste võõrkeeleõpetajate praktika

Praktikanti-võõrkeeleõpetajat EL liikmesriigist soovis kümme Eesti kooli. Kuuel koolil õnnestus praktikant ka leida (Rocca al Mare Koolil on sellel õppeaastal erandkorras kaks praktikanti - üks Sloveeniast ja teine Prantsusmaalt, Tartu Kunstikoolil praktikant Leedust, Tallinna Vanalinna Hariduskolleeegiumil Poolast, Kildu põhikooli saabub 2006. aasta veebruaris praktikant Belgiast, Orissaare gümnaasium ja Pärnu-Jaagupi gümnaasium said praktikandid Saksamaalt. Kahjuks loobus kaks kooli (Noarootsi gümnaasium ja Kullamaa keskkool) oma praktikantidest, kuid õnneks leidsime kiirelt kaks kooli, kes olid nõus praktikandid vastu võtma.

Praktikale minna soovijaid pedagoogikaüliõpilasi Eestist oli 19 (eelmisel aastal laekus taotlusi 8). Programminõukogu kiitis heaks 14 taotlust. Peale rahvusvahelist koolide ja praktikantide sobitamise ringi (selle käigus otsitakse igale praktikandile sobivaim kool) loobus üks praktikant, tuues põhjuseks Eestis läbitava kutseaasta vajalikkuse. Keskmine stipendium üliõpilase kohta oli 4200 eurot.

Kommentaariks:

- keeleõpetaja-praktikanti soovivate koolide arv on eelmise aastaga võrreldes jäänud samaks, kahjuks ei leidu kõigile soovijatele praktikante
- praktikale minna soovijate arv on kasvanud, huvi üliõpilaste seas on suurenenud. Programmi menetlemise teeb raskeks Eestis valitsev õppekavade segadus.

Euroopa õpetajakoolituse koostööprojektid

Comenius 2.1. projekte, kus Eesti kõrgkoolid ja teised kooliharidusega seotud asutused/organisatsioonid osalevad partneritena, esitati Euroopa Komisjonile kokku 12; esitatud projektidest toetas Euroopa Komisjon nelja projekti, kus Eesti institutsioonid osalevad partneritena:

Assist – Mobilization of Community towards Secure School

Eesti partneriks "Miks ja Millepärast"

EU TRAIN – European Training for students teachers in science

Eesti partneriks TÜ füüsika-keemia teaduskond

EDUC – Education for change – Perspective for education and participation in sustainable development

Eesti partneriks Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledž

EuBuildIT – Europäische Gebäude und Informationstechnologien

Eesti partneriks OÜ Miksike

Comenius 3 koostöövõrkude raames toetas Euroopa Komisjon ühte projekti, kus osaleb 5 Eesti institutsiooni:

Learning Migration – Learning about migration and intercultural relations in school and teacher training

Eesti partneritena: Eesti Pedagoogikamuuseum, J.Tõnissoni Instituut, Pärnu Raeküla Gümnaasium, Rapla MV, Tallinna Pelgulinna Gümnaasium

Täiskasvanuhariduse allprogramm Grundtvig

Grundtvig on suunatud täiskasvanute koolitajatele ja täiskasvanud õppijatele, kes soovivad edendada elukestva õppe alast koostööd partneritega teistest Euroopa riikidest. Programmi eesmärkideks on edendada elukestva õppe kvaliteeti, Euroopa mõõdet, juurdepääsu ning valikuvõimalusi läbi täiskasvanuhariduse selle kõige laiemas mõistes.

Programm on avatud kõigile täiskasvanuharidusega tegelevatele asutustele nii formaalsest (nt täiskasvanute gümnaasium, avatud ülikool jne) kui mitte-formaalsest haridussüsteemist (rahvaülikool, mittetulundusühingud, kultuuriasutused jne) ja reguleerimata haridussuundadelt (nt vabatahtlikud ühendused, seltsid).

Aasta esimeseks tähtsündmuseks oli 23. veebruaril Kohilas, Tohisoo mõisas toimunud Grundtvig õpikoostöö projektides aastatel 2001–2004 osalenud Eesti asutuste pidulik tunnustamine. Tegemist oli esmakordselt toimunud üritusega, kuhu olid kutsutud õpikoostöö-projektides osalenud asutuste projektijuhid ja teised projektegevusega seotud isikud. 2004. a lõpu seisuga oli Eesti osalusega projekte lõppenud kaheksa. See ettevõtmine on plaanis muuta traditsiooniliseks ning korraldada taas 2007. a, kui lõppenud projekte on jälle piisavalt palju.

2005. a valmis viie Socrates büroo juhtimisel Grundtvig 2 õpikoostöö projektide käsiraamat ("*Grundtvig Learning Partnerships Navigator – Your Guide to European Cooperation in Adult Learning*"). Tegemist on suurepärase abimehega kõigile, kes soovivad alustada õpikoostööprojekti, aga ka neile, kes juba osalevad mõnes sellises koostöös. Eesti huvilised võisid alates sügisest käsiraamatuga tutvuda ingliskeelse võrguväljaandena Socrates Eesti büroo kodulehelt – <http://www.grundtvig.nl>. Tulevikus on plaanis materjal ka eesti keelde tõlkida ja tõsiste huviliste seas levitada.

Grundtvig täiskasvanuhariduse suured projektid

Grundtvig täiskasvanuhariduse suured projektid on **koolituskursuste projektid ja Euroopa koostöö projektid** (Grundtvig 1), nende raames on võimalus välja töötada koolituskursuseid, õppematerjale, käsiraamatuid täiskasvanutele ja täiskasvanuhariduse personalile ning meetodeid ja vahendeid elukestva õppe ideede levitamiseks.

Grundtvig koostöövõrkude ja temaatiliste seminaride (Grundtvig 4) raames saavad erinevad täiskasvanu-koolitusega tegelevad asutused edendada pikaajalist koostööd, laiapõhjalist uurimustööd ning laiema avalikkuse teadlikkust elukestva õppe võimalustest Euroopas.

Mari-Liis Velberg ja Kadi Jaanisoo

VAT Teatri Foorumgrupist. VAT Teater osales Eesti partnerina Grundtvig õpikoostööprojekti

Piret Soosaar

VAT Teatri Foorumgrupist ja foorumteatri meetodi väljatöötaja

Augusto Boal

◀ Tänu Grundtvig programmi toetusele on meil olnud võimalus teha seda, mida me oleme väga soovinud ning avaldame selle eest suurt tänu, tehes kumarduse ja kniksu. Koostöö Socrates bürooga on olnud igati hea – ikka on toetatud targa nõuga ja tehtud huvitavaid koostööpakkumisi! Grundtvig 2 projekti "Forum Theatre in Adult Education" varal sai kinnitada kunagi loodud partnerlussuhteid ning teha koostööd uute partneritega. Enda kaardistamise ning kogemuste vahetamise seisukohalt oli ka oluline osalemine Inglismaal Hull'is toimunud konverentsil. Oleme saanud värviliste kogemuste ja asjalike kontaktide võrra rikkamaks. Saime levitada foorumteatri kui sotsiaalteatri ideed ja tutvustada selle praktiseerimise võimalusi. Oma loominguilise väljendusvahendi – foorumteatri – kaudu pürgime oma eesmärkide poole edasi ja loodame, et meie koostöö jätkub ka tulevikus.

▶ Sooviksime, et edaspidigi leiaksid äramärkimist ja tunnustust loova, innovaatilise ja just alternatiivsema suunaga ideed, sest neis on tihti peidus maailma edasiviiv muutuste alge! Et teie vahvatel ja sõbralikel töötajatel jätkuks ikka rõõmsat meelt, abivalmidust ning tegutsemise tahet :) !

Foorumteater kui hea näide mitteformaalsest õppimisest! (VAT Teatri Foorumgrupp)

Grundtvig 1 koostööprojektide taotlusi, kus osalejateks ka Eesti asutused, esitati Euroopa Komisjonile 2005. aastal 25 (eelmisel aastal 23), neist 16 Euroopa koostööprojektid, 7 koolituskursuste väljatöötamise projektid (neist 1 Eesti koordineerimisel), 1 tulemuste levi projekt ja 1 Grundtvig koostööorgu projekt. Pärast lõpptaotluse esitamist leidsid toetust 4 Eesti asutuste osalusega Euroopa koostööprojekti.

Eesti partner

MTÜ Siksali Arendusselts
Tallinna Ülikool

ANDRAS
ANDRAS

Projekti pealkiri

CAERA – Curriculum for Adult Education in Rural Areas

Recognition and Accreditation of Experimental Learning – a Way for Better Accessibility of Adult Education

The Life Long Learning Map; Mapping the Learning Path of Adult Learners

POSILLIPO – Partnership Observation System for the Implementation of Lifelong Learning Initiatives and Policies

Grundtvig täiskasvanuhariduse väikeprojektid ehk õpikoostöö projektid

Grundtvig õpikoostöö projektides töötavad täiskasvanuharidusega seotud väikeasutused koos ühist huvi pakkuva teemaga. Õppijatel ja koolitajatel on võimalus vahetada mõtteid ja kogemusi partneritega Euroopast. Õpikoostöö raames korraldatakse partnerite kokusaamisi ja seminare, osalevate õppijate vahetust, koolitusi, videokonverentse, näituseid, etendusi ja teisi projekti eesmärkidega seotud üritusi.

2005. aasta 1. märtsi tähtajaks laekus Grundtvig 2 allprogrammi raames Socrates Eesti büroole 45 projektitoetuse taotlust, millest 7 olid jätkuprojektid ja 38 uued projektid. Tegemist oli üle kahekordse taotluste tõusuga võrreldes eelmise aastaga, mil esitati 24 taotlust. Eriliseks võib 2005. a taotlusvooru pidada ka selle poolest, et esmakordselt laekus büroole 8 projektitaotlust, kus Eesti asutused esinesid koordinaatoritena ning 6 nendest said ka toetatud. Eestlaste julgustamisega, et võtta endale koordinaatori roll õpikoostöö projektis, on tegeletud juba pikka aega. Ülejäänud taotlejad osalesid projektides partneritena.

Grundtvig programmi nõukogu kiitis heaks 24 projekti, kuid rahvusvahelise kooskõlastuse tulemusel langes välja 1 ning vajaliku partneri loobumise tõttu ära veel 1 projekt. Toetus eraldati lõpuks uutest projektidest 6 koordinaatorile ja 10 partnerile ning jätkuprojektidest 6 partnerile.

2005. a liitusid Grundtvig õpikoostöö projektide tegijate ridadega veel 3 kutsehariduskeskust, 2 rahvaülikooli, 2 keeltekooli, 2 vanglat, 2 ülevabariigilist katusorganisatsiooni, muuseum, rahvuspark ja keskkool. Toetust saanud asutuste profiilid on väga erinevad ning projektide sisu ja eesmärgid tugevalt asutuste põhitegevusega seotud, seega on siin rangelt domineerivaid teemasid raske välja tuua. Siiski võib öelda, et valdavaks tegevuseks sel aastal on erinevate koolitusmeetodite väljatöötamine, arendamine ja katsetamine kindlate sihtgruppide peal. Teemade seast eristusid veel ettevõtluse (ja ettevõtlikkuse) arendamine, võõrkeelte õppimine ja õpetamine

Ingrid Leinus

Tartu Rahvaülikooli koolitusjuht.
Tartu Rahvaülikool koordineerib
Grundtvig rahvusvahelist
õpikoostööprojekti *"Health Awareness
Among Parents"*

◀ Koostöö Archimedesega on olnud väga meeldiv. Töö on hästi organiseeritud, küsimustele saab alati kiirelt vastuse. On tunne, et Socrates Eesti büroo on väljas iga Eesti organisatsiooni eest, kes soovib mõnes Socrates allprogrammis osaleda.

▶ Tulevikus tuleks julgustada veelgi rohkem organisatsioone, kes veel ei ole teadlikud programmide võimalustest ja kes pole veel rahvusvahelistes projektides aktiivselt osalenud. Nii Grundtvig programmis kui teistes Socrates programmides on võimalik leida palju erinevaid teemasid ja partnerorganisatsioone ning kirjutada projekt ise just enda vajadustest lähtuvalt. Arendustegevuseks ja teistelt maadelt õppimiseks on see tõesti suurepärane võimalus. Rahvusvahelised suhted tulevad kasuks igale organisatsioonile ja väga hea on kui see toimub Eesti Socrates büroo tugeval nõul ja toetusel.

ning traditsioonide ja mälestuste väärtustamine. Tänu lausa kahe vangla ja ühe vanglakooli osalusele on käesoleva aasta teemade seas esindatud ka kinnipeetute rehabilitatsioon ja õppimine. Hea meel on selle üle, et uued projektid on eelkõige suunatud maapiirkondade ja kohaliku kogukonna täiskasvanutele. Projektide sihtgruppide seas paistavad veel silma töötud, täiskasvanute koolitajad, keeleõpetajad, vangid ja täiskasvanud perekonnainimesed.

Grundtvig koolitustoetused

Kõigil täiskasvanuharidusega tegelevatel isikutel – täiskasvanute koolitajatel ja nõustajatel, täiskasvanuhariduse personali koolitajatel, koolituskursuste korraldajatel ja arendajatel, täiskasvanuharidusasutuste juhtidel jt – on võimalus täiendada oma oskusi ja teadmisi mõnes teises Euroopa riigis. Rahvusvaheline koolitustegevus võib olla koolituskursus või -seminar, õppelähetus või mis iganes õppevorm, kus eeldatakse õppija aktiivset osalemist.

Grundtvig 3 koolitustoetuste taotlusi esitati 2005. a 38, neist 31 kiideti heaks.

Lõviosa koolitustegevustest kujutas endast taas rahvusvahelistel kursustel osalemist. Samas tundub aga, et sihtgrupp hakkab siiski üha enam märkama ka teisi võimalusi ja vorme oma professionaalsete oskuste arendamiseks. Nii leidis sel aastal näiteks taotlusi konverentsidel ja õppevisiitidel osalemiseks. Loodame, et see tendents järgmistel aastatel suureneb. Paranenud oli taotlusvormide täitmise kvaliteet ja osalejate motivatsioon.

Senisest enam oli toetusesaajate seas esindatud täiskasvanute keeleõpetajaid, kes osalesid peamiselt erinevatel keeleõpetamise meetodikaid ja võimalusi tutvustavatel kursustel. Kutseõppeasutuste ja koolitusettevõtete personal eelistas erinevaid haridusasutuste ja Euroopa projektijuhtimise koolituskursuseid. Hea meel oli anda Eesti vanglate töötajatele võimalus osaleda rahvusvahelisel vanglahariduse konverentsil Bulgaarias ning viipekeele õpetajatele ja tõlkidele – kurtide kultuuri ja viipekeelt tutvustaval Grundtvig 1.1 kursusel. 2005. a on Grundtvig 3 programmile eriline veel selle poolest, et esmakordselt õnnestus toetada ka erivajadustega inimesi.

◀ Hinnang koostööle 2005. aastal ja soovid edaspidiseks ▶

Anne Kraav

Tallinna Tehnikakõrgkooli
arendusprorektor, Erasmus
programmi Eesti juhtnõukogu liige

◀ Aasta 2005 oli edukas. Koostöö Sihtasutusega Archimedes sujus loomulikult ja huvitavalt. Erasmus on saanud populaarseks nii tudengite kui õppejõudude seas. Arvan, et selle põhjuseks on peamiselt pühendunud juhid ja läbimõeldud-korraldus. Vähetähtis pole ka tänu riiklikule kaasfinantseerimisele kasvanud stipendiumide suurus.

▶ Kuidas edasi? Ehk veelgi avaramalt tutvustada õppimisvõimalusi Eestis. Olukorras, kus Euroopa Komisjoni poolne finantseerimine ei vasta ootustele, on Erasmuse tudengite arvu oluline suurendamine muidugi küsitav. Siin tuleb leida mõistlik tasakaal, kas suurendada stipendiume või anda võimalus uutele tudengitele.

Sandra Sule

Eesti Kunstiakadeemia
Erasmus-koordinaator.
Igas Eesti ülikoolis,
kes Erasmuses osaleb,
on oma Erasmus-
koordinaator, kes on
meie koostööpartneriks
ja Erasmuse info
vahendajaks oma
ülikoolis.

◀ Eesti Kunstiakadeemial on SA Archimedesega olnud eelkõige Erasmus programmi raames püsivalt head suhted nii 2005ndal kui eelnevatelgi aastatel. Nii 2004/05 kui 2005/06. õppeaastal kasutasid EKA üliõpilased ja õppejõud aktiivselt üliõpilas-ja õppejõudude vahetuse võimalusi õppimaks/õpetamaks partnerülikoolides Euroopas – ilma Erasmuse stipendiumita ei oleks see nii elementaarne kõrghariduse osa paljudele võimalik. Paljud Eesti Kunstiakadeemia üliõpilased on välisõpingutelt naasnuna nentunud kodukõrgkooli õppekavade ja õppejõudude tugevust ning kõrget taset. Nii on tänu meie Erasmuse saadikutele Euroopas kujunenud kunstiakadeemia ka väga atraktiivseks õppimispaigaks partnerülikoolide üliõpilastele ja õppejõududele. EKA üliõpilased on kasutanud ka Euroopa Noorte poolt pakutud suurepäraseid noorsoovahetuse võimalusi, Kristjan Jaagu programmi raames sooviks muidugi rohkem grante meie üliõpilastele ... loodetavasti tulevikus!

▶ Sujuva koostöö tähtis osa on kindlasti programmi raames töötavad inimesed. Kiire, asjalik ja heatahtlik, vastutulelik suhtumine/suhtlemine Erasmus programmi juhi Kai Treieri ja koordinaatori Terje Paasiga ning kõigi teiste SA Archimedeses töötavate inimestega ei lasekski öelda muud kui kiidusõnu ja soovida rõõmu tegutsemiseks ka edaspidi!

Kõrghariduse allprogramm Erasmus

Kõrgharidusalase allprogrammi Erasmus raames vastutab Socrates Eesti büroo üliõpilaste ning õppejõudude vahetuse korraldamise eest. Socrates Eesti büroo tegevust toetab professionaalne koordinaatorite võrk, mis vastutab vahetuse korraldamise praktiliste aspektide eest (osalejate valik, nõustamine, lepingud partnerkõrgkoolidega jmt). Socrates büroo ülesandeks on koolituste ning konsultatsioonide läbiviimine, programmi töö koordineerimine Eestis, Eesti ning Euroopa Liidu suundade kooskõlastamine, ühtse riikliku tegevuskava koostamine, siseriiklike eesmärkide ja prioriteetide püstitamine, rahaliste vahendite jaotamine ning kasutamise järelevalve. Büroo tööd suunab ja kontrollib Erasmuse Eesti juhtnõukogu, mis koosneb programmi erinevate osapoolte esindajatest (kõrgkoolid, üliõpilased, Haridus- ja Teadusministeerium).

2004/2005. õppeaasta märksõnadeks Eestis programmis Erasmus olid uued koostööpartnerid ja hüppeline rahaliste vahendite kasv.

Erasmuses osales 2004/2005 Eestis kokku 17 kõrgkooli (2003/2004 13 kõrgkooli). Programmis osalevate üliõpilaste koguarv kasvas 305-lt 444-le, mis teeb kasvuks 46%, kogu Euroopas vaid Lätis Eestist suurem üliõpilaste mobiilsuse kasv (Euroopa keskmine oli 6,2%). Üliõpilaskuude kasv oli 50% (1781 kuult 2676 kuule). Keskmine õppeperiood oli käesoleval aastal 6 kuud, Euroopa keskmine 6,5 kuud. Õppejõudude koguarv kasvas 84-lt 243-le mis teeb kasvuks 189% ja oli ühtlasi 2004/2005 Euroopas kõige suurem kasvu protsent võrreldes teiste osalejatega (Euroopa keskmine õppejõudude kasv oli 12,9%).

Erasmuse harta

Eesti kõrgkoolide arv, kes soovivad programmis Erasmus osaleda, kasvab iga aastaga. Uued koolid peavad Euroopa Komisjonilt taotlema programmis osalemise õiguse saamiseks nn Erasmuse harta.

1. novembril 2004 esitasid Euroopa Komisjonile Erasmuse ülikooliharta taotluse 2005/2006. õppeaastaks Sisekaitseakadeemia, Euroülikool ja Erakommertskolledž, kõik Eesti taotlused said heakskiidu. 1. novembril 2005 esitasid harta taotluse 2006/2007. õppeaastaks Tallinna Pedagoogiline Seminar, EELK Usuteaduse Instituut ja Tallinna Majanduskool, ka käeoleval aastal said kõik Eesti taotlused heakskiidu.

Üliõpilaste vahetus

Üliõpilaste koguarvust Eestis osales Erasmuses 0,66%, (2003/2004 oli see 0,5%), Euroopa keskmine osalus oli 0,72%. Nii üliõpilaste kui ka õppejõudude keskmine stipendium kasvas enam kui kaks korda. Suurima hüppe üliõpilasvahetuses tegid Tartu Kõrgem Kunstikool, Eesti Humanitaarinstituut, Tallinna Tervishoiu Kõrgkool, Tallinna Ülikool.

Suure enamuse (86%) Erasmuse üliõpilastest moodustavad bakalaureuse ja diplomioõppe üliõpilased, magistriõppe osakaal on 12% ning doktoriõppe 2%. (Euroopas on vastavad numbrid 65%, 34% ja 1%). Eestist Euroopasse minevatest Erasmuse üliõpilastest on 76% naised. Kõige populaarsemad üliõpilasvahetuse sihtriigid on Soome, Saksamaa, Hispaania ja Prantsusmaa. 2004/2005 oli Eesti kõrgkoolidel esimest korda võimalus teha koostööd uute liikmesriikide, Euroopa Majandusruumi riikidega ja kandidaatriikidega.

Tasakaalustamaks üliõpilasvahetusterinevate erialade lõikes nimetas Erasmuse Eestijuhtnõukogu prioriteetseteks valdkondadeks tehnikateadused, loodusteadused, infotehnoloogia ja matemaatika, põllumajanduse, meditsiini ja humanitaarteadused, kus seni on mobiilsete üliõpilaste osakaal soovitud väiksem. Kõrgkoolidele, kes nendes valdkondades õpet pakuvad, soovitati leida uusi võimalusi nende erialade üliõpilaste mobiilsemaks muutmiseks. Õppeaasta jooksul on nn prioriteetsete erialade seas positiivset kasvu näidanud meditsiin, loodusteadused, infotehnoloogia, humanitaarteadused. Samas põllumajanduse ning tehnikateaduse osakaal on kahanenud. Kõige enam on 2005. aastal kasvanud pedagoogika ja õpetajakoolituse osakaal. Üliõpilasvahetuse valdkondadest aktiivsemad on ka kaunid kunstid, majandus ja ärijuhtimine ning keeled ja filoloogia.

Õppejõudude vahetus

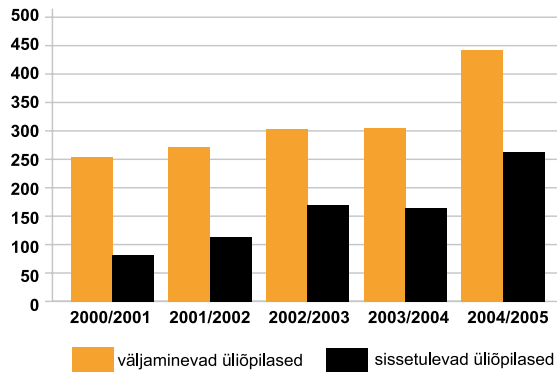
Õppejõudude koguarvu 189% kasv 2004/2005. õppeaastal oli võimalik kuuekordsele õppejõudude lähetusraha kasvule. Suurima hüppe õppejõudude lähetamises tegid Tartu Kõrgem Kunstikool, Eesti Maaülikool, Eesti Humanitaarinstituut ja Tallinna Ülikool.

Erasmuse õppejõududest 43% moodustavad mehed ning 51% õppejõududest on kas professorid või dotsendid. Kuigi lähetused Soome suunas on kahanenud võrreldes eelmise õppeaastaga, tehakse 39,5% lähetustest siiski just põhjanaabrite juurde. Hinnatud sihtmaad on ka Saksamaa, Suurbritannia, Itaalia ja Belgia.

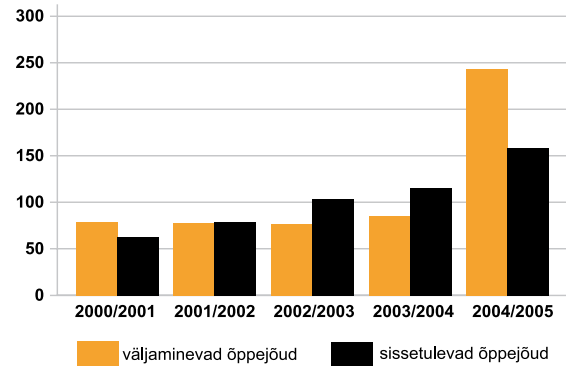
Õppeaasta jooksul on õppejõudude mobiilsuses nn prioriteetsete erialade seas positiivset kasvu näidanud loodusteadused, meditsiin ja põllumajandus, samas on vähenenud tehnikateaduse, humanitaarteaduse ja infotehnoloogia õppejõudude osakaal. Sarnaselt üliõpilastega on eelmisel aastal kasvanud pedagoogika ja õpetajakoolituse õppejõudude osakaal. Kõige mobiilsemad on kaunite kunstide, filoloogia, sotsiaalteaduste ja meditsiini valdkonna õppejõud.

Järgnevad tabelid annavad ettekujutuse nii üliõpilaste kui ka õppejõudude liikumisest programmi Erasmus raames.

Erasmuses osalenud üliõpilased 2000–2005

Erasmuses osalenud õppejõud 2000–2005

Intensiivsed keelekursused Erasmus-üliõpilastele

EILC (*Erasmus Intensive Language Courses*) on Euroopa Komisjoni poolt Socrates/Erasmus programmi raames teostatav algatus, mille eesmärgiks on lihtsustada Erasmus üliõpilaste õpinguid riikides, kus õppekeelena on kasutusel mõni Euroopa vähemkasutatud keeltest.

Socrates Eesti büroo korraldas neljandat aastat eesti keele kolmenädalased intensiivkursused 2005. suvel Tallinnas. Huvi suvise EILC kursuse vastu oli väga suur. Kursusest võttis osa 32 üliõpilast üle Euroopa. Lisaks Erasmuse tudengitele osales esmakordselt kursusel ka üks Comeniuse keeleõppepraktikant. Sarnaselt varasematele aastatele oli kursus eriti populaarne Saksamaalt saabuvate tudengite hulgas, mis on samas igati loogiline, kuna sakslased moodustavad suure hulga Eestisse tulevatel Erasmuse tudengitest.

Sarnaselt Eestis toimunud kursusele korraldati keelekursusi ka teistes Euroopa riikides, kus said osaleda siis ka Eesti üliõpilased, kes soovisid minna Euroopasse vahetusüliõpilasteks. Kõikidest Eesti Erasmuse üliõpilastest, kes õppisid nendes riikides, kus õppekeelena on kasutusel mõni Euroopa vähemkasutatud keel, osales 2004/2005. õppeaastal ettevalmistataval EILC kursustel 18%, mis on kõrgeim näitaja Euroopas, Euroopa Liidu keskmine on 6%. 2005/2006 õppeaasta EILC kursustel osalemiseks laekus kokku 89 avaldust kümnest Eesti kõrgkoolist. Positiivse vastuse sai kursuste korraldajatelt 65 üliõpilast, seega 90% meie kandidaatidest. Arvestades koolipoolset kandideerijate pingerida ning koolide, erialade ja sihtriikide esindatust otsustas Socrates büroo toetada stipendiumiga 31 üliõpilast. Stipendiumisaajate hulgast konkursil väljajäänud tudengitel oli võimalus taotleda oma kodukõrgkoolilt lisatoetust ühe kuu ulatuses.

Kõrgharidusalased koostööprojektid

Erasmus intensiivprojektid (IP)

Euroopa Liidu liikmesriigina pöörab Eesti nüüd senisest suuremat tähelepanu Erasmuse kõrgharidusalaste koostööprojektide võimaluste tutvustamisele. Eesti on seni osalenud projektides aktiivse partnerina ja alahinnanud ennast koordinaatori vastutavas rollis.

2005. a kiitis Euroopa Komisjon heaks kõik kuus taotluse esitanud Eesti asutuse koordineerimisega projekti ja 50 projekti, kus Eesti asutus osaleb partnerina (2004. a oli Eesti tulemus 4 koordinaatorit ja 28 partnerit).

Uued IP projektid:

Koordinaator: Eesti Muusikaakadeemia

Crossing interpretation borders again: improvisation and contemporary music

Koordinaator: Tartu Ülikool

IP-Program: *The World Religions and Finno-Ugrian Ethnic Religions*

Koordinaator: Tartu Ülikool

The Assessment of Functioning and Health – The Bases of Effective Physiotherapy

Koordinaator: Tartu Ülikool

Water Resources and conflicts in Southern European Ecoregions – Pontic Province and Mediterranean

Koordinaator: Tartu Ülikool

Intensive Programme in Media and Communication: Enlarging Europe – enlarging participation

Jätkuva rahastuse saanud IP projekt:

Koordinaator: Tartu Ülikool

EPE-Excluded People in Europe, Comparison With European Practice

Jätkub 2004. a alguse saanud õppekavaarendusprojekt BIOLANDMAN – *Master Program Management of Biodiversity and Multifunctional Landscapes*, mida koordineerib Eesti Maaülikool.

Uusi õppekavaarendusprojekte 2005. aastal Eesti ülikoolid ei esitanud.

Tempus

Tempus on Euroopa Liidu programm, mis toetab kõrgharidusreformi EL partnerriikides liikmesriikide institutsioonide vahelise koostöö kaudu. Programmi kolmanda tegevusfaasi (2000–2006) üks eesmärke on laiendada osalejate ringi üle tavapärase akadeemilise ühiskonna piiride ja kaasata poliitika kujundajaid ning ühiskonda laiemalt.

Tempus programmis osalevad kaks põhilist riikide rühma: Euroopa Liidu liikmesriigid ja partnerriigid. Partnerriikidest osalevad hetkel Lääne-Balkanimaadest (**Cards-allprogramm**) Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Horvaatia, Makedoonia, Serbia ja Montenegro ning Kosovo; Ida- ja Kesk-Aasia maadest (**Tacis-allprogramm**) Armeenia, Aserbaidžaan, Valgevene, Gruusia, Kasahstan, Kõrgõstan, Moldaavia, Vene Föderatsioon, Tadžikistan, Turkmeenia, Ukraina ja Usbekistan; ja Vahemere partnerid (**MEDA-allprogramm**), kelle hulka kuuluvad Alžeeria, Egiptus, (oma-finantseerimise alusel), Jordaania, Liibanon, Maroko, Palestiina, Süüria ja Tuneesia.

Euroopa ühisprojektid (*JEP – Joint European Projects*) on täpselt määratletud eesmärkidega 2–3-aastase kestvusega struktureeritud projektid, mis on välja töötatud kõrgharidusasutuste konsortsiumide poolt arendamiseks õppekavu, ülikoolide juhtimist või koostööprogramme institutsioonide arenguks.

Eesti osaleb Tempuses teistkordselt alates 2004. aastast. 2005. a Tempus projektidest on rahastuse vääriliseks tunnustatud neli projekti, milles Eesti osaleb partnerina (Eesti Infotehnoloogia Sihtasutus, Tallinna Tervishoiu Kõrgkool ja Tallinna Tehnikaülikool)

JEP CARDS: Education Quality Improvement by E-Learning Technology
Partnerina: Eesti Infotehnoloogia Sihtasutus

JEP TACIS
Health Promotion and Nurses' Guidance Skills
Partnerina: Tallinna Tervishoiu Kõrgkool

Development of a study programme in Environment Protection and Rational Use of Water Resources
Partnerina: Tallinna Tehnikaülikool

Bridging the gap between University and Business
Partnerina: Tallinna Tehnikaülikool

Erasmus Mundus

Erasmus Mundus on Euroopa Liidu kõrgharidusalane koostöö- ja vahetusprogramm, mis soodustab Euroopa kujunemist tunnustatud ja hinnatud õppimise keskuseks kogu maailmas ja püüab muuta Euroopa kõrgharidust arusaadavamaks ja atraktiivsemaks just Euroopast väljapoole. Programm toetab tippkvaliteediga magistriprogramme Euroopas. Magistriprogrammides osalevatel kolmandate riikide (riigid, mis ei ole ei EL liikmes-, kandidaat- ega assotsieerunud riigid) kodanikel on võimalik taotleda Euroopas õppimiseks ja õpetamiseks stipendiumi. Sarnaselt on EL kodanikele võimalik taotleda Erasmus Munduse partnerlusprogrammi raames stipendiumi õppimiseks ja õpetamiseks kolmandates riikides.

Programm kiideti heaks 2003. aasta lõpus ja on käigus olnud alates 2004/2005. õppeaastast.

Erasmus Mundus koosneb neljast meetmest:

1. meede – Erasmus Mundus magistriprogrammid moodustavad programmi tuumiku, millele kogu programm on üles ehitatud. Need on kvaliteetsed magistriõppe integreeritud õppekavad, mida pakuvad konsortsiumid, kuhu kuulub vähemalt kolm ülikooli kolmest erinevast Euroopa riigist. Erasmus Munduse magistriprogrammi üliõpilased peavad õppima õppeperioodi vältel vähemalt kahes ülikoolis ja lõpetamisel saama tunnustatud topelt- või ühiskraadi.

2. meede – Erasmus Mundus stipendiumid on mõeldud kolmandate riikide parimatele magistriõppe üliõpilastele ja õppejõududele Erasmus Munduse magistriprogrammides osalemiseks.

3. meede – Partnerlusprogramm võimaldab Erasmus Munduse magistriprogrammidel teha koostööd kolmandate riikide kõrgkoolidega. Erasmus Munduse magistriprogrammis osalevatele EL magistriõppe üliõpilastele ja õppejõududele avab see võimaluse õppida või töötada kolmanda riigi partnerkõrgkoolis.

4. meede – Atraktiivsuse suurendamine: Erasmus Mundus toetab projekte, mille eesmärk on Euroopa kõrghariduse atraktiivsuse suurendamine kogu maailmas.

2005. aastal kiideti heaks üks Eesti asutuse osalusega Euroopa kõrghariduse atraktiivsuse tõstmise alane Erasmus Mundus projekt pealkirjaga *EDU-Contact: European Distance Education Contact centre*. Eesti partnerina osaleb selles Eesti Infotehnoloogia Sihtasutus.

Keeleõppe allprogramm Lingua

Lingua 1 keeleõppe teadvustamise koostööprojektidest toetas Euroopa Komisjon kolme projekti, kus Eesti asutused osalevad partnerina:

JIP – Jokes, Idioms & Proverbs

Eesti partnerina Tallinna Vanalinna Täiskasvanute Gümnaasium

Languages on your Screen: Lithuanian, Latvian and Estonian

Eesti partnerina OÜ Miksike

Euro Languages NET PLUS

Eesti partnerina International House

Lingua 2 keeleõppevahendite arendamise koostööprojektidest toetas Euroopa Komisjon samuti kolme projekti, kus Eesti asutused osalevad partnerina:

Barrier-free Language Learning: a Methodolgy to teach Foreign Languages to Adults with Learning Disabilities

Eesti partnerina Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskus

A.P.P.L.E. Autonomous Package Preschool Language Education

Eesti partnerina Libatse Lasteaed-Algkool

ET – European Theatre – Fairy tales, Myths and Legends across Europe

Eesti partnerina TÜ Haapsalu Kolledž

Mihkel Põlv

OÜ Miksike juhataja. Miksike pakub koolidele virtuaalset õppekeskkonda, Miksikest kasutab online enamuse Eesti koole. OÜ Miksike on saanud toetust mitme erineva Socrates allprogrammi rahvusvahelises koostööprojektis osalemiseks. Seekord osaleb Miksike Eesti partnerina ühes Lingua keeleõppe arendamise projektis.

◀ Hinnang koostööle 2005. aastal ja soovid edaspidiseks ▶

◀ Archimedes oli partnerina 2005. aastal nagu ta ikka olnud on – "2 in 1". Ühelt poolt suur, sõbralik

ja kodune nagu kaisukaru, teisalt korrektne ning ametlikult toimekas.

▶ Et oleksite ikka head edasi ja oleks endiselt, kellelt õppida ja eeskuju võtta.

◀ Hinnang koostööle 2005. aastal ja soovid edaspidiseks ▶

Riina Veidenbaum

Lääne- Viru maavalitsuse
haridus- ja kultuuriosakonna
juhataja. Aroni õppelähetusel
osalenu

◀ Hindan koostööd Sihtasutusega Archimedes ja Socrates Eesti bürooga kõrgelt. 2005. aastal leidsin ARIONi kataloogist mind huvitavad õppelähetused. Esimese valikuna märkisin Londoni, et õppida sealset hariduskorraldust ja õppeasutuste välishindamist. Rõõmustasin väga positiivse otsuse üle. Õppelähetusega seoses tekkinud küsimustele vastasid Socrates Eesti büroo töötajad alati väga sõbralikult.

▶ Jätkake kindlasti toetusesaanute ja juba lähetuses osalenute kokkusaamisi. Häid soovitusi ja erinevates lähetustes osalenute kogemusi kuulates tekkis palju kindlam tunne. Julgustage ka edaspidi toetusesaajaid värskendama oma võõrkeeleoskust ja olema õppelähetusel aktiivsed suhtlejad! Lisaks õppelähetusele saab nii lisaväärtusena teadmisi parimal juhul kuni 15 erineva Euroopa riigi hariduse kohta.

Imbi Henno

Riiklik Eksami- ja
Kvalifikatsioonikeskus. Imbi
Henno oli nii meie koostöö-
partner Eurydice programmis
kui ka toetusesaaja osaledes
Arioni õppelähetusel.

◀ 2005. aastal toimus mul koostöö SA Archimedes kahes valdkonnas. Esiteks vastasin ma Eurydice küsimustikule "Quick Data Collection on Science Teaching (*Training of Science Teachers, Teaching Approaches in the Curriculum, Pupil Assessment*) – Final questionnaire", mida mul palus täita Kersti Kaldma. Töö oli vägagi mahukas ja järeltegevusi on jätkunud senimaani. Töö on laabunud hästi, Kersti on olnud väga mõistev ja töö teostaja seisukohti aktsepteeriv. Teiseks osalesin 27. november – 3. detsember Arion programmi õppelähetuses Suurbritannias kursusel "Rethinking Education for Sustainable Development in a Changing World". Kuigi mul on säästvat arengut toetava hariduse Läänemere piirkonna ja Euroopa tasandi rahvusvaheline koostöökogemus, ometigi pean võimalust osaleda sellistel koolitusel väga

▶ Ilmselt võiks leida veel kanaleid ja liste, mille kaudu õpetajaid teavitada erinevate programmide võimalustest, kursustest ja projektides osalemise võimalustest. Rohujuure tasandi õpetaja sageli siiski ei teadvusta kõiki oma võimalusi ja võib-olla natuke kardab ka initsiatiivi üles näidata. Üldiselt aga suur tänu meeldiva koostöö eest.

oluliseks. Sain palju uusi teadmisi ja kogemusi. Koostasin põhjaliku ülevaate koolitusel nähtust ja andsin sellest ülevaate Õpetajate Lehes. HENNO, I. (2006). Säästvat arengut toetav haridus Suurbritannias. – Õpetajate Leht, nr 8. 25. veebruar 2006 [14. märts 2006] <http://www.opleht.ee/Arhiiv/2006/25.02.06/aine/11.shtml> Olen õpitud/ kuulnud rakendanud nii koolis ja ka õpetajate esmakoolitusel Tallinna Ülikoolis ning Rakvere Kolledpis. Olen väga tänulik Socrates Eesti büroole, kes vahendas ja edastas kursuse eel operatiivselt vajalikku infot ning korraldas ka Arion programmi tutvustava seminari.

Haridusjuhtide allprogramm Arion

Arioni õppelähetuste eesmärgiks on lihtsustada info- ja kogemustevahetust Euroopa haridusala otsustajate vahel ühist huvi pakkuvatel haridusteeladel kesk-, kutsekesk- ja täiskasvanuhariduse alal. Õppelähetustel võivad osaleda haridusametnikud, inspektorid, haridusnõunikud, kohaliku-, piirkondliku- või riikliku tasandi haridusametnikud (ka ministeeriumid ja valitsusasutused), õpetajate koolitajad.

Socrates Eesti büroole laekus 2005. aastal 24-le Eestile eraldatud stipendiumikohale 34 taotlust. Arion nõukogu valis välja 24 toetusesaajat, jättis 6 taotlust reservi ja 3 taotlust rahuldamata (taotlejad ei kuulunud programme sihtgruppi).

Lisaks õppelähetusel osalemisele on Arioni raames võimalik ka ise õppelähetusi korraldada. Üldjuhul on õppelähetuste korraldajateks endised toetusesaajad ja nii kujunes see ka Eesti puhul. 2005/2006. a taotlusvoorus otsustasid kaks Eesti haridusametnikku oma kätt proovida: TÜ Haapsalu Kolledž ja Tartu Rahvaulikool. TÜ Haapsalu Kolledž korraldas 2005. a novembris juba teist korda Eesti õppelähetuse, Tartu Rahvaulikooli õppelähetus toimub 2006. a aprillis.

Arioni õppelähetused on oma olemuselt oluliseks abiks riigi hariduspoliitika kujundamisel ja Euroopa kogemuse kasutamisel selles. Heaks abimaterjaliks on nii osalejate kui ka korraldajate kogemused, mis on kirjas nende aruannetes. Kõik aruanded on kättesaadavad Socrates büroost ja võiksid pakkuda huvitavat ja kasulikku lugemist ka Eesti haridusala otsustajatele.

Infotehnoloogia allprogramm Minerva

Minerva eesmärgiks on avatud ja kaugõppe alase ning hariduses kasutatava info- ja sidetehnoloogia alase koostöö edendamine Euroopas. Minerva on üks väiksemaid Socrates allprogramme, mille eelarve moodustab vaid 2,78% programmi kogumahust. Vaatamata sellele on meie eesmärgiks olnud igal aastal vähemalt ühe Eesti institutsiooni poolt koordineeritava projekti sünd, sest annab see ju võimaluse toetada uutel tehnoloogiatel põhinevaid teenuseid ja praktika arendamist. Lisaks sellele oleme toetanud igati Eesti partnerite saamist projektidesse.

2005. aastal kiitis Euroopa Komisjon heaks 2 Eesti asutuse koordineerimisega projekti ja 6 projekti, kus Eesti asutused osalevad partnerina:

Projekti pealkiri <i>B-Learn – Assisting teachers of traditional universities in designing blended learning</i>	Eesti koordinaator Tartu Ülikool (Kaugkoolituskeskus)	Eesti partner Tallinna Ülikool
<i>Effective Use of Interactive Whiteboards for Math and Language learning in regular (secondary) schools</i>	OÜ Miksike	OÜ Jesfor
Projekti pealkiri <i>F-ONE: Federating Observatories and Networking for Education</i>		Eesti partner Tallinna Ülikool
<i>PRIVATE: Preparatory and Return Initiatives in Virtual and Actual Transnational Erasmus</i>		Tartu Ülikool
<i>CraftTour – ODL Crafts Tourism for Young Entrepreneurs</i>		MTÜ Siksali Arendusselts
<i>Creating learning house networks in rural regions – LEARNHOUSE.NET</i>		MTÜ Siksali Arendusselts

Haridusteabe võrgustik Eurydice

Eurydice programmi tööplaanis on traditsiooniliselt eristatud regulaarsed, iga-aastased tööd ning spetsiifilised teatud aasta tööplaani tööd. Aastast aastasse tuleb teha järgmist:

- Eesti haridussüsteemi ülevaate (*National Dossier*) täiendamine-parandamine;
- haridussüsteemi struktuuri ülevaate (*Structures of the Education and Initial Training Systems in the European Union*) täiendamine-parandamine;
- lühikese haridusülevaate (*Summary Sheet*) täiendamine-parandamine;
- kooliaasta korralduse (kooliaasta pikkus, vaheajad, riiklikud pühad) ja õpetajate ning koolijuhtide palkade andmebaasi uuendamine;
- õppeaja andmebaasi uuendamine (õppeaeg õppeaineti);
- võrgustiku liikmete küsimustele vastamine;
- programmi tegevusest teavitamine, toodete vahendamine klientidele.

2005. a spetsiifilised tööd olid järgmised:

- osalemine Eurydice sihtrühma uuringus: küsitluse läbiviimine jaanuaris;
- osalemine *Focus on the Structure of Higher Education in Europe 2004/05. National Trends in the Bologna Process* koostamises – ilmus kevadel 2005, trükist tutvustav artikkel ilmus 3. juuni Õpetajate Lehes;
- osalemine *Key Data on Teaching Languages at Schools in Europe* koostamises – ilmus 2005. a kevadel;
- osalemine ülevaate *Citizenship Education in Schools in Europe* koostamises – ilmus sügisel 2005, trükist tutvustav artikkel ilmus 5. augusti Õpetajate Lehes;
- osalemine *Key Data 2005* koostamises – väljaanne ilmus suvel, trükist tutvustav artikkel ilmus 21. oktoobri Õpetajate Lehes;
- osalemine Euroopa haridusterminite sõnastiku II osa (*European Glossary on Education. Educational Institutions*) uue väljaande koostamises – ilmus 2005. aasta lõpus, trükist tutvustav artikkel ilmub Õpetajate Lehes;
- osalemine haridusterminite sõnastiku (*European Thesaurus (TESE)*) koostamises – töö jätkub 2006. a, mil sõnastik peaks tööplaani kohaselt valmima;
- osalemine ainetundides võõrkeele kasutamisest puudutava ülevaate koostamises (*CLIL – Content and Language Integrated Learning*) – trükis ilmub 2006. a;
- osalemine õpetajakoolitusinstitutsioone ja -programme puudutavas uuringus;
- osalemine matemaatika ja loodusainete õpetamist puudutavas uuringus.

Kõikide nende tööde puhul tähendab "osalemine" vastava valdkonna kohta Eesti andmete edastamist ulatuslikele küsimustikele vastates; seejuures on mõnel juhul kasutatud ka ekspertabi.

Eesti ENIC/NARIC Keskus (Akadeemilise tunnustamise infokeskus)

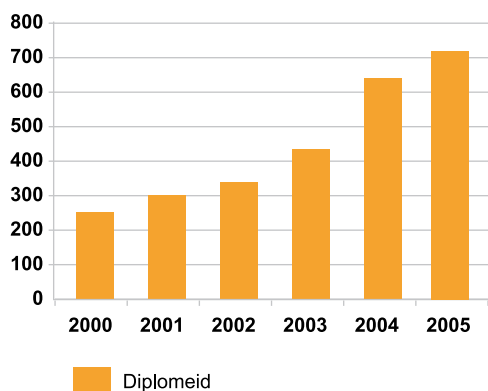
Eesti ENIC/NARIC Keskuse peamised ülesanded on:

- välisriigi kõrgharidust tõendavate ja kõrgharidusele juurdepääsu võimaldavate kvalifikatsioonide hindamine, vastavuse määramine Eesti kvalifikatsioonidele ja tunnustamiseks ettepanekute tegemine;
- Eesti kõrgharidussüsteemi, kõrgkoolide ja kvalifikatsioonide kohta käiva informatsiooni andmine;
- välisriigi kõrgharidussüsteemide, reformide ja kvalifikatsioonide kohta käiva informatsiooni andmine;
- kutsekvalifikatsioonide tunnustamisele kaasaaitamine vajaliku informatsiooni andmise kaudu;
- rahvusvaheliste dokumentide täitmise jälgimine ja lihtsustamine, nende rakendamise soodustamine;
- Bologna deklaratsioonis ja selle lisadokumentides esitatud ettepanekute rakendamisele kaasaaitamine Eestis.

Täiendavad Eesti ENIC/NARIC Keskuse tegevused tulenevad eelpool nimetatud ülesannetest.

Haridusdokumentide hindamine ja tunnustamine

Aastal 2005 esitati Eesti ENIC/NARIC Keskusele hindamiseks ja Eesti kvalifikatsioonidega vastavuse määramiseks 726 haridust tõendavat dokumenti kokku 60 välisriigist. Sellele lisanduvad rahvusvaheliste organisatsioonide (näit *IBO – International Baccalaureate Organisation*) diplomid ja tunnistused, mis on välja antud rahvusvaheliste õppekavade täitmisel ning mis ei ole ühegi riigi haridussüsteemi osa.

Joonis: Eesti ENIC/NARIC Keskusele hindamiseks esitatud välisriigi diplomite arv 2000–2005.

Hindamiseks esitatud 726 haridustõendavast dokumendist tegi Eesti ENIC/NARIC Keskus ettepaneku mittetunnustamiseks 150 korral. Sealhulgas olid põhjuseks diplomid, mis olid välja antud koolitusloata õppeasutuste poolt (23-l korral), tunnustamata õppeasutuse poolt (19), tunnistused, mis ei võimalda juurdepääsu kõrgharidusele asukohariigis (43), võltsingud (7).

Haridusalase informatsiooni andmine

Lihtsustamaks juurdepääsu usaldusväärsele ja õigele informatsioonile välisriigi ja Eesti haridussüsteemidest ning kvalifikatsioonidest, on Eesti ENIC/NARIC Keskuse teine oluline ülesanne otsese hindamise kõrval anda vajalikku informatsiooni. Informatsiooni pakkumine on toimunud kolmes peamises vormis: 1) publikatsioonid, andmebaasid ja teised üldinformatsiooni käsitlevad allikad; 2) koolitused, infopäevad; 3) päringutele vastamine.

Eesti ENIC/NARIC Keskus osales Euroopa Komisjoni finantseeritud Baltimaade ENIC/NARIC keskuste ühisprojekti, mille eesmärk oli koostada teatmik "*Higher Education in Baltic Countries in Transition Period (1990–2004)*". Keskus andis 2005. a välja järgmised infolehed:

- Õpetajate kvalifikatsioonid Eestis (alates 1991). Koostöös Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse õpetajatalitusega
- *Higher Education Institutions in Estonia*
- *Evaluation and Recognition of Foreign Diplomas*
- Välisriigi diplomite hindamine ja tunnustamine

ning osales trükise "Noorte heade mõtete raamat" koostamisel. Lisaks avaldati Eesti ajakirjanduses artikleid varasemate kvalifikatsioonide vastavuse kohta.

Välisriikide ja Eesti haridussüsteemide, kõrgkoolide, kvalifikatsioonide, tunnustamist reguleerivate dokumentide, tunnustamispehmitete ja muu kõrgharidusega seonduva kohta tehti 2005. aastal kirjalikke päringuid 936.

Eesti kõrgkoolide, tööandjate, teiste asutuste ja üksikisikute poolt vajati enim informatsiooni Euroopa riikide kõrgharidusreformide, Bologna protsessi ning varasemate Eesti Vabariigi ja nõukogudeaegsete kvalifikatsioonide tunnustamise ja vastavuse kohta.

Kutsealane tunnustamine

2005. aastal tehti keskusele kutsealase tunnustamisega seotud kirjalikke päringuid 33. Küsimused hõlmavad nii reguleeritud kui reguleerimata kutseid.

Välisriikide pädevad asutused ja kutsealase tunnustamise kontaktkeskused vajavad pidevalt informatsiooni Eesti kvalifikatsioonide kohta, mis on välja antud eri aegade erinevates süsteemides. Sel eemärgil oli vajadus koostada infomaterjal muutustest õpetajate koolitamisest ja pedagoogide kvalifikatsioonisüsteemides alates 1991. aastast. Infomaterjal valmis koostöös Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskusega.

Osalemine kõrgharidusalaste rahvusvaheliste koostööprogrammide ja organisatsioonide töös

Täiendavalt põhitegevusele osaleb Eesti ENIC/NARIC Keskus rahvusvaheliste organisatsioonide ja programmide töös.

Euroopa Nõukogu ja UNESCO ühise koostöövõrgu ENIC (*European Network of Information Centres on Academic Recognition and Mobility*) kõrgeim organ on ENIC Büroo, mille ülesandeks on kogu koostöövõrgu koordineerimine ning Euroopa Nõukogu ja UNESCO juures asuvate sekretariaatide nõustamine. Kuni juunini 2005 oli ENIC koostöövõrgu president Eesti ENIC/NARIC Keskuse juhataja Gunnar Vaht. ENIC ja NARIC koostöövõrkude 2006. aasta konverents otsustati korraldada Tallinnas. Augustis 2005 alustas Eesti ENIC/NARIC Keskus aastakonverentsi ettevalmistust.

Euroopa Rahvusvahelise Hariduse Assotsiatsioon (EAIE) ja Austraalia Valitsuse haridusosakond viisid 2005. a läbi projekti, mille raames taotleti Euroopa kõrgharidusreformide ja endise NSV Liidu riikide haridussüsteemide alaste koolituste läbiviimist Austraalias. Projekti koordinaator, peakorraldaja ja koolituste läbiviija oli Eesti ENIC/NARIC Keskuse juhataja. 6.–22. oktoobrini 2005 toimus neli 2-päevast koolitust Canberras, Brisbanes, Melbournes ja Sydneys.

2005. a kutsuti Eesti ENIC/NARIC Keskus osalema Euroopa Nõukogu ja Euroopa Komisjoni projektis "*1st Regional Training Course for the South Eastern European ENIC/NARIC Network*" eesmärgiga luua Bosnia ja Hertsegoviina ENIC/NARIC Keskus, töötada välja Kagu-Euroopa maade kvalifikatsioonide hindamise ja tunnustamise süsteem ning osaleda ekspertidena tunnustamist reguleerivate õigusaktide väljatöötamisel.

Keeleõppealgatused

Socrates Eesti büroo tegevusvaldkond on viimastel aastatel tunduvalt laienenud, hõlmates lisaks programmi Socrates menetlemisele ka erinevaid Euroopa ja Eesti keeleõppealaseid algatusi.

Euroopa algatustest tehti keeleõppeprojekti Euroopa tunnuskirja (*European Label*) konkursiga algust juba 2001. aastal ning Eesti algatusena otsustati 2005. aastal hakata korraldama aasta võõrkeeleõppija konkursi.

Keeleõppeprojekti Euroopa tunnuskiri

Juba neljandat aastat tegeleb Socrates büroo lisaks programmile Socrates ka programmi "Keeleõppeprojekti Euroopa tunnuskiri" koordineerimisega Eestis.

See programm loodi Euroopa Komisjoni poolt eesmärgiga tõsta huvi keeleõppe vastu uuenduslike keeleõppeprojektide kaudu. Keeleõppeprojekti Euroopa tunnuskiri võidakse anda igale huvitavale ja levitamist vääriivale tulemuslikult lõpetatud keeleõppeprojektile sõltumata projekti elluviiva asutuse tüübist või projekti sihtgrupi vanusest. Tunnuskirja allkirjastavad Euroopa Komisjoni hariduse valdkonna volinik ja Eesti haridusminister.

2005. aastal oodati taotlema eelkõige järgmiste valdkondade keeleõppeprojekte:

1. Varajane keeleõpe

Oodatud olid projektid, mis andsid hea kogemuse varajasest võõrkeeleõppest pereringis, lasteaias, algkoolis ja/või muudes asutustes, kus tegeletakse lastega.

2. Võõrkeelne aineõpetus ja erialakeel

Oodatud olid projektid/head algatused, kus võõrkeel on vahendiks aine õppimisel või eriala omandamisel (nii üld- ja kutsehariduse kui ka elukestva õppe valdkonda kuuluvad head algatused ja kogemused.)

3. Kultuur keele kaudu

Lõimuv Euroopa väärtustab ning peab normaalseks inimese ja ühiskonna mitmekeelsust (emakeele kõrval vähemalt kahe võõrkeele oskamist), mis annab paremad eeldused teiste kultuuride mõistmiseks. Väga oluliseks peetakse nüüdses Euroopas erinevate keelte, kultuuride ja identiteetide säilitamist. Keele oskamiseks peetakse ka ühe ja sama keele erineva keelekuju (murde) valdamist. Ainult mitmekeelne inimene saab olla mitmekultuuriline.

Irene Käosaar

Mitteeestlaste
Integratsiooni Sihtasutuse
keelekümbus-keskuse juht.
Keelekümbuskeskus sai meilt
keeleõppeprojekti Euroopa
tunnuskirja.

◀ Euroopa keeleõppe tunnuskirja saamise lugu. Keelekümbus on programm, mida rakendatakse Eestis Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Mitte-eestlaste Integratsiooni Sihtasutuse Keelekümbuskeskuse eestvedamisel alates 1999. aastast. Sellest ajast on programmi raames saavutatud häid tulemusi. 1999. aastal alustas programm paljude sihtrühmade koosmõtlemise ja hea tahtega – tänaseks toimib keelekümbus 32 Eesti vene õppekeelega koolis ja 18 lasteaias. Kuigi saavutatu kõneleb iseenda eest – õpilaste tulemused vastavad sõltumatute uuringute analüüsides nähtuna nii riiklikus õppekavas nõutule kui rahvusvahelistele standarditele, on koolitatud üle 900 haridusnimese (õpetajad, koolijuhid, haridusametnikud jne), on koostatud muljetavaldav hulk õppevara jne – vajame me kõik tunnustust. 2005. aasta mais otsustas Integratsiooni Sihtasutus saata taotluse varasele keelekümbus-programmile Euroopa keeleõppe tunnuskirja omistamiseks. Meie suureks rõõmuks otsustas SA Archimedes omistada keelekümbus-programmile selle tunnuskirja. Tunnuskiri omistati vastavalt taotlusele seitsmele varase keelekümbuse koolile ja üheksale lasteaiale – just nemad on koos Keelekümbuskeskusega olnud need asutused, kes on varase keelekümbuse programmi arendamisel ja rakendamisel teinud ära suurima töö. Tunnuskirja andis üle haridus- ja teadusminister pr Mailis Reps keelekümbusprogrammi aastakonverentsil 21. novembril 2005.

▶ Leian, et igasuguse töö eduka tulemuse saavutamise juures on üks olulisemaid osi hoolimine ja tunnustamine. Me kõik vajame tunnustust, me kõik vajame häid sõnu tehtu aadressil. Usun, et erinevate tunnustusviiside väljatöötamine ja rakendamine võiks olla jätkuvalt SA Archimedese tegevuse üks valdkondadest.

Deniss Jershov

Programmi Euroopa Noored
toetusesaaja Eesti UNESCO
Noorte Ühendus

◀ Nagu kõigile ja alati räägin, on ENEB meie jaoks kõige "mugavam" partner. See tähendab kõike. Taotlusvorm, mis on (nt võrreldes MEISiga) objektiivne ja täiuslik. ENEBi töötajad on väga "*flexible*" et vastata küsimustele, isegi nendele, mille vastused on juba antud käsiraamatus või veebileheküljel. ENEBi töötajad saavad alati vastused ka e-mailiga. See ongi stiil – stiil, mis teeb suhted meeldivaks ja mugavamaks. Rääkides programmi eesmärkidest pean mainima, et teie peakriteerium on innovatiivsus, mis moodustab teie taotlejate projektide kvaliteedikriteeriumi. Ma võin kindlasti öelda, et Eestis läbiviidud projektid on alati mitu aste kõrgemal kui teistes riikides ja see kõik on tänu ENEBi "*approach*"ile, sellele, mida me kutsume noorsootöö. Kui minu ühendus valmistab ette projektitaotlust, siis me alati arvestame, et meie projektiidee organiseerimisel ja läbiviimisel oleksid sellised eesmärgid, mis teeksid meie projekti rohkem kasulikumaks. Ja minu arvates on kõige suurem asi teie töös täpsus. Nt raha kantakse alati üle enne projekti algust.

▶ *Keep on going.* Ilma teie programmita oleks meie töö Eestis ja väljaspool igav ja ühekülgne. Miljonid suurepärased progressiivsed ideed ei leia kindlasti oma vormi ilma teieta.

EUROOPA NOORED EESTI BÜROO

Euroopa Noored Eesti büroo koordineerib Euroopa Liidu haridusprogrammi Euroopa Noored Eestis. Programm Euroopa Noored pakub 15–25-aastastele noortele võimalust omaalgatuslike ideede elluviimiseks kohalikul tasandil ning võimalusi rahvusvaheliseks koostööks ja kultuuridevaheliseks õppeks. Noorsootöötajatele ja organisatsioonidele on loodud programmi raames võimalused rahvusvaheliseks koostööks ja kogemuste vahetamiseks ning noorsootöö alase kompetentsi arendamiseks.

2005. aastal oli võimalus toetust taotleda nelja alaprogrammi raames:

Alaprogramm 1 – Rahvusvahelised noorsoovahetused

Alaprogramm 2 – Euroopa Vabatahtlik Teenistus

Alaprogramm 3 – Kohalikud noorsooalgatused ja rahvusvahelised võrgustikuprojektid

Alaprogramm 5 – Tugimeetmed

Euroopa Noored Eesti büroo prioriteetsed tegevused ja tulemused

Esitatud toetusetaotluste arv oli 2005. aastal võrreldav eelmise aastaga, kasvades vastavalt 332-lt 337 projektini. Toetustena jaotati 2005. aastal välja ligi 23,5 miljonit Eesti krooni, mis on üle 30% enam kui 2004. eelarveaastal.

Lisaks alaprogrammide pideva arengu toetamisele, koolitus- ja teavitustegevuse korraldamisele (vt järgmistes peatükkides) lähtus Euroopa Noored Eesti büroo kõiki tegevusi läbivatest 2005. a prioriteetidest:

- erivajadustega ja vähemate võimalustega noorte kaasamine programmi Euroopa Noored tegevustesse;
- Eesti noorsootöötajate professionaalsete teadmiste ja oskuste arendamine.

Erivajadustega ja vähemate võimalustega noorte kaasamine programmi Euroopa Noored tegevustesse

Programmi Euroopa Noored üheks oluliseks prioriteediks on erivajadustega ja vähemate võimalustega noorte kaasamine ning nende aktiivse osaluse toetamine. Nii on ka Euroopa Noored Eesti büroo tegevustes 2005. aastal olulisel kohal olnud sellealased info-, nõustamis- ja koolitustegevused.

- 15.–20.03 toimus Eestis rahvusvaheline koolitus "*Call for Participation*", kus olid esindatud puuetega noored ja noorsootöötajad Eesti, Soome ja Poola piiriülese koostööprogrammi piirkondadest. 07.–09.04.2005 toimus Euroopa Noored Eesti büroo korraldusel kaasatusalane rahvusvaheline kohtumine, kus osalesid noorsootöö valdkonna koolitajad kümnest Euroopa riigist ning mille käigus jagati kogemusi ja arendati

Kristjan Pomm

Euroopa Noored Programmi
Nõukogu esimees
Eesti Skautide Ühing

◀ Euroopa Noored Eesti büroo on kaheldamatult andnud endast parima, et Euroopa Liidu noortele suunatud haridusprogrammi, mis toetab noorte omaalgatuslikke projekte ja rahvusvahelist koostööd, parimal moel Eestis ellu viia. Arvestades projektide ja taotluste mahtu ning noorte ideede paljusust, sobib Eesti büroo iseloomustamiseks kindlasti öelda seda, et nad oskavad noortega hästi suhelda ja nende soove reaalsesse teostatavasse vormi suunata, keskenduda lisaks taotlusvoorude korraldamisele ja sellega seotud väga suurele töömahule ka noorte koolitamisele ja nõustamisele ning samuti on Euroopa Noored Eesti büroo tublid tegijad ka igati aktiivsed tegutsejad Eesti noorsootöömaastikul laiemas mõttes, osaledes mitmete erinevate noorsootööga seotud institutsioonide töös ning kindlasti on osatud vägagi hästi teha teavitustööd Euroopa Noored programmi olemusest, sest taotlevate organisatsioonide ring on pidevas kasvumistrendis ning samuti on ka aina rohkem noori huvitatud osalemast vabatahtlikus teenistuses või korraldama koostöös teiste riikide noortega ühiseid ettevõtmisi. Eriliselt paeluvaks on viimastel aastatel tekkinud võimalus olla vabatahtlikuks mõnes Ladina-Ameerika riigis, kuid samas on kindlasti siiski olulisem see, mida üks vabatahtlik oma teenistuse käigus ära teha suudab ja kuidas seda kogemust ja teavet hiljem Eestis oma "koduorganisatsioonis" rakendab.

▶ Soovin Sihtasutus Archimedesele ja Euroopa Noored Eesti büroole jätkuvalt jõudu ja nooruslikkust ning head koostöö jätku Eesti noortele mitmekülgselt ja põnevate tegutsemisvõimaluste loomisel. Üheks sooviks, mis seonduv noorsootöö ja eelkõige kogu vabatahtliku tööga on see, et Eesti erinevad haridusega ja sh mitteformaalse haridusega seotud institutsioonid aitaks jätkuvalt kaasa sellele, et riik ja ühiskond oskaks enam märgata ja tunnustada vabatahtlikkusel põhinevate ühenduste poolt tehtavat tööd, sest on ju osalt just vabatahtlikud ka Euroopa Noorte programmi reaalseteks elluviijateks.

- ideid erivajadustega ning vähemate võimalustega noorte kaasamiseks programmi Euroopa Noored koolitustegevuse kaudu.
- 2005. aastal sai alguse ka Eesti kinnipidamisasutuste töötajatele suunatud pikaajaline koolitusprojekt, mille eesmärgiks on toetada noorte kinnipeetavate arengut ja osalusvõimalusi programmi Euroopa Noored noorsooalgatusprojektide kaudu.
 - Kaasatusalaste tugitegevuste valdkonnas väärib esiletoomist büroo koordineerimisel ning Haridus- ja Teadusministeeriumi toel valminud eestikeelne tõlge Euroopa Nõukogu ja Euroopa Komisjoni noorsootöölasest käsiraamatust "Sotsiaalne kaasatus".

Eelkirjeldatud tugitegevuste tulemuslikkus on endast märku andnud programmi erinevates alaprogrammides esitatud ja toetust leidnud projektide näol. Nii on hea meel tõdeda, et lisaks varasematelgi aastatel kaasatud sihtgruppidele – füüsilise ja vaimupuudega noored, psüühikahäiretega noored, käitumisraskustega ja alkoholi-narkootikumide kuritarvitamise kogemusega noored, kriminaalhooldusele määratud noored – on 2005. aastal programmi raames näiteks noorsooalgatusprojekte laekunud noortelt kinnipeetavatelt Viljandi, Murru ja Tartu vanglastest.

Puuetega noorte kaasatuse osas on tähelepanuväärne, et toetust on leidnud liikumispuudega noorte täielikult nende endi algatusele tuginev ja noorte poolt läbiviidud rahvusvaheline noorsoovahetusprojekt ning nägemispuuetega noorte noorsooalgatus. Ka Euroopa Vabatahtlikus Teenistuses on 2005. aastal esindatud senisest enam just tervislikus tähenduses erivajadustega noori, sh võtab Saku Huvikeskus esimese organisatsioonina Eestis peagi vastu nägemispuudega vabatahtliku Kreekast.

Alaprogrammis 5 on aga muuhulgas toetust leidnud seksuaalvähemustest noori koondavate organisatsioonide rahvusvaheline koolitusprojekt, mille käigus omandasid noored oskusi avalikkuse ja meediaga suhtlemiseks ning seeläbi oma õiguste paremaks teadvustamiseks. Laiemat ühiskondlikku mõju loonud projektidest võib esile tuua veel Jõgevamaa Vaimupuudega Inimeste Tugiühingu noorsoovahetusprojekti, mille ettevalmistuste käigus selgus, et Eestis tegutsevad kindlustusseltsid keelduvad vaimupuuetega inimeste kindlustamisest. Võrdse kohtlemise vajadusele viidates ning välisriikide sellealasele praktikale tuginedes pöördusid projekti korraldajad teema tõstatamiseks nii asjaomaste institutsioonide kui ajakirjanduse poole.

Eesti noorsootöötajate professionaalsete teadmiste ja oskuste arendamine

Juba mitmendat aastat on Euroopa Noored Eesti büroo programmi Euroopa Noored koordineerimise ja arendamisega paralleelselt püüdnud kaasa aidata Eesti noorsootöömaastiku professionaliseerumisele. Antud prioriteedist tulenevalt teostusid 2005. aastal HTM Noorteosakonna toel eeskätt alltoodud tegevused:

T-Kit käsiraamatute tõlkimine eesti keelde

Kõnealusel aastal sai teoks seitsme rahvusvahelise noorsootöölase koolitusmaterjali, nn T-Kit käsiraamatu tõlkimine ja kohandamine eesti keelde järgnevalt: "Organisatsiooni juhtimine", "Projektijuhtimine", "Koolitamise alused", "Sotsiaalne kaasatus", "Rahvusvaheline vabatahtlik teenistus", "Kultuuridevaheline õppimine", "Kodanik, noored ja Euroopa". Tegu on Euroopa Nõukogu ja Euroopa Komisjoni noorsootöölase partnerlusprogrammi raames aastatel 1999–2004 valminud koolitusmaterjalidega, mis Euroopas positiivset vastukaja ja väga laia kasutust on leidnud.

Käsiraamatute tõlked valmisid Euroopa Noored Eesti büroo ja tõlkefirmade koostöös ning raamatute parima võimaliku sisulise vastavuse tagamiseks konsulteeris büroo protsessi käigus täiendavalt käsiraamatute valdkondade ekspertide-koolitajatega.

Tagamaks koolitusmaterjalide laialdast ja oskuslikku kasutust Eesti noorsootöömaastikul, korraldas Euroopa Noored Eesti büroo koostöös koolitajatega aasta jooksul mitmeid teemakohaseid tutvustusi ning töötubasid. Käsiraamatud on täismahus elektroonilisel kujul leitavad <http://euroopa.noored.ee/kasiraamat>

Mitte-formaalse õppimise suvekool Pedasel, 27.07–03.08

2005. aasta augustis sai Euroopa Noored Eesti büroo eestvedamisel ning HTMi toel teoks rahvusvaheline Mitte-formaalse õppimise suvekool, mille eesmärgiks oli tuua Eesti noorsootöösse uut kvaliteeti mitte-formaalse õppimise võimaluste tõhustamise abil.

Suvekool oli esmakordne püüe süvendatult arendada Eesti noorsootöötajate pädevust mitte-formaalse õppimise valdkonnas, mis kõrvuti formaalhariduse ja informaalsete õppimisega taas üha olulisemat rolli omandamas. Nii nähakse ka noortega tehtavas töös olulisima kvaliteedimärgina just mitte-formaalset õppimist – seda, kuivõrd väärtuslikuks osutuvad noorte õppimiskogemused noorteprojektidest, noortekeskuste tegevustes osalemisest jms ning seeläbi omandatud uued oskused, hoiakud ja teadmised.

Suvekoolis osales Eesti mõistes väga laiapõhjaline ring noorsootöö valdkonna spetsialiste – noorsootöötajad noorteühingutest ja avatud noortekeskustest, ametnikud Eesti Noorsootöö Keskusest ning Haridus- ja Teadusministeeriumist, koolitajad ja koolitusfirmade esindajad, noorsootöölase tasemekoolituse eest vastutavad spetsialistid Viljandi Kultuuriakadeemiast ja Tartu Ülikooli Narva kolledžist jt. Paraku ei õnnestunud suvekooli kaasata noorsoouurijaid, mis annab tunnistust ka sellest, et spetsiaalselt noorsoouurimustele keskendunud uurijate kogukond on Eestis välja kujunemata. Kokku osales suvekoolis 26 osalejat.

MFÕ suvekoolis osalemise kaudu said osalejad teadlikumaks mitteformaalse õppimise kui valdkonna arengutest poliitikakujundamises ja praktilises noorsootöös Euroopas ja Eestis ning et läbi suvekoolis osalejate rakenduvad mitteformaalse õppimise põhimõtted, väärtused ja meetodid Eesti noorsootöö praktikasse.

Suvekooli koolitajate-meeskond kaasas lisaks Euroopa Noored Eesti bürood esindanud Reet Kostile ja Ülly Ennule ka rahvusvaheliselt tunnustatud oma ala eksperte prof. Lynne Chisholmi (*Leopold-Franzens University Innsbruck*) ja Euroopa noorsootöölase koolitajat Mark Taylorit.

Suvekoolis toimunud on valmimas ka põhjalik kokkuvõte nii eesti kui inglise keeles ning alustatud on MFÕ veebikeskkonna loomisega.

Detsentraliseeritud alaprogrammide rakendamine

Alaprogramm 1 - Rahvusvahelised noorsoovahetused

Esitatud projekte	Toetatud projekte	Eraldatud toetused Eesti kroonides
117	76	12 524 884*
		* seisuga 25.04.2006.

2005. aasta oli rahvusvaheliste noorsoovahetusprojektide osas sarnase taotluspopulaarsusega kui sellele eelnev aasta. Rahalised vahendid taotluste toetamiseks kasvasid alaprogrammi 1 raames üle 30%. Rahvusvaheliste noorte projektide teemadevalik oli osati sarnane varasemale, peamistena kunsti ja kultuuri teemad ning suureneva huviga ka keskkonna- ja loodustemaatika.

Mitmete noorsoovahetusprojektide käigus tõstatasid noored ühiskondlikult olulisi teemasid. Näiteks Viimsi Huvikeskuse projekt, mis keskendus AIDSi ja HIV probleemistikuga kaasnevale ning mille käigus viidi läbi temaatiline avalik teavitussüritus; ja MTÜ Händikäpp projekt, mille käigus käsitlesid liikumispuuetega noored füüsiliste puuetega seotud probleeme ning ületasid nendega seonduvaid raskusi. (Mõlemad näiteks toodud projektid kandideerisid ka Programmi Euroopa Noored tunnustusauhindadele 2003–2005 aastate lõikes).

2005. aasta tõi alaprogrammis 1 kaasa laiema geograafilise tiivasirutuse programmiriikide välise rahvusvahelise koostöö mõttes. Varasemalt Ida-Euroopa ja Kaukasuse piirkonnaga läbiviidud noorsoovahetustele lisandusid 2005. aastal projektid, milles on partnerlus lisakoostööriikidega ka teistest piirkondadest – Vahemereäärne regioon (EuroMed koostöö) ja Kagu-Euroopa piirkond.

Et suurendada venekeelsete noorte võimalusi tegutseda programmi Euroopa Noored ja eelkõige alaprogrammi 1 raames, korraldas Euroopa Noored Eesti büroo 2005. aasta kevadperioodil kolm menukat venekeelset infopäeva – kaks neist Tallinnas ja ühe Sillamäel. Infopäevade sisuks oli esmase vajaliku teabe edastamine vene keelt emakeelena kõnelevatele noortele ja nendega töötavatele inimestele.

Otseselt uute noorsoovahetusprojektide arendamisele oli suunatud ka 2005. aasta septembris Roostal aset leidnud rahvusvaheline koolitus BiTriMulti, mille käigus tegid lisaks Eesti osalejatele noorsoovahetuste-alaste teadmiste ja kogemuste saamiseks koostööd noorsootöötajad Bulgaariast, Kreekast, Iirimaaalt, Maltalt ja Poolast. BiTriMulti leidis aset Eestis, kuid lisaks sellele on büroo vahendanud eesti osalejaid mitmetele mujal aset leidvatele ja alaprogrammi 1 projektide arendamisele suunatud koolitusprojektidele.

2005. aastal on edukalt jätkunud ka büroo toetus neile gruppidele, kellele on toetus juba eraldatud – ettevalmistuskoolituse näol (kultuurilise, praktilise, meeskonnatöö jms teemadel). Kui varem on koolitus olnud suunatud vaid projektigruppide aktiivsetele noortele liikmetele, siis 2005. aastal viidi uuendusena sisse praktika, mille kohaselt on mõne koolituse osaks ka gruppide liidritele – noorsootöötajatele – suunatud arutelugrupid ja tööoad.

◀ Hinnang koostöole 2005. aastal ja soovid edaspidiseks ▶

Ly Brikkel

Euroopa Noored
Programmi Nõukogu liige
MTÜ Öökull, Lõuna
Politseiprefektuur

◀ Noored, kes projektimaastikul oma esimesi arglikke samme teevad, saavad büroo konsultantidelt arvestatavat tuge ja julgustust oma ideede elluviimisel. Märkimisväärselt palju pööratakse tähelepanu projektide kvaliteedi parandamisele, mis seisneb projektimeeskonna liikmete nõustamises, koolitamisest ja hilisemas supervisioonis. Youth-programmi taotlusvorm on keskmise keerukusega ja algajatele projektitegijatele veidi raskevõitu. Erinevalt teistest rahastajatest on büroo siingi toetanud projektimeeskondi, andes võimaluse projektitaotluse esitamise järel oma projekti vormistust ja sisukust täiendada. See on noorte jaoks parim võimalus professionaalse tagasiside kaudu õppida oma projektiideed selgelt ja arusaadavalt edastama. Tõesti, mitte-formaalne õppimine algab juba esimesest kontaktist Euroopa Noorte Eesti bürooga.

Elina Kivinukk

Programmi Euroopa
Noored koolitaja

◀ Euroopa Noored Eesti büroo koolitajana pakkus 2005. aasta mulle põnevaid väljakutseid. Euroopa Vabatahtliku Teenistuse kampaania "Saa suureks!" käigus tegime tervele Eestile tiiru peale, et tutvustada programmi võimalusi. Fantastiline oli näha ideedest innustunud inimesi nii suuremates kui väiksemates kohtades. Teine absoluutselt kordumatu elamus oli aasta lõpus toimunud Euroopa Noored Eesti büroo Kogemustekohvik – Viru konveentsi-keskusesse kogunesid viimase kahe aasta jooksul toetuse saanud taotlejad, et anda hinnang programmile Euroopa Noored. Siis sain küll aru, et programm pole mitte ainult sageli kaugeksjääva Euroopa Liidu vahend noorte aktiivsuse tõstmiseks, vaid paljude eri taustaga noorte jaoks väga hea eneseteostus-võimalus.

Loodan, et entusiastlik meelsus jätkub büroos ka edaspidi, mis kajastuks nii taotlejate kui ka erinevate Eesti noorsootöömaastiku võtmetegijate hinnangutes.

Alaprogramm 2 - Euroopa Vabatahtlik Teenistus

Esitatud projekte 127	Toetatud projekte 105	Eraldatud toetused Eesti kroonides 5 259 598* * seisuga 25.04.2006.
--------------------------	--------------------------	---

2005. möödus Euroopa Vabatahtliku Teenistuse jaoks eelnevast aastast tulenevalt stabiilsuse saavutamise eesmärgil. Endisest mitme miljoni krooni võrra suurenenud eelarve lubas pakkuda Eesti noortele ja organisatsioonidele rohkem võimalusi võtta osa või viia läbi vabatahtliku teenistuse projekte, kuid samas tõi kaasa vajaduse tõhustada infotegevust ning jälgida ühe enam projektide kvaliteeti.

Kuna konsultatsioonid noortele ja organisatsioonidele enne taotluste esitamist ja täienduste küsimine projektide menetlemise ajal tõstab oluliselt taotluste kvaliteeti, oli toetuse saanud projektide protsent 2005. aastal ligi 83%. Peamisteks põhjusteks, miks projektidele toetust ei eraldata, oli kas noorte loobumine projektidest (11 korral) või partnerite eitav vastus projektide rahastamise osas. Positiivseks saavutuseks 2005. aastal võib kindlasti lugeda 10 toetatud projekti lisakoostööriikidega (uuteks riikideks sealhulgas: Brasiilia, Kolumbia, Costa Rica, Bosnia-Hertsegoviina, Guatemala, Gruusia ja Süüria). Kuivõrd antud võimalus sai Eestile avatuks alles 2004. aastal, siis on nimetatud projektide arv äärmiselt hea tulemus.

Võimalus toetada suuremal hulgal projekte tõi kaasa vajaduse viia läbi infokampaania, mis sellel aastal tugines viiele organisatsioonidele suunatud infopäevale 2005. aasta mais ja juunis erinevates Eesti asulates (Tartu, Koeru, Pärnu, Narva ja Tallinn) ning nii noortele kui ka organisatsioonidele suunatud välikampaaniale. Välireklaamis oli rõhk eelkõige sotsiaalsel sõnumil "SAA SUUREKS", mis andis edasi mõtte vabatahtlikkuse väärtustest ja eesmärkidest. Infokampaania aitas tõsta Eesti noorte ja organisatsioonide hulgas teadlikkust Euroopa Vabatahtliku Teenistuse võimalustest eelkõige seetõttu, et kampaaniaga käisid kaasas mitmed meediakajastused nii ajakirjanduses kui ka raadios ja televisioonis. Vabatahtlikkuse idee edasi kandmist toetas ka Balti-Ameerika Partnerlusprogrammi, Avatud Eesti Fondi ja Tartu Vabatahtlike Keskuse poolt korraldatud vabatahtlike tunnustamisüritus, millega Euroopa Noored Eesti büroo seotud oli ja mille kaudu mitmed EVT vabatahtlikud või Euroopa Noored programmiga seotud organisatsioonid tunnustust said.

Euroopa Vabatahtliku Teenistuse raames toimus 2005. aastal mitmeid erinevaid ettevõtmisi kvaliteedi edendamiseks ja toetamiseks. Kevadel ilmusid eesti keeles Euroopa Komisjoni ja Euroopa Nõukogu poolt välja antud T-Kit käsiraamatud, millest üks "Rahvusvaheline Vabatahtlik Teenistus" toetab EVT projektide läbiviimist. Lisaks toimus ka antud käsiraamatule põhinev töötuba, kus osales üle 20 organisatsiooni esindaja.

06.04–09.04 toimus rahvusvaheline EVT koolitajate kohtumine, mis toetas koolitajate tööd erivajadustega ja vähemate võimalustega noortega, kes on vabatahtliku teenistuse projektidesse kaasatud. Suvel leidis aset ka

kaks koolitust mentoritele ja superviisoritele, mille eesmärk oli anda teadmisi ja praktilisi oskusi, mis on vajalikud toetamaks vabatahtlikku ja vastuvõtva organisatsiooni töötajaid projekti õnnestumisel. Lisaks konkreetsetele üritustele toimus 2005. aastal jätkuv vastuvõtivate organisatsioonide toetamine just projektide kvaliteedi tõstmise eesmärgil.

Üheks olulisemaks uuenduseks oli EVT vastuvõtivate organisatsioonide akrediteerimisprotseduuri rakendamine rahvuslikul tasandil, mis sai alguse 2005. aasta jaanuaris. Aasta jooksul akrediteeriti kokku 21 organisatsiooni, millest 19 said õiguse alustada või jätkata vabatahtlike vastuvõtmist. Teine uuendus, mille 2005. aasta kaasa tõi ning mis rahvuslikul tasandil teostati, oli EVT läbinud vabatahtlikele sertifikaatide väljaandmine kohalikul tasandil. Kõik eelnevatel aastatel EVT projektides osalenud Eesti noored said eelnimetatud sertifikaadid.

Stabiilsetena ning järjepidevalt jätkusid 2005. aastal koolitused nii organisatsioonidele kui ka vabatahtlikele. Lisaks osalesid EVT projektidega seotud organisatsioonid mitmel rahvusvahelistel koolitustel, mis aitasid kohalikesse projektidesse tuua uusi ideid ja motivatsiooni. 2005. aastal toimus ka esimene endiste vabatahtlike rahvusvahelist koostööd toetav koolitus *"EVA International"*, kus osales ka siinse endiste vabatahtlike organisatsiooni MTÜ Maailmakodanik esindaja. Oluline positiivne muutus endiste vabatahtlike organisatsioonidele 2005. aastal oli Euroopa Komisjoni poolt eraldatud rahaline toetus plaanidele, mida antud organisatsioonid soovivad kahe aasta jooksul ellu viia, tehes koostööd Euroopa Noored büroodega ja jagades EVT alast informatsiooni. Toetuse sai ka MTÜ Maailmakodanik, kes 13.01.2006 alustab plaanitud eesmärkide elluviimist suure avaüritusega.

Alaprogramm 3.1 - Noorsooalgatused ja võrgustikuprojektid

Esitatud projekte	Toetatud projekte	Eraldatud toetused Eesti kroonides
43	32	1 732 941*
		* seisuga 25.04.2006.

Alaprogrammis 3 muudeti 2005. aastal oluliselt rahastamistingimusi. Endisest taotlejasõbralikum on noorsooalgatuste ning võrgustikuprojektide kaasrahastamisingimused, mis nüüd näeb ette vähemalt 10%-se kaasfinantseerimise leidmist (eelneval perioodil võis kaasrahastamisingimused ulatuda kuni 50%-ni). Pidades silmas alaprogramm 3 projektide suhteliselt suuri eelarveid, on tõenäoliselt noorsooalgatuse ja võrgustikuprojekti elluviimine noortele uute rahastamistingimustega jõukohasem.

Aasta esimesel poolel oli taotlejate huvi alaprogrammi 3 vastu tagasihoidlik. Kas taotlejate arvu kasv 2005. aasta teises pooles oli tingitud uutest rahastamistingimustest (teadlikkus nendest) või on aasta viimased tähtsajad arvukamad taotlejate poolest just kooli alguse tõttu, on raske öelda, kuid sama tendentsi võis täheldada ka eelmisel aastal.

Endiselt on taotlejate seas enim esmataotlejaid (29), neist 22 juhul leidis esmataotleja projekt ka toetust. Vähem tähtis pole aga ka asjaolu, et kord juba alaprogrammi 3 raames projekti ellu viinud noored leiavad taas motivatsiooni võtta ette uus noorsooalgatus või võrgustikuprojekt (Nt MTÜ Vabadus Noorte Liikumine, EPR Tallinna Selts, MTÜ Sonico).

Augustis alguse saanud kinnipidamisasutuste töötajatele suunatud koolitustegevuse tulemusena esitati üks noorsooalgatus Viljandi Vangla noorte poolt 1. septembri tähtajaks ning Tartu ja Murru vangla poolt kokku 4 projekti (vastavalt 3 ja 1) 1. novembri tähtajaks. Kõik viis kinnipeetavate poolt esitatud projekti leidsid ka toetust. Esiletõstmist väärib ka Põhja-Eesti Pimedate Ühingu noorte tantsuteemaline projekt, mille eesmärgiks on esmakordselt Eestis pimedatele tantsimist õpetada, kaasates seejuures nii tantsuhuvilisi pimeid noori kui professionaalseid tantsupedagooge. Projekti tuumikgrupp sai kokku ja idee pandi alus Eestis korraldatud erivajadustega noortele suunatud rahvusvahelisel koolitusel "Call for Participation" (15.–20.03.2005).

On rõõm tõdeda, et nii nagu eelmistelgi aastatel, paistavad ka 2005. aasta noorsooalgatusprojektid silma sotsiaalsete teemade käsitlese poolest. Näitena võib siinkohal tuua noortegrupi Baar4u projekti alkoholi- ja tubakavaba noortekohviku rajamise ettevalmistamiseks, EPR Tallinna Seltsi noorte võrgustikuprojekti inimkaubanduse teemal ja noortegrupi Kaader noorte tööhõivealase projekti). Heaks näitajaks projektide teemade mitmekesisust silmas pidades on kultuuri- ja kunstiprojektide arvu kasv (nt MTÜ Tantsuansambel Sõpruse rahvatantsuprojekt, noortegrupi Meie Teeme kunstiprojekt ja noortegrupi B'OFF teatriteemaline projekt).

2005. aastal esitati 4 võrgustikuprojekti, millest 3 leidis toetust (üks projekt tühistati taotleja poolt). Sealhulgas leidis toetust piiriülese koostöö projekt Eesti ja Soome noorte vahel, lisaks oli võrgustikuprojektidesse kaasatud Bulgaaria, Malta ja Poola.

Alaprogramm 3.2 - Tulevikukapitaliprojektid

Esitatud projekte	Toetatud projekte	Eraldatud toetused Eesti kroonides
5	4	258 670*

* Tabel koostatud seisuga 25.04.2006.

Tulevikukapitaliprojektid kuuluvad küll alaprogramm 3 alla, sest enamik projekte toetab kohaliku kogukonna ja noorte elu edendamist, kuid samas on need projektid tugevalt seotud Euroopa Vabatahtliku Teenistusega. Tulevikukapitaliprojekte saavad ellu viia üksnes endised EVT vabatahtlikud ja seetõttu mõjutavad seda alaprogrammi osa ka kõik muutused, mis Euroopa Vabatahtliku Teenistuse alaprogrammis toimuvad. Projektide arvu kasv alaprogrammis 2 annab võimaluse tulevikukapitaliprojektide arvu tõusule.

Samas nõuab tulevikukapitaliprojektide teostamine tugevat toetussüsteemi ja seetõttu korraldas Euroopa Noored Eesti büroo 2005. aastal endistele vabatahtlikele suunatud koolituspäevi, mille eesmärgiks oli uute tulevikukapitaliprojektide ideede genereerimine ja projektijuhtimise algetadmiste edastamine. Osaliselt on koolitustulemused näha ka 2006. aasta esimesel taotlustähtajal.

Mõningaseks takistuseks antud projektide taotlemisel on, et endised vabatahtlikud on sageli pärast EVT projekte nõnda seotud oma igapäevaelu korraldamisega, et tulevikukapitaliprojekti jaoks ei leidu aega. Negatiivselt mõjusid projektide arvu tõusule ka 2004. aastal Euroopa Komisjoni poolt uuendatud reeglid, mille kohaselt ei tohi endine vabatahtlik olla tulevikukapitaliprojekti teostades üle 25-aastane ning projekt peab toimuma kindlalt kas ETV-aegses saatvas või vastuvõttas riigis.

Alaprogramm 5 - Tugimeetmed

Esitatud projekte	Toetatud projekte	Eraldatud toetused Eesti kroonides
45	21	3 620 804*
		* seisuga 25.04.2006.

Tugimeetmed – valdavalt noorsootõtajaid ja noorsootöö institutsioone kaasavad projektid – on oluliseks noorsootöö kvaliteeti toetavaks väljundiks, kuivõrd võimaldavad pädevuste arendamist ja uuteks koostööprojektideks partnerluste loomist väga erinevates tegevusvormides, sh tööpraktika, rahvusvahelised koolitused ja seminarid, rahvusvaheliste partnerlusvõrgustike loomine ja arendamine jpm. Huvi alaprogrammi 5 võimaluste vastu on viimaste aastate vältel näidanud selgeid tõusutrende, 2005. aastal kasvas esitatud taotluste hulk võrreldes eelneva aastaga koguni 55%. Ühelt poolt võib selle põhjuseks pidada noorsootõtajate ja organisatsioonide üha kasvavat teadlikkust programmi võimaluste osas. Samas on noorsootööalase pädevuse arendamine Eestis ka laiemalt tähelepanu alla võetud – nii on Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Eesti Noorsootöö Keskuse koostöös muuhulgas 2005. aasta alguses läbiviidud noorsootöö valdkonnas tegutsevate inimeste pädevusuuring ning kaardistamist on leidnud ka vajadused edasisteks arenguteks selles valdkonnas – mis omakorda suunab ilmselt ka üha enam inimesi enese tööalaseks arendamiseks võimalusi otsima.

Paraku aga ei ole programmi eelarvelised võimalused alaprogrammis 5 olnud piisavad toetamiseks kõiki kvaliteedinõuetele vastavaid taotlusi, mistõttu 2005. aastat iseloomustab alaprogrammis 5 äärmiselt teravalt tõstatunud vajadust taotluste ülipõhjalikuks vaagimiseks muuhulgas ka prioriteetide alusel. Ülitihedas konkurentsisis oli põhitähelepanu suunatud senini tagasihoidlikult või mitte üldse käsitlust leidnud, kuid ühiskondlikult aktuaalsetele teemadele, nt erineva seksuaalse orientatsiooniga noorte õiguste kaitse ning selleteemalise teadlikkuse ja sallivuse areng ühiskonnas (MTÜ Mea Culpa rahvusvaheline koolitusprojekt), inimõiguste alase teadlikkuse tõstmine noorsootõtajate seas (MTÜ Trajectory@ rahvusvaheline koolitus).

Samuti lasus eelistus esmataotlejatel ning siinkohal on heameel tõdeda, et 2005. aasta tõi kõrgekvaliteedilisi taotlusi ka paljudelt uutelt organisatsioonidelt, kes ei ole varem programmi toetusel tugimeetmete projekte ellu viinud, sh väljastpoolt Tallinna (mis oli samuti üks büroo poolt 2005. aastaks seatud eesmärke) – Vastseliina Vallavalitsus, MTÜ Tugikeskus ARKTUR jt. 2005. aasta teisel poolel viis büroo ellu neli piirkondlikku infoseminari Lääne-Virumaal, Viljandi-, Lääne- ja Järvamaal, töstmaks sealsete noorsootöötajate teadlikkust alaprogrammi 5 võimalustest kohalikele noorsootöö vajadustele vastamisel. Loodetavasti laieneb nende tegevuste toel taotlejatering 2006. aastal veelgi.

Lisaks Eesti-siseselt mõnevõrra laienenud taotlejateringile moodustasid esitatud taotlused esindusliku kogumi geograafilisest ulatuvusest ka projektide välispartnereid silmas pidades, sh hõlmas 31% esitatud taotlustest koostööd Kagu-Euroopa, Ida-Euroopa ja Kaukaasia, Vahemereäärsete maade, Ladina-Ameerikaga. Võttes arvesse, et Eesti organisatsioonide jaoks on koostöö sellises vormis avatud alles teist aastat, on tegu märkimisväärse arenguga.

Kuivõrd varasemate aastate kogemused on esile toonud vajaduse tõsta toetusesaajate teadlikkust lepingutingimustest ning toetada ka seeläbi alaprogrammi 5 projektide teostamise kvaliteeti, alustas büroo 2005. a algusest regulaarseid koolituspäevi toetust saanud organisatsioonide esindajatele. Võttes arvesse taotlejate innustavat tagasisidet, plaanib büroo nimetatuga jätkata ka 2006. aastal.

Lisette Kampus

Programmi Euroopa Noored
toetusesaaja
Campaign Against Homophobia

◀ Hinnang koostööle 2005. aastal ja soovid edaspidiseks ▶

◀ Koostöö Euroopa Noorte bürooga on meie organisatsioonil alati väga hea olnud, oleme julgelt iga murega, ideega, mõttega nende poole pöördunud ja alati ka kiire vastuse saanud. Eriliselt meeldiv on, et Euroopa Noortega suheldes on alati tunne, et sind toetatakse ning inimesed büroost on iga kell selle poolt, et sinu hea idee ka teoks saaks. See annab noortele positiivse laengu ja kõvasti motivatsiooni projektiideid edasi arendada ning need ka teoks teha.

▶ Võib-olla programmi veelgi rohkem avalikkusele tutvustada, headest projektidest rohkem märku anda. Sest tegelikult on Euroopa Noored ainulaadne võimalus mitte lihtsalt teha noortele suunatud projekte, vaid teha neid projekte koos noortega, algusest lõpuni. Seetõttu arvan, et programmi võiks senisest veelgi enam "reklaamida".

Euroopa Noored Eesti büroo info-, koolitus- ja analüüsitegevused

Toetamaks programmeadlikkuse kasvu ning tagamaks kvaliteeti programmi raames teostuvates projektides, näeb Euroopa Noored Eesti büroo tööplaan ette erinevatele sihtgruppidele info- ja koolitustegevuste suunamist ning programmis aset leidnud tegevuste ja tegutsejate kaasamist tulemuslikkuse hindamisse. Alljärgnevalt tuleb juttu olulisimatest tegevustest ja tulemustest neis valdkondades 2005. aastal.

Infotegevus

Info programmi Euroopa Noored võimalustest jõuab noorteni peamiselt kahel moel:

- programmi raames elluviidud projektide kajastamisega Eesti meedias ning
- büroopoolse suunatud infotegevusega.

Infotegevuste raames on büroo osalenud kõigil suurematel üle-eestilistel noortele suunatud infomessidel ja -üritusel nagu: Noorte Infomess Teeviit 2005, Novaata 2005, Koolirahu 2005 Narvas, Noortepäev 2005 Pärnus jne. Infomaterjalidega varustati aastat läbivalt enamikku noortekeskustest, koole jm noorsootöö-asutusi.

Programmi Euroopa Noored meediakajastusest laiemalt rääkides võib 2005. aastat vägagi edukaks pidada. Aasta jooksul on programmist või mõnest alaprogrammi/konkreetselt projektist meedias (teles, raadios ja kirjutavas meedias) juttu olnud 40-l korral, seejuures on programmist räägitud sellistes üle-riigiliselt vaadatavates ETV telesaadetes nagu: "Dilemma", "Teateid tegelikkusest" ja "Meie".

Euroopa Noortenädala kajastamiseks Eesti meedias väljastas Euroopa Noored Eesti büroo kolm pressiteadet ning tegi koostööd ajakirjanikega erinevatest väljaannetest ja meediakanalitest. Lühemal või pikemal kujul leidsid Noortenädala sündmused Eestis ja Bürusselis esiletõstmist Eesti Raadios (R2, Vikerraadio), Raadios KUKU, Moldez Estonii's, Maalehes, Tartu Postimehes ning veel mitmetes teistes kohalikes ajalehtedes ja raadiokanalites.

– Euroopa Noortenädal

05.–11. detsembril leidis Euroopa Komisjoni algatusel üle Euroopa aset Euroopa Noortenädal, mille raames toimuvate tegevuste eesmärgiks oli ühelt poolt tõmmata tähelepanu noorte ettevõtmistele ja algatustele ning teisalt tutvustada veelgi laiemalt programmi Euroopa Noored võimalusi. Noortenädala loosungiks oli tänava "Noored võtavad sõna!" (ingl.k. *Youth takes the floor*).

Euroopa Noored Eesti büroo tegi Euroopa Noortenädala 2005 raames koostööd Loesje Eesti, Tallinna Noorsootöö Keskuse ja Eurodesk Eestiga eesmärgiga korraldada neljas Eesti linnas – Tallinnas, Pärnus, Tartus ja Narvas sealsetele noortele sõnumite loomise töötubasid. Üle 70 noore osales loomingulises mõttetöös, mille

tulemusi – päevakajalisi ja ühiskonnateadlikke loosungeid – loodavad selle projektiga seotud organisatsioonid 2006. aasta alguses laialdaselt levitada.

Euroopa Noortenädala kulminatsiooniks oli Euroopa Noorteauhindade väljakuulutamine 5. detsembril. Viies kategoorias kandideerisid kõik programmi Euroopa Noored toetusel aastatel 2003–2005 ellu viidud projektid üle Euroopa (igal aastal rahastatakse u 12000 projekti) ning Euroopa Noored rahvuslike büroode abiga valiti neist igas kategoorias välja 5 finalistit. Kolm projekti Eestist jõudis oma kategoorias finalistide sekka – Jõgeva noortegrupp, Eesti Euroopa Liikumine ja Kristen Harvey. Kahjuks võitjate sekka ükski Eesti projekt ei jõudnud, kuid tunnustamist väärivad kõik need projektid siiski.

– Analüüsiseminar

Tähistamaks teist üle-euroopalist noortenädalat vääriiselt ka Eestis, ajastas Euroopa Noored Eesti büroo oma aasta suurürituse – programmi Euroopa Noored analüüsiseminarit just nimetatud nädalale. Euroopa Noortenädala avaüritusena leidis 5. detsembril 2005 Tallinnas Sokos Hotel Viru Konverentsikeskuses aset programmi Euroopa Noored Kogemustekohviku avamine. Üle 100 kutsutud külalise aastate 2003–2005 toetusesaajate seast osales õdusas kohvikustiilis üles ehitatud sisulisel aruteluüritusel, mille peamiseks eesmärgiks oli hinnata programmi Euroopa Noored väärtust ja mõju projektides osalenud noortele ning Eesti ühiskonnale. Osalejate tagasiside programmi eesmärkidele, võimalustele, ülesehitusele ja Euroopa Noored Eesti büroo tegevusele oli konstruktiivne ja positiivne ning andis palju väärtuslikku teavet uue, 2007. aastal alguse saava Euroopa noorteprogrammi viimasteks ettevalmistusteks.

Samuti soovis Euroopa Noored Eesti büroo tunnustada viimaste aastate toetusesaajaid, kelle projektid väärivad erilisel esile tõstmist. Kogemustekohvikule järgnenud auhinnagalal kuulutati välja Euroopa Noored auhindade võitjad kuues kategoorias, mille kohta saab täpsemalt lugeda Noortenädala kodulehelt aadressil <http://euroopa.noored.ee/noortenadal>

Koolitustegevus

Kuna ENEB koolitustegevustest ning valdkonnaarengutest on eelnevalt juba juttu olnud, võiks koolitusvaldkonnas toimunud kokkuvõtvalt ära tuua, et 2005. aastal on büroo eestvedamisel või vahendusel nii rahvuslikul kui rahvusvahelisel tasandil toimunud 84-l koolitusel osalenud kokku 617 noort ning noorsootöötajat. Eelnevate aastatega võrreldes oluliselt suurenenud koolituste arv on tingitud eelkõige kasvutendentsi näitavast toetatud projektide hulgast ning büroo prioriteedist toetada Eesti noorsootöötajate professionaalset arengut rahvusvahelistel koolitustel osalemise kaudu. Lisaks regulaarsetele ning pigem alaprogrammide projektide kvaliteedi toetamisele suunatud koolitustele viis büroo sel aastal ellu ka hulgaliselt koolitusi n-ö uuenduslikel või Eesti noorsootöös vähest käsitlust leidnud teemadel, mis Eesti noorsootöömaastikule ning kodanikuühiskonna arengule ehk pikemas perspektiivis laiemaltki kasu võiks tuua.

◀ Hinnang koostöölle 2005. aastal ja soovid edaspidiseks ▶

Heinrich Stremitzer

Majanduse ja ärimise
õppekavade hindamise ekspert,
professor
Wirtschaftsuniversität Wien

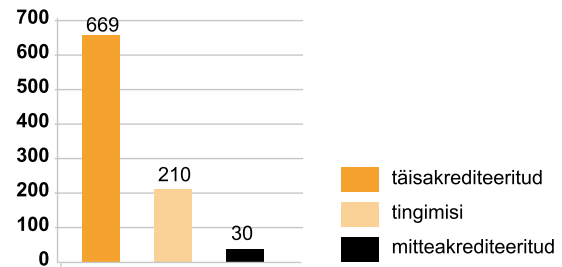
◀ In 2005 – as in the previous years – problems with the Evaluation Center did not exist. On the contrary: the staff of the Archimedes Foundation was friendly, supportive, and very efficient. The Institutions of higher learning to be evaluated have prepared documents and self-assessment reports under the guidance of the Estonian Evaluation Center. The good quality of all documents submitted to the expert team therefore is also a merit of the Evaluation Center. In addition the Evaluation Center provided the expert team with valuable and helpful background information. Although the experts' time was nearly completely dedicated to the assessment work, the staff of Archimedes Foundation gave us best advice for cultural events, like concerts and theater (opera). That was very much appreciated.

▶ Your procedures are – compared with those in other countries, where I also served as an evaluator (e.g. Lithuania) – well designed and much more efficient. The only money saving suggestion I could make, is to extend the period for which the accreditation should last. After having met many of your institutions of higher learning and after having evaluated many of your programmes in my field of competence I can assure you of being on the right way to the European "Bildungsgesellschaft".

EESTI KÕRGHARIDUSE AKREDITEERIMISKESKUS

Eesti Kõrghariduse Akrediteerimiskeskus (EKAK) tegeleb kõrghariduse akrediteerimise ja teaduse evalveerimise korraldamisega ning Kõrghariduse Hindamise Nõukogu töö korraldamisega.

EKAK korraldas 2005. a rahvusvaheliste ekspertide visiite Eesti kõrgkoolidesse 26 valdkonna (vt Tabel) õppekavade hindamiseks. Visiitide tulemusena andsid ekspertkomisjonid hinnangu 187 (see on rekord) õppekavale. Kõrghariduse Hindamise Nõukogu otsuste tulemusena said 130 õppekava täisakrediteeringu, 52 õppekava said tingimisi akrediteeritud ning viis mitte akrediteeritud. Alates akrediteerimise algusest oli 2006. aasta alguseks hinnatud 909 õppekava (vt Joonis 1).

Eesti kõrghariduse Achilleuse kannad

2005. aastal lõpetas keskkooli ca 14 000 õppurit. On üllatav, et kõrgkoolidesse vastuvõtt oli keskkooli lõpetajate omast märksa suurem, ca 16 000 esmakursuslast. Nende arvude taga peitubki Eesti kõrghariduse *Achilleuse* kand. Ühelt poolt on muidugi hea, et praktiliselt kõik, kes soovivad minna kõrgkoolidesse, sinna ka võetakse, kuid hind, mida selle eest maksame, on oluline kvaliteedi langus kõrghariduses. Viimane on muutunud äriks, kus käib terav võitlus üliõpilaste pärast. Üliõpilaskandidaatidele esitatavate nõudete vähendamine ei ole veel niisuur probleem kui see, et õpiajal esitatavad nõuded üliõpilaste teadmiste eksamil ja arvestustel läbi pääsemiseks on ilmselt samuti alla lastud, sest iga üliõpilane tähendab ju koolile sissetulekut. Surve Eesti kõrghariduse kvaliteedile kasvab lähiaastail veelgi märgatavalt, sest potentsiaalsete üliõpilaste arv hakkab alates aastast 2007 kiiresti kahanema. Aastal 2012 lõpetab keskkooli hinnanguliselt ainult 6000 õpilast.

Omaette teema on inim- ja materiaalsed ressursid. Kõrghariduse Hindamise Nõukogu esimehe prof Volli Kalmu andmetel on Eesti kõrgharidussektoris 1772 doktorikraadiga inimest. Vaadates õppekavade arvu (1852), näeme, et iga õppekava jaoks ei jätkugi ühte doktorikraadiga õppejõudu. Nii ongi meil reas kõrgkoolides poolevõi isegi veerandkohaga õppejõud, kes käivad koolist kooli loenguid pidamas. On vähetõenäoline, et niisugune õppejõud tunneb vastutust oma institutsiooni ees. Koolide väiksusest ja õppejõudude vähesusest tuleneb veel üks probleem – õppekavad on tihtipeale just väikestes koolides üles ehitatud süsteemitult ja eesmärgipäratult, arvestades eelkõige sellega, millise ainevaldkonna loenguid olemasolev väike arv õppejõude on võimelised

lugema, ning koosneb sageli väikesemahulistest ainemoodulistest, mis omavahel ei ole loogiliselt seondunud.

Kõrghariduse efektiivsust vähendab ka selliste erialade nagu ärandus, avalik haldus, õigus ja keskkonnakaitse mõttetu dubleerimine paljudes kõrgharidusasutustes. Nt 1580 keskkonnakaitse või lähedaste erialade üliõpilast on ära jagunenud Eesti Maaülikooli (EMÜ), Tartu Ülikooli (TÜ), TÜ Türi Kolledži, Tallinna Ülikooli ja Euroülikooli vahel. Lisaks õpetatakse neid valdkondi veel Kohtla-Järve Polütehnikumis ja Räpina Aianduskoolis. Veelgi kummalisem on, et isegi ühe ülikooli sees leidub samaaegselt väga lähedasi õppekavasid!

Praegu omandab kõrgharidust umbes 70 000 üliõpilast 39-s kõrgharidust andvas õppeasutuses (aastal 2004 oli õppeasutuste arv 47!). Huvitav on märkida, et kuues kõrgkoolis on vähem kui 100 üliõpilast, 15 õppeasutuses 100 ja 400 üliõpilase vahel, 11 õppeasutuses 500 ja 1000 üliõpilase vahel ja kümnes õppeasutuses 1000 kuni 2500 üliõpilast ning ainult neljas kõrgkoolis on üle 4000 üliõpilase. Kui vaadata täiskoomusega õppejõudude arvu, siis kaheksas kõrgkoolis on neid ainult 2 kuni 8, seitsmes 10 kuni 20 ja 17 koolis 20 kuni 50 õppejõudu.

1994.–2002. a anti Eestis välja ainult 406 doktorikraadi, mis näitab, et teadustöö ei ole õppejõudude päevakorras esikohal, et kõrgkooli teadustegevuse finantseerimine pole piisav ning et doktoriõpe ei ole efektiivne, kestes liiga kaua. Ligi 70 000 üliõpilase kohta 100 doktorikraadi aastas ning 30% lõpetamise määr on väga nõrgad näitajad.

Ülaltoodud väidet kinnitab TÜ teadustalituse poolt 2003. a tehtud uuring, kus analüüsiti Eesti 29 kõrgkooli professorite rahvusvahelisi publikatsioone 2003. a novembri seisuga. Üle 50% professoritest on publitseerinud vaid kolmes avalik-õiguslikus ülikoolis – TÜ, TTÜ ja EMÜ. Võrreldes publitseerimise taset ja aktiivsust võib nelja suurema avalik-õigusliku ülikooli (lisaks ülalmainitutele veel ka Tallinna Ülikooli) tasemega võrrelda veel vaid Eesti Mereakadeemiat ja Euroülikooli, teiste kõrgkoolide vastavad näitajad jäävad neile oluliselt alla. Ühtegi rahvusvaheliselt tsiteeritud artiklit ei ole publitseerinud 57% professoritest.

Siit saab ka selgeks, et paljud erakõrgkoolid on võtnud endale prestiiži mõttes ülikooli staatuse ja avanud ka doktoriõppekavasid, omamata selleks tegelikku potentsiaali. Üheks argumendiks on olnud õppejõududele järelkasvu kasvatamine.

2004/2005. õppeaastal omandas riigi rahastatavatel õppekohtadel kõrgharidust 48% ja tasulistel õppekohtadel 52% kogu üliõpilaskonnast. 55% esmakursuslastest on avalik-õiguslikes ülikoolides võetud riigieelarveväliste kohtadele. Seega on just avalik-õiguslikud ülikoolid kõige suuremad "erakõrgkoolid" Eestis. Tasuliste üliõpilaste arvu poolest olid suuremad kõrgkoolid 2003/2004. õppeaastal: TÜ – 7713 tasulist üliõpilast (üliõpilate üldarv 17 417), TTÜ – 4183 (9751), TLÜ – 3366 (7431), Audentes Mainor Ülikool – 2459, EPÜ – 2371 (4621) ja EBS – 2017 üliõpilast.

Kõrghariduse akrediteerimised 2005. aastal

1.	13.02–20.02	Ärijuhtimine, majandusarvestus, raamatupidamine, personalitöö	Euroülikool, Tallinna Tehnikaülikooli Kõrgem Majanduskool, Tallinna Majanduskool, Eesti-Ameerika Ärikolledž
2.	01.03–06.03	Kutseõpetaja, käsitöö ja kodundus, töö- ja tehnoloogiaõpetus	Tallinna Ülikool
3.	06.03–13.03	Kultuurikorraldus, rekreatsioonikorraldus, kultuuri mäenedžment	Eesti Muusikaakadeemia, Tallinna Ülikool, Kultuuri- ja Humanitaarhariduse Instituut
4.	14.03–20.03	Hotellimajandus, reisikorraldus, giid	Eesti Hotelli- ja Turismimajanduse Erakool
5.–6.	19.03–23.03	Fotograafia; Muinsuskaitse, kultuuriväärtuste säilitamine	Eesti Kunstiakadeemia, Eesti Kunstiakadeemia ja Tartu Ülikool
7.	27.03–03.04	Sotsiaaltöö	Tallinna Pedagoogiline Seminar, Lääne-Virumaa Kutsekõrgkool
8.	03.04–10.04	Õigus, majandusõigus	Audentese Ülikool, Tartu Ülikool
9.	10.04–17.04	Keskonnakaitse, ökoloogia, kalandus ja veekogude majandamine	Euroülikool, Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool
10.	18.04–24.04	Inglise, türgi, prantsuse filoloogia	Tallinna Ülikool, Eesti Humanitaarinstituut
11.	24.04–01.05	Füüsika	Tartu Ülikool, Tallinna Ülikool
12.	01.05–08.05	Usuteadus	EELK Usuteaduse Instituut, Eesti Medodisti Kiriku Teoloogiline Seminar
13.	08.05–15.05	Matemaatika	Tartu Ülikool, Tallinna Ülikool
14.	15.05–22.05	Filosoofia, juhtimise sotsiaalsed strateegiad, kunsti ja kultuuriantropoloogia, kultuuriteooria	Eesti Humanitaarinstituut, Tallinna Ülikool, Eesti Kunstiakadeemia
15.	23.05–29.05	Õendus, tegevusterapeut, füsioteraapia	Tartu Ülikool, Tallinna Meditsiinikool
16.	29.05–05.06	Kommunikatsioon, referent-toimetaja, kommunikatsiooni juhtimine	Tallinna Ülikool, Audentese Ülikool
17.	18.09–25.09	Ärijuhtimine, ettevõtlus ja tehnoloogia juhtimine	Audentese Ülikool, Võrumaa Kutsehariduskeskus, Tartu Ülikool
18.	25.09–02.10	Geoloogia ja geotehnoloogia	Tartu Ülikool, Tallinna Tehnikaülikool
19.	02.10–09.10	Haridusteadus, klassiõpetaja, humanitaarained vene koolis, põhikooli mitme aine õpetaja	Tartu Ülikool, Tartu Ülikooli Narva Kolledž, Tallinna Ülikool
20.	16.10–23.10	Geograafia	Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool
21.	30.10–06.11	IT, IT juhtimine, Infotöötlus	Tartu Ülikool, Audentese Ülikool, Tallinna Majanduskool
22.	06.11–13.11	Keskonnamajandus	Eesti Maaülikool
23.	13.11–20.11	Tehniline füüsika	Tallinna Tehnikaülikool
24.	20.11–27.11	Eesti ja soome-ugri filoloogia ja kirjandusteadus	Tartu Ülikool, Tallinna Ülikool
25.	27.11–04.12	Korrektsoon, politsei, kohtunikuabi, õigusteenistus	Sisekaitseakadeemia, Tallinna Majanduskool
26.	04.12–11.12	Sotsioloogia, demograafia	Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool, Eesti Humanitaarinstituut

◀ Hinnang koostööle 2005. aastal ja soovid edaspidiseks ▶

Els Heinsalu

Kristjan Jaagu tasemeõppe stipendiaat (füüsika)
Augsburgi Ülikooli
Saksamaa

◀ Väga hea ehk uues hindamissüsteemis suurepärane! Kristjan Jaagu stipendiumile kandideerimiseks vajalike dokumentide loetelu ning tingimused on mõistlikud ning ka aruandlus ei võta rohkem aega kui teadustöö tegemine ise. Koostöö on olnud väga meeldiv ka tänu sihtasutuse töötajatele, kes on alati kõikidele küsimustele lahkesti ning kiiresti vastanud, nõu andnud ja vastu tulnud.

Olav Aarna

Kristjan Jaagu stipendiumi programmi nõukogu liige
Riigikogu

◀ Olen alates 2003. aastast olnud Kristjan Jaagu stipendiumi-komisjoni liige. Selle komisjoni pädevuses on osalise õppe (kuni pool aastat) stipendiumide ja lühiajaliste välislähetuste toetuste (kuni 3 nädalat) andmine. Mulle tundub, et oleme selle tööga päris edukalt toime tulnud ja komisjonis on kujunenud väga hea üksteisemõistmine. Selle väljenduseks on kaks asjaolu. Me oleme jätkuvalt suutnud otsuse toetuse saajate kohta teha vähemalt kahe kolmandiku komisjoni liikmete häältega. Seejuures on kõik komisjoni liikmed teinud oma otsused salaja ja teistest sõltumatult. Teine oluline moment on see, et vaatamata korduvatele pakkumistele komisjoni liikmete töökoormust vähendada ja taotlused valdkondlikult rühmitada ning ära jaotada, on komisjoni liikmed eelistanud tervikuna hinnata kõiki taotlusi.

▶ Kord juba edukalt Kristjan Jaagu tasemeõppe stipendiumit taotlenud, kuid meeleldi veel kord kandideerides näeksin ma väga hea meelega, et SA Archimedes loobuks piirangust, et tasemeõppe stipendiumit saab taotleda üldjuhul vaid üks kord vastava taseme õpingute jooksul. Nominaalne doktoriõppe aeg Eesti ülikoolides on neli aastat ning sellest pool võiks doktorant soovi korral küll välisülikoolides õppida ning teadustööd teha. Seoses riikliku koolitustellimusega doktoriõppe kohtadele välisülikoolides soovitaksin ma muuta konkurss "ajas ujuvaks". Õppetöö erinevates riikides ning erinevates ülikoolides algab erinevatel aegadel – Saksamaal näiteks võib doktorantuuri alustada suvalisel ajahetkel. Üliõpilastele, kes lõpetavad magistrantuuri, on 1. märts ilmselt kõige ebasobivamaks ajaks, et mõelda sellele, mida teha sügisel, sest just siis on piisavalt tegemist viimaste veel kestvate loengute kuulamise, eksamiteks valmistumise ja magistritöö kirjutamisega. – Ise magasin küll selle võimaluse maha. Mis puudutab välislähetusi, siis juhiksin tähelepanu sellele, et kui keegi soovib osaleda konverentsil, mis toimub näiteks septembri lõpupoole, siis peaks ta SA Archimedeselt toetuse saamiseks esitama taotluse juba enne 1. juunit. Selle jaoks peaks ta koostama piisavalt adekvaatse eelarve, ent teha seda pea neli kuud enne konverentsi on tihti üsna võimatu. Ka see, kas konverentsi korraldajad katavad osa noorteadlase kulutustest või mitte, selgub tihti alles üks kuu enne konverentsi toimumist. Võib-olla võiks rakendada skeemi, et noored teadlased peaksid kandideerides esitama üksnes esialgse plaani või kandideeriks koguni mingitele kindlas suurusjärgus summadele. Konkreetse aruande esitaksid nad alles pärast välislähetuse toimumist, võimalusega ülejäänud summat kasutada järgmiste sõitude finantseerimiseks.

▶ Soovin Sihtasutusele Archimedes ja tema koostööpartneritele jätkuvalt erksat missioonitunnetust ja pühendumist selle täitmisele.

AKADEEMILISTE MOBIILSUSTOETUSTE KESKUS

Akadeemiliste mobiilsustoetuste keskus (AMK) koordineerib riiklike algatusi, mille raames toetatakse üliõpilaste, õppejõudude ja teadlaste vahetust, tutvustatakse Eesti kõrgharidust välismaal ning viiakse ellu mitmeid teisi kõrghariduse rahvusvahelistumist toetavaid tegevusi.

Ühtekokku oli 2005. aastal keskuse menetleda antud 55,76 miljonit krooni, kogu aasta jooksul anti välja enam kui 350 stipendiumi ja toetust. Mitmed kõrghariduse rahvusvahelistumist puudutavad tegevused jätkuvad siiski ka järgnevatel aastatel, seetõttu jäi 2005. aastal tehtud lepinguliste maksete kogusumma 30 miljoni krooni piirsesse.

Kui 2004 oli keskuse loomise ja paljude uute algatuste tekkimise aastaks, siis jätkamine samade tegevustega ka 2005. aastal tõi meile sihtrühmade usalduse – keskuse poolt pakutavate stipendiumitega arvestatakse, uusi tähtaegu oodatakse ning paljud juhendajad ja kõrgkoolides töötavad konsultandid oskavad neid tudengitele soovitada. Sellega koos kadus meie tööst närvilisus ja lisandus palju enesekindlust – esimesel aastal tulid kord uued konkursid ja tähtajad liialt kiiresti, mistõttu laekus taotlusi vahel üsna piiratud hulgal, teinekord kardeti jälle, et projektid piirduvadki ühe akadeemilise aastaga ja mõnele tähtajale laekus korraga nii palju taotlusi, et ekspertidel oli raskusi nende läbivaatamisega. 2005 oli seevastu hea ja kindel tööaasta, võib isegi öelda, et esimese rutiini tekkimise aeg, ja seda kõige paremas mõttes.

Kristjan Jaagu programm

Kristjan Jaagu riikliku stipendiumiprogrammi eesmärgiks on toetada Eesti kõrgkoolide üliõpilaste välisõpinguid ning kõrgkoolide akadeemilise personali enesetäiendamist välisriikides. Taotlusi hindab Kristjan Jaagu nõukogu, mille koosseisu võrreldes 2004/2005. õppeaastaga osaliselt muudeti. 2005/2006. õppeaastal kuulusid komisjoni: Olav Aarna (akadeemik, Riigikogu kultuurikomisjoni esimees), Heli Aru (HTM hariduspoliitika nõunik), Mait Klaassen (Riigikogu liige), Renaldo Mändmets (Rahandusministeeriumi asekanstler), Indrek Raudne (Riigikogu liige), Rait Toompere (SA Archimedese juhatuse liige), Toivo Tootsen (Riigikogu riigikaitsekomisjoni esimees) ja Peeter Tulviste (akadeemik, Riigikogu liige). Kristjan Jaagu toetused kinnitatakse haridus- ja teadusministri käskkirjaga. 2005/2006. õppeaastal võttis SA Archimedes Kristjan Jaagu toetustaotlusi vastu kolmes kategoorias:

◀ Hinnang koostööle 2005. aastal ja soovid edaspidiseks ▶

Mikko Pauklin

KJ osalise õppe
stipendiaat (biomeditsiin)
Esseni Ülikool
Saksamaa

◀ Koostöö SA Archimedeselega on olnud meeldiv ja tulemuslik. Meeldivaks teeb koostöö paindlik ja mõistev suhtumine. Probleemide korral on alati olnud võimalik SA poole pöörduda ning vastused on olnud kiired ja asjalikud. Suuresti tänu SA Archimedesele on mul olnud võimalik end välismaal täiendada.

▶ Soovitada oskan vaid samasuguse tõhusa töö jätkumist, et üha rohkematel õppuritel oleks võimalik oma haridust välismaal täiendada ning silmaringi laiendada.

Laur Vallikivi

Riikliku
koolitustellimuse
doktorant (etnoloogia),
Cambridge'i Ülikool,
Suurbritannia

◀ Minu koostöökogemus SA Archimedeselega on olnud väga hea. SA Archimedes teeb riikliku koolitustellimuse välisülikoolidesse vahendamisel ülimalt tänuväärset tööd, millel on kaugeleulatuvam mõju kui esmapilgul võib tunduda. Noortele inimestele välismaal õppimise võimaldamine ei tähenda üksi uute teadmiste saamist, vaid oluliste suhtlusvõrkude tekkimist, uute akadeemiliste tööviiside omandamist ning ka teises kultuuris

elamise kogemist. Saadud teadmiste, oskuste ja suhete tagasitoomine Eestisse ja nende edasiandmine on hindamatu väärtusega Eesti ühiskonna kui terviku jaoks. Tean omast kogemusest, et need õppejõud, kes on välismaal õppinud ja naasnud Eestisse, toetavad Eesti üliõpilaste mobiilsust ning mõistavad selle väärtust. Sedalaadi avatus on ülioluline Eesti kõrghariduse dünaamilise arenemise jätkumiseks. Ma usun, et SA Archimedese töö on seega lihtsaim ja kiireim viis Eesti kõrghariduse rahvusvaheliselt konkurentsivõimeliseks muutmiseks.

▶ Minu ettepanek SA Archimedesele riikliku koolitustellimuse välisülikoolidesse projekti osas oleks suurema paindlikkuse sisseseadmine õppimisega seotud kulude katmise osas. Pean ennekõike silmas fikseeritud elamistoetuste süsteemi ümbervaatamise vajadust vastavalt tegelikele oludele. Paljud välisülikoolid kehtestavad ise üliõpilasele elamiseks nõutud vähima summa – see on ka tegelikkuses absoluutne miinimum – ja mis näiteks Inglismaal on kolmandiku võrra suurem, kui seda on RKT raames pakutav summa. Ka tuleb mõneski ülikoolis kraadiõppuritel elada aasta ringi (või tuleb maksta kaheteist kuu eest üüri, isegi kui kuu või kaks ära ollakse) ehk kümnekuune toetusperiood jääb napiks. Ühtlasi võiks kaaluda perega kraadiõppuritele lisatoetuse andmist, kuna ilmselt paljudel võimekatel doktorikraadi tegevatel noortel jääb Eestist välismaale minemata põhjusel, et pere on loodud ja üksi ei soovita mitmeks aastaks mujale elama minna. Kokkuvõttes võiksid need muudatused tõsta huvi välismaale õppima minemise vastu, tekitada tihedama konkurentsi ja ühtlasi ka tagada väljavalitutele parima õppimiskeskonna sihtkohtades.

Tasemeõpe (kuni 1-aastased stipendiumid magistrantidele ja doktorantidele)

Tasemeõppe kategoorias võeti 2005/2006. õppeaastal taotlusi vastu teistkordselt, taotlemise tähtaeg oli 15. mail 2005. Esimese tegutsemisaastaga võrreldes kasvas huvi toetuse vastu märgatavalt – kui esimesel aastal laekus konkursile kokku 12 taotlust, millest 10 rahuldati, siis 2005. aastal esitati tähtajaks kokku 60 taotlust. Iga taotlust hindas kaks eksperti, kelle ettepanekud esitati programmi nõukogule. Nõukogu otsustas toetada 32 kandidaati (53%), hiljem üks taotleja loobus riikliku koolitustellimuse välisõppe doktorikoha kasuks ja teine isiklikel põhjustel. Kokku toetati 2005/2006. õppeaastal selles kategoorias 30 magistrandi ja doktorandi välisõpinguid.

2005/2006. õppeaasta toetusteks makstakse välja 4,75 miljonit krooni, mis teeb keskmiselt 158 250 krooni üliõpilase kohta. Kõige enam toetusi läks humanitaaria (6), kunstide (4), füüsikaliste loodusteaduste (3) ja arvutiteaduste (3) üliõpilastele. Jaotumine valdkonniti oli siiski väga ühtlane.

Osaline õpe (kuni 5-kuulised stipendiumid magistrantidele ja doktorantidele)

2005/2006. õppeaastal oli avatud kaks tähtaega: 1. juuni 2005 ja 1. oktoober 2005. Kokku laekus komisjonile 101 taotlust, millest otsustati rahuldada 52 (52%). Nii taotlejate kui stipendiaatide arv oli sama ka eelmisel aastal (2004/2005 – 104 taotlust, 52 toetust). Hiljem loobusid kaks üliõpilast, kuna said ka tasemeõppe toetuse. Seega toetati 2005/2006. õppeaastal osalise õppe raames 50 üliõpilase välisõpinguid.

Kokku jaotas komisjon 2005/2006. õppeaasta toetusteks välja 2,7 miljonit krooni, mis teeb keskmiselt 54 500 krooni üliõpilase kohta. Kõige enam toetusi said üliõpilased bioteaduste (10) ja tervise (8) valdkonnast, järgnesid füüsikaliste loodusteaduste, tehnikateaduste ja humanitaaria valdkonnad (kõik 6 toetust).

Välissõidud (kuni 21-päevased välissõidud, magistrandid, doktorandid, noored õppejõud)

Taotlusi võeti juba traditsiooniliselt vastu neljas taotlusvoorus tähtaegadega 1. juunil 2005, 1. septembril 2005, 1. detsembril 2005 ja 1. märtsil 2006. Kokku esitati keskusele hindamiseks 327 taotlust, rahuldada otsustati neist 129 (2004/2005. õppeaastal 158). Eduprotsent on pisut vähenenud, kuna komisjon on seadnud taotluste rahuldamise esmaseks kriteeriumiks nende kvaliteedi. Komisjoni toetuse on seni saanud 40% esitatud taotlustest (2004/2005 44%).

Nõukogu otsusega jagati 2005/2006. õppeaastal välja 1,46 miljonit krooni, mis teeb keskmiselt 11 250 krooni toetuse kohta. Kõige enam stipendiume läks füüsikaliste loodusteaduste ning sotsiaal- ja käitumisteaduste üliõpilastele (mõlemale 18), aktiivsusest järgnesid humanitaaria (15) ja bioteaduste (13) valdkonna tudengid.

Riiklik koolitustellimus välisülikoolidesse

Doktorantide suunamine välisülikoolidesse on otseselt seotud riikliku koolitustellimusega, vahenditest määratakse õppetoetused Eesti riigi jaoks strateegiliste erialadel välisülikoolide poolt vastu võetud doktorantidele. RKT välisõppe doktorikohti toetatakse avaliku konkursi kaudu teist aastat.

Taotluste tähtaeg oli 1. märtsil 2005. Esitati 18 taotlust, mille läbivaatamisel kasutas Archimedes Eesti Teadusfondi volitatud ekspertide abi. Iga taotlust hindas kaks eksperti, lõpliku otsuse tegi ekspertide ettepanekute alusel riikliku koolitustellimuse komisjon. Rahuldada otsustati 13 taotlust, üks stipendiaat loobus hiljem perekondlikel põhjustel.

2005/2006 õppeaastal õpib riikliku koolitustellimuse raames välisülikoolides 51 üliõpilast, kellest 39 oli oma õpinguid alustanud varem ning 12 asusid õppima 2005. aastal. Kuus varem alustanud üliõpilast on kaitsnud või kaitsevad kraadi 2005/2006. õppeaastal.

2005/2006 õppeaastal eest maksti õppetoetust 40 välismaal õppivale doktorandile, kokku 6,24 miljonit krooni, mis teeb keskmiselt 152 000 krooni ühe toetatud doktorandi kohta. Lisaks kattis keskus ka üheteistkümne doktorandi teadustöö kulud, kokku 2005/2006 õppeaastal enam kui miljoni krooni eest.

Rahvuskaaslaste programmi üliõpilastoetused

Rahvuskaaslaste programmi kaudu on Eesti päritolu välismaal elavatel noortel võimalik Eesti kõrgkooli õppima asuda. Tihti on need noored, kelle vanemad või vanavanemad on välismaale elama asunud, paljud soovivad õpingutele eelnevalt kasutada esimest siinoleku aastat intensiivseks eesti keele õppimiseks.

Vastuvõetud üliõpilased asuvad Eestis õppima riigieelarvevälistel tasulistel õppekohtadel, Archimedese kaudu tasutakse nende õppeteenustasu, eluasemetoetus, õppetoetus ning transpordikulud. 2005/2006 õppeaastal õpib Rahvuskaaslaste programmi raames Eesti ülikoolides 20 üliõpilast, neist 7 astusid Eestis ülikooli 2005. aastal. Aasta oli programmi mõttes ka ajalooline, sest kolm esimest programmi raames Eestisse tulnud üliõpilast jõudsid ka kraadi kaitsmiseni.

Rahvuskaaslaste programmi raames tegime väljamakseid kokku 1,66 miljoni krooni eest. Üliõpilase igakuise stipendiumi moodustab 1000 krooni eluasemetoetuseks ning 1500 krooni õppetoetuseks, lisaks katame kõigi üliõpilaste kojusõidu, tervisekindlustuse ja elamisloaga seonduvad kulutused.

Euroopa Ülikoolide Instituut

Alates 2005/2006. õppeaastast on eestlastel võimalik õppida ülikoolis European University Institute (EUI), mis asub Firenzes, Itaalias. EUI on piiriülene teadusasutus, mis pakub majandusteaduse, õigusteaduse, ajaloo ja sotsiaalteaduste alast õpet doktorantuuri ja post-doktorantuuri tasemel. Õppima võetakse ainult vastava lepinguga liitunud riikide stipendiumiga, Eestile eraldati 2005/2006. õppeaastal kaks doktorantuurikohta, vastuvõetute eest tasub õppemaksu ja stipendiumi AMK. 15. jaanuari tähtjaks esitas instituudile taotluse 10 eestlast, neist vestlusvoorudesse kutsuti 4 ning vastu võeti 2 tudengit, neist üks ajaloo ja teine sotsiaalteaduste valdkonnas.

Vastavalt instituudi poolt esitatud arvestusele makstakse seal õppivate üliõpilastele 16 115 kroonist igakuist stipendiumi, kokku maksti 2005/2006. õppeaastal stipendiumiteks 348 480 krooni. Õppemaksu tuleb Eesti riigil hakata maksma alates 2006. aastast.

Noore Õpetlase stipendium

Tegemist on eraettevõtjate, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Sihtasutuse Archimedes koostöös loodud stipendiumiprogrammiga, mille eesmärgiks on toetada andekaid Eesti keskkoolilõpetajaid bakalaureusekraadi omandamisel tunnustatud välisülikoolides. 2005. aastal kuulutati konkurs välja teistkordselt. Programmi nõukogu on kinnitatud haridus- ja teadusministri käskkirjaga ning selle koosseisu kuulusid: Heli Aru (HTM), Tõnu Pekk (EBRD, annetajate esindaja), Hannes Tamjärv (Rocca al Mare Kool, annetajate esindaja), Eha Teder (Põhja-Ameerika Ülikoolide Teabekeskus), Küllike Tohver (Briti Nõukogu).

Kokkuleppe kohaselt eraldab Eesti riik stipendiumiprogrammi toetuseks samapalju, kui suudetakse kokku saada eraannetajate toetustest, ent mitte rohkem kui 250 000 krooni aastas. 2005. aastal õnnestus eratoetatalt annetustena saada 44 000 krooni, mida on oluliselt vähem kui eelmisel aastal (156 000). Peamiseks põhjuseks võib siin pidada toetajatepoolse võtmeisiku väljaspool Eestit tööleasumist.

Väljakuulutatud tähtjaks laekus 26 taotlust, mida on samapalju kui eelmisel aastal. Otsuse langetamisel toetus nõukogu riigieksamite keskmisele hindele, taotluses esitatud informatsioonile ning läbiviidud intervjuudele. Välja otsustati anda kolm 33 333-kroonist stipendiumi, kokku 99 999 krooni väärtuses.

◀ Hinnang koostööle 2005. aastal ja soovid edaspidiseks ▶

Juhan Aru

Noore õpetlase
stipendiaat (biofüüsika),
Humboldt'i Ülikool,
Saksamaal

◀ Koostööga jäin väga rahule. Ei ole palju asutusi, kes tahaksid toetada noori, erksaid (vahest isegi liiga erksaid) ja veel hingelt rahutuid esmakursuslasi, kelle akadeemilised saavutused on võib-olla alles kuskil kaugel tulevikus. Archimedes võttis aga sellise riski ja Noore Õpetlase Stipendium on üks tõepoolest tänuväärt algatus. Minu jaoks polnud oluline mitte ainult rahaline toetus (tänu millele sain endale ka jõululaadal poolemeetrist vorsti lubada, nagu kaasasoleval pildil näha võib), vaid ka lihtsalt teadmine, et keegi usub minusse ja mu ettevõtmistesse.

▶ Tuleb jätkata samas vaimus. Muidugi poleks ka halb, kui stipendiumite summad suureneksid, sest kõik asutused muutuvad aasta-aastalt ahnemaks.

Riikidevaheliste lepingute stipendiumid

Riikidevaheliste lepingute menetlemisel on AMKi ülesandeks informatsiooni levitamine, nõustamine, taotluste vastuvõtmine, läbivaatamine ja edasisaatmine, vajadusel valiku tegemine, välispartnerite ja Eesti kõrgkoolidega suhtlemine ja toetuste väljamaksmine. AMK maksab toetusi peamiselt riikidevaheliste lepingute raames Eestisse õppima tulevatele üliõpilastele, õppejõududele ja teadlastele. Väljaläinud eestlaste toetuse katab enamasti vastuvõttev riik, kui lepingute ei ole sätestatud teisiti.

Kokku toetas AMK 2005. aastal 47 isikut, kellest 20 osalesid Eesti ülikoolide korraldatud suvistel intensiivsetel keelekursustel, 22 õppisid ja töötasid mõne Eesti kõrgkooli või teadusasutuse juures 2005/2006. õppeaasta jooksul ning 5 olid välismaale õppima ja tööle lähetatud eestlased, kelle eest AMK tasus sõidukulu. Toetusteks maksti kokku välja 650 tuhat krooni.

Muud tegevused

Rahvusvahelistumise strateegia väljatöötamine

Eesti kõrghariduse rahvusvahelistumise strateegia peaks valmimisel muutuma mobiilsuskeskuse tegevuse põhialuseks, seetõttu on selle valimine Archimedesele eluliselt oluline. Mobiilsuskeskuse esindajad ongi strateegia loomise käigus olnud Haridus- ja Teadusministeeriumi partnerina mitmete aruteluseminaride korraldajaks ja töödokumentide visandajaks. 2005. aasta novembris esitas kokkukutsutud töörihm haridus- ja teadusministrile strateegia teksti, mille kinnitamine seisab hetkel üldise kõrghariduse strateegia kinnitamise taga.

ESF projektide kaasrahastamine

ESF projektide rahastamise kasutamine sõltub ESF meetme 1.1 raames Sihtasutusele Innove esitatud edukate projektide hulgast ning Haridus- ja Teadusministeeriumi otsusest kaasrahastamise kohta. 2005. aastal tegi ministeerium AMKile toetuse väljamaksmiseks esildise vaid kahel juhul – Tartu Tervishoiukõrgkooli ning Kohtla-Järve Meditsiinikooli arendusprojektide kaasrahastamiseks. Kokku tehti väljamakseid 350 000 krooni eest.

Eesti kõrghariduse tutvustamine välismaal

2005. aastal jätkas mobiilsustoetuste keskus juba tavapäraseid tegevusi Eesti kõrghariduse tutvustamisel välismaal. Lõplikult valmis ja avati Eestisse õppimisest, praktikast või teadusasutustes töötamisest huvitatud välismaalastele suunatud portaal www.smartEstonia.ee. Koostöös kõrgkoolidega täiustatakse ja uuendatakse selle kaudu levitatavat informatsiooni pidevalt ka edaspidi.

Traditsiooniliselt koordineerisime Eesti kõrgkoolide ühise boksiga osalemist EAIE (*European Association for International Education*) aastakonverentsil. Tänavuseks messiks valmis ka messiboksi uus visuaalne kujundus, mis on kooskõlas SmartEstonia portaali ja teiste Archimedes uuemate trükiste kujundusega.

EUROOPA LIIDU INNOVATSIOONIKESKUS

Aastal 2005 koosnes EL Innovatsioonikeskus järgmistest üksustest:

- EL teadus- ja arendustegevuse 6. raamprogrammi kontaktpunktid
- Eesti teadusinfosüsteem ERIS
- COST koostöövõrgustiku rahvuslik kontaktpunkt
- eTen programmi rahvuslik kontaktpunkt
- eContent+ programmi rahvuslik kontaktpunkt
- Noorteadlaste üksus
 - Eesti õpilaste teadustööde riiklik konkurss
 - Eesti üliõpilaste teadustööde riiklik konkurss
 - Õpilaste Teaduslik Ühing
- Välisteadlaste teabekeskus
- NETS Estonia konkurss
- ESTIRC

Rahvusvahelistumine on see, mida võib pidada Euroopa Liidu Innovatsioonikeskuse 2005. aasta kõige suuremaks tulemuseks. Sujuvalt rakendati oma tegevuste läbiviimisse rahvusvaheliste ekspertide abi, samas levitati oma teadmisi meist vähem edasi jõudnud riikides (Ukraina, Valgevene, Moldova, Kasahstan, Kõrgõstan, Usbekistan, Tadžikistan).

Korraldasime mitmeid üritusi, millel oli lai rahvusvaheline kõlapind (Enwise jätkuseminar, kus osalesid 15 riigi esindajad, Eestil väljapaneku organiseerimine ja Eesti esindamine rahvusvahelisel konverentsil *Communicating European Research*, kus osalejaid üle 3000).

Osaleme 23 üle-euroopalise projekti konsortsiumis ja olime edukad ka projektide koordineerimisel – heakskiidu sai kaks projekti (NEXT Generation ja PHOENIX).

Saadud kogemusi rakendasime Eestis nii oma ürituste (55) korraldamisel, ettekannete (68) pidamisel kui ka publikatsioonide (40) avaldamisel.

Euroopa Liidu teadusalase 6. raamprogrammi kontaktpunktid

Raamprogrammi jõudmisel poole peale oli tekkinud konkreetne vajadus rääkida projektide finants- ja juhtimispoolest. Kuuenda raamprogrammi projektide uudeks jooneks võrreldes 5. raamprogrammi projektidega on finantsaruandluse kontrollifunktsiooni delegeerimine partneri audiitorfirmale ja seetõttu on ka asjast huvitatute ring tunduvalt laienenud. Eeltoodud muudatused tingisid vajaduse rääkida all-loetletud teemadel:

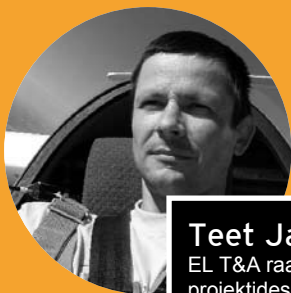
- 6. raamprogramm – millega on tegu ja millistel printsiipidel finantseerimist teostatakse?
- kuidas valida sobilikku ja kasulikku kulumudelit?
- kuidas arvestada projekti kaudseid kulusid organisatsioonile kasulikul viisil?
- kuidas täita Euroopa Komisjoni poolt nõutuid finantsaruandluse vorme?
- milliseid finantsilisi kohustusi toob kaasa osalemine rahvusvahelises projektis, kui üks partneritest otsustab konsortsiumist välja astuda?
- kuidas täita ajatabeleid jne.

Tänu osalemisele erinevates projektides oli meil lisaks oma konsultantidele võimalus kaasata infopäevadele ka kõrge tasemega eksperte mujalt Euroopast.

Toimusid järgnevad koolitused, kuhu olid kaasatud välispartnereid:

- **28.–29. aprill** – *Negotiating EC FP6 contracts, Finance in FP6*. Koolitajaks Paul Drath Suurbritannia firmast Singleimage Ltd.
- **2.–4. mai** – Finantsaruandlus ja -juhtimine EL teadus- ja arendusprojektides. Koolitajateks professionaalsed audiitorid Iisraeli firmast EFPConsulting.
- **5.–6. mai** – *How to write a competitive proposal*. Koolitus 6RP toidu kvaliteedi ja ohutuse valdkonna esindajatele. Esinesid Helve Rimmel – Eesti Toiduainetetööstuse Liit, Anca Nicolescu – Itaalia, *Agency for the Promotion of European Research*; Meelis Sirendi – Sihtasutus Archimedes; Nuri Akkas – Türgi, välisekspert; Jacques Evrard – Belgia, *The Brussels Enterprise Agency*; Ragnheidur Hedinsdottir – Island, *Federation of Icelandic Industries*.
- **23.–24. mai** – kahepäevane seminar "Teaduskorraldus, teadusjuhtimine ja tehnosiire: USA ja Kanada kogemused ning nende rakendusvõimalused läänemereäärsetes riikides" korraldati koos Tartu Biotehnoloogiapargiga.

◀ Hinnang koostööle 2005. aastal ja soovid edaspidiseks ▶

Teet Jaõomägi

EL T&A raamprogrammide projektides osaleja, AS Regio

◀ Tänu archimedeslaste aastatepikkusele 5RP ja 6RP tutvustamisele on Regiol nüüd töös kolm 6RP projekti mobiilinduse ja geoinformaatika vallas. Saame teha asju, mis on olnud ammu meie soov ja unistus.

▶ Soovin sama ka kõigile teistele Eesti ettevõtetele ja jaksu 7RP jaoks Archimedesele!

Mart Laanpere

EL T&A 6. raamprogrammi info[hiskonna tehnoloogiate programmi projektis osaleja, Tallinna Ülikool

◀ Koostöö SA Archimedesega on olnud konstruktiivne, IST programmi koordinaator Tarmo Pihl on vajadusel alati olnud kättesaadav ja abivalmis. Julgeksin öelda, et SA Archimedes paistab Eesti haridusvaldkonna institutsioonide seas positiivselt silma eelkõige euroopaliku ja professionaalse asjaajamise poolest.

▶ Kuna minu juhitud TLÜ haridustehnoloogia keskus osaleb IST projektis esmakordselt, oleks algfaasis palju abi olnud silmast-silma kohtumisest "vanade kaladega". Oma maja sees üritasime midagi sellist korraldada, kuid paljud küsimused jäid ka siis vastuseta ning tuli iseseisvalt otsida kontakte kogunud IST-täitjatega teistest ülikoolidest. Kahju on sellest, et Eesti on otsustanud mitte käivitada BONUS programmi, mis oleks meil oluliselt kergendanud ranga omafinantseeringu nõude täitmist (50% FC kulumudeli puhul). Ehk suudab SA Archimedes mõjutada otsustajaid ja saavutada siiski selle programmi käimalükkamine.

Enn Mellikov

Mitmete EL T&A raamprogrammide ja INTASe projektides osaleja, Tallinna Tehnikaülikool

◀ Kui Euroopa bürokraatia tahab liiga teha, kui on vaja avada Euroopa teadus- ja haridusruumi uksi, siis EUREKA, Archimedeselt saab alati abi.

▶ Et seda kindlust ja abi Eesti teadlaskonnale jätkuks ka tulevikuks

Seminari käigus kajastati T&A projektide koostamise ja juhtimise erinevaid etappe. Tähelepanu pöörati sellistele teemadele nagu koostööprojektid, projektide administreerimine ja sellega seotud probleemid asutuse ja struktuuriüksuste tasandil, seadused ja regulatsioonid, strateegiline planeerimine, projektide taotlemine, töö inimestega, projekti- ja finantsjuhtimine, lepingute sõlmimine ja nende elluviimine, intellektuaalomand, tehnosiire jne. Ettekanded sisaldasid diskussioone ja üksikjuhtumite analüüse, kus Põhja-Ameerika kogemust võrreldi Euroopa ja Eesti sarnaste juhtumitega. Esinesid Cindy Kiel – University of Nevada; Grant Lewison – London City University; Jim Hanlon – TRIUMF; Lawrie Robertson – Fred Hutchinsoni Vähiuuringute Keskus; Timothy L. Quigg – Põhja-Carolina Ülikool; Tarmo Pihl – SA Archimedes.

- **21. september** – Euroopa Kontrollikoja (*European Court of Auditors*) seminari "Euroopa 5. ja 6. raamprogrammi projektide rahakasutamise analüüs ja teadlaskonna arvamused selle kohta" korraldamine koos Eesti Teaduste Akadeemiaga. Ettekanded olid Kersti Kaljulaidilt – Euroopa Kontrollikoda, Martin Weberilt – Euroopa Kontrollikoja Luksemburgi liikme kabinetiülem, Markku Puttonenilt – Kontrollikoja Eesti kabineti liige, Gareth Robertsilt – Kontrollikoja audiitor. Kontrollikoja töötajad kohtusid projektides osalevate teadlastega ja Archimedese esindajatega põhjalikuma vestluse eesmärgil 20. septembril.
- **28.–30. september** – LSH-Mentor projekti koolitus *One-to-one mentoring* ülikoolidest ja teadusasutustest valitud teabelevitajatele. Projekti LSH-Mentor eesmärk on koolitada organisatsioone uutes Euroopa Liidu liikmesriikides, et tõsta nn eluteaduste valdkonna projektitaotluste kvaliteeti ja kvantiteeti – aidata koostada ja esitada antud valdkonna projektitaotlusi. Kogemustega konsultatsioonifirmad Kreekast, Itaaliast ja Iisraelist koos projekti partneritega uutest liikmesriikidest koolitavad eelnevalt väljavalitud organisatsioone Eestist, Lätist, Leedust, Tšehhist, Slovakiast, Rumeeniast, Bulgaariast, Sloveeniast, Türgist ja Küprosel.

Aastal 2005 toimusid viimased projektikonkursid enamikes suuremates 6. raamprogrammi teemaprogrammides (eluteadused, nanoteadused, aeronautika, säästev areng, kodanikud ja haldussuutlikkus, NEST, ERA-NET, teaduse infrastruktuurid). Vastavalt projektikonkursside tähtaegadele viidi läbi ka valdkondi tutvustavad teabeüritused.

- **4. mai** – valdkonna Kodanikud ja valitsemine Euroopa teadmispõhises ühiskonnas infopäev Eesti Rahvusraamatukogus. Ürituse läbiviimisel esinesid lisaks Eesti esinejatele ka Euroopa Komisjoni esindajad Brüsselist videokonverentsi vahendusel.
- **4. mai** – valdkonna Eluteadused, tervishoiule suunatud genoomika ja biotehnoloogia infopäev TTÜ Loodusteaduste majas.
- **17. mai** – "10 miljardit krooni IST programmist IT arendustegevuseks. Viies projektikonkursi kutse" – infotehnoloogia alane infopäev SAS Radisson hotelli konverentsikeskuses.

- **21. september** – "Eluteadused, tervisele suunatud genoomika ja biotehnoloogiad, genoomika edendamine ja rakendamine tervise heaks, võitlus peamiste haiguste vastu". Infopäev EMÜ peamajas.

Paralleelselt 6. raamprogrammiga jätkus töö EL teaduse töögrupi koosseisus 7. raamprogrammi ettevalmistamisel. Lisaks alustati 7. raamprogrammi tutvustavate üritustega. Hea koostöö kujunes välja TEKESi ja Soome Akadeemia kolleegidega.

- **3.–4. märts** – korraldati Eesti-Soome ühisseminar "*Basic Research and Human Resources in the FP7*". Ettekannetega esinesid Rein Vaikmäe, Jüri Engelbrecht, Jüri Allik, Madis Võõras, Ain Heinaru, Anu Reinart, Indrek Reimand, Kristin Kraav. Eesti delegatsiooni kuulus 19 inimest. Teel Helsingisse ning tagasi toimusid seminarid ja arutelud 7RP ning Eesti teaduspoliitika teemadel.
- **10.–11. mai** – EL T&A 7. raamprogrammi ettevalmistamist tutvustavad infopäevad Tartus ja Tallinnas. Esinesid Rein Vaikmäe (HTM), Indrek Reimand (HTM), Erki Truve (KBFI), Ülle Must ja Marek Tiits (SA Archimedes).

Kuna SA Archimedes EL Innovatsioonikeskus on esmaseks allikaks, kust saab informatsiooni Eesti osalemise kohta EL T&A 6. raamprogrammis, siis vastavalt vajadusele ja võimalustele oleme teavet programmis osalemise kohta edastanud ja levitanud. Vastava statistika kogumiseks on loodud *MS Accessil* põhinev andmebaas, kuhu programmide konsultandid jooksvalt andmeid lisavad. Tõrkeid on esinenud eelkõige nende andmete osas, mille eest hoold peavad kandma EAS töötajad.

Jooksvalt on andmeid edastatud Haridus- ja Teadusministeeriumile, Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Euroopa Komisjonile, EAS-ile ning suurematele ülikoolidele.

Laiema avalikkuse teavitamiseks on ilmunud lisaks igakuiselt ilmuvale ajalehele Innovaatika ka eraldi infolehed "Eesti Euroopa Liidu 6. raamprogrammis", "Kes on edukad Euroopa Liidu 6. raamprogrammis" ning pikem artikkel pealkirjaga "Euroopa Liidu raamprogrammid ja Eesti" Eesti Ekspressi poolt välja antavas ajakirjas Hea Eesti Idee.

Eesti osalemine 6. raamprogrammis (seisuga 1.01.2006)

Programmid	Taotlusi kokku			Prioriteet-nimekirjas		
	jaan.04	jaan.05	jaan.06	jaan.04	jaan.05	jaan.06
Eluteadused, tervishoiule suunatud						
genoomikateadus ja biotehnoloogia	37	54	85	7	13	20
Infoühiskonna tehnoloogiad	57	122	173	5	26	30
Nanotehnoloogiad ja nanoteadused,						
teadmistepõhised funktsionaalsed materjalid,						
uued tootmisprotsessid ja seadmed	34	62	63	6	12	12
Aeronautika ja kosmoseuuringud	2	5	8	1	1	1
Toidu kvaliteet ja ohutus	4	14	29	1	2	8
Säästev areng, globaalsed muutused ja						
ökosüsteemid (keskkond, energia, transport)	30	81	110	4	21	36
Kodanikud ja valitsemine teadmistepõhises						
ühiskonnas	43	84	130	7	12	16
Poliitikalale suunatud teadustegevus	15	18	24	9	9	15
Väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele						
mõeldud/suunatud tegevused	15	77	185	6	11	68
Rahvusvaheline koostöö	11	24	30	6	6	7
Teadustegevuste koordineerimine	2	6	27	1	2	15
Uued ja esilekerkivad teadussuunad ja						
tehnoloogiad	3	6	18	0	1	1
Teadustegevus ja innovatsioon	17	22	22	1	2	2
Inimressursid ja mobiilsus						
(Marie Curie tegevused)	24	87	88	4	13	16
Teaduse infrastruktuurid	10	11	26	0	2	7
Teadus ja ühiskond	16	38	58	6	8	17
Kokku	320	711	1068	64	141	271

Eesti teadusinfosüsteem (ERIS)

Arendustööd

2005. aastal toimus täielik üleminek Eesti Teadusfondi ja sihtfinantseerimise taotluste ja aruannete vastuvõtule veebivormide abil. Selle sammuga ajastati ka ERISe veebi- ja andmebaasiserveri täielik üleminek vabale ning avatud lähtetekstiga tarkvarale, et vältida kommertsandmebaasitarkvarade astronoomilisi litsentsitasusid. Samuti kirjutati ringi suurem osa ERISe tarkvarast, et täiendav lisakoormus ei põhjustaks viivitusi ERISe kasutajatele.

Põhjalikud ja iga-aastased muudatused sihtfinantseerimise ning ka Eesti Teadusfondi grantide taotlemise korras töid kaasa vajaduse kardinaalselt uute taotlus- ja aruandlusvormide järele, tänu millele paranes kogutud andmete kvaliteet olulisel määral.

Andmete lisamine, korrastamine, ühtlustamine

Andmebaasi ERIS lisati 340 uut projekti ning taotlust ning kõigi Eesti Teadusfondi jätkuprojektide rahastamisandmed.

31. detsembri seisuga oli infosüsteemis 3921 teadusteemat, 5834 isikut.

Elektronilise granditaotlussüsteemi kasutajaks on registreerunud ligi 4000 isikut. Infosüsteemi lisati elektronilise granditaotlussüsteemi kaudu esitatud CVd, kui elulookirjelduse esitaja andis loa CV avaldamiseks ERISes. 2005. aastal lisati ERISesse 1539 avalikku CVd, 31. detsembri seisuga oli infosüsteemis 2509 elulookirjelduse avalikustanud isikut.

Eraldiseisvasse andmebaasi koguti informatsioon Eesti teadlaste publikatsioonide kohta kõrge tsiteeritavusega rahvusvahelistes ajakirjades (ISI poolt refereeritavates ajakirjades). Andmebaasis on 5452 bibliokirjet, 9639 autorit, Eesti autoreid 2723. 2005. aastal lisandus andmebaasi 1018 artiklit.

Eesti autorite puhul lisati esnimed enamasti artikleid de visu kontrollides.

Vastavalt Teaduskompetentsi Nõukogu soovile koguti andmestik sihtfinantseerimist taotlevate teemajuhtide publikatsioonide tsiteeritavusest.

Eesti Teadusinfosüsteem ETIS

Uue Eesti teadusinfosüsteemi ETIS väljatöötamine on toimunud tihedas koostöös ERISe meeskonnaga. Osaleti Eesti Teadusinfosüsteemi loomiseks kokku kutsutud tööühma töös. 2005. aastal toimus arvukalt ETISe moodulite läbivaatusi.

Toimusid konsultatsioonid Eesti Teadufondi, Teaduskompetentsi Nõukogu ning avalik-õiguslike ülikoolidega. Osaleti publikatsioonide klassifikatsiooni väljatöötamise tööühmas.

Kuna ETISe arendustöö oli planeeritust maha jäänud, siis asendas Eesti teadusportaali puudumist smartEstonia portaal. Innovatsioonikeskuse töötaja Liina Raju edastas CORDISEle pidevalt Eesti teadusuudiseid.

Esitlused, rahvusvaheline suhtlus

2005. aastal oli SA Archimedes teadusinfosüsteemide tegijate organisatsiooni euroCRIS kevadseminari korraldajaks.

19. mail Tartus Õiguskeskuse ruumides toimunud euroCRIS seminaril esitleti Eesti teadus- ja arendustegevuse infosüsteemi ERIS arengut ja funktsionaalsust ning elektroonilise granditaotlussüsteemi võimalusi. Igati kordaläinud seminaril osales 38 inimest, 12st riigist. Ettekannetes anti ülevaade Saksamaa, Taani, Norra, Sloveenia, Inglismaa, Hollandi, Ungari ja Venemaa teadusinfosüsteemidest.

9.–11. novembril osaleti euroCRIS liikmete sügisseminaril Lissabonis, Portugalis ning Euroopa ühtset andmevahetusformaati CERIF tutvustavas õpitoas.

Infosüsteeme ERIS/ETIS tutvustati 11. märtsil raamatukogude talveseminaril Käärikul.

Käivitus Euroopa Liidu 6.raamprogrammi projekt IST World, milles osaleme partnerina. IST World on tehnoloogiliselt julge ja huvitav projekt, mille sihiks on automatiseeritud andmehõivet, rühmitamist, teadmusehõivet, trendide tuvastamist ja ennustamist ning erinevaid andmete visualiseerimistehnoloogiaid kasutades luua täiendavad võimalused edukaks info- või partneriotsinguks infotehnoloogia vallas.

2005. aastast ollakse ka euroCRIS organisatsiooni liige.

◀ Hinnang koostööle 2005. aastal ja soovid edaspidiseks ▶

Kristi Kukk

Tartu Ülikool, teadus- ja
arendusosakond, teadustalituse
spetsialist

◀ Peamiselt olen kokku puutunud ERISe töögrupiga ning hinnang koostööle on väga positiivne. Misiganes murega ma Taavi või Marika poole pöördusin, sai see alati kiiresti lahendatud. Saame teha asju, mis on olnud ammu meie soov ja unistus.

▶ Kuna koostöö on seni sujunud suurepäraselt, siis saab vaid loota selle jätkumisele samas vaimus.

Piia Post

COST koostöövõrgustikus
osaleja,
Tartu Ülikool

◀ Meie COST 733 alles alustas 2005. aastal ning see oli minu esmakordne kokkupuude Euroopa võrgustikega. SA Archimedes koordineeris infovahetust COST Office'iga väga sujuvalt. Eesti oli üks esimesi riike, kes allkirjastas vastastikkuse mõistmise memorandumi. Koostöö oli väga meeldiv.

▶ Olge ikka sama sõbralikud ning vastutulelikud. Just info vaba kättesaadavus kõigile projektidest huvitatutele tagab Eesti teaduse edasiliikumise ning arengu.

COST

COST on teaduse ja tehnika alane koostöövõrk, mis võimaldab rahvuslikult rahastatava uurimistegevuse koordineerimist Euroopa tasandil. Nimetus COST tuleneb prantsuskeelsest akronüümist, mis tähistab Euroopa teadus- ja tehnikaalase uurimistöö koostööd (*Coopération européenne dans le domaine de la recherche scientifique et technique*).

COSTi peamiseks eesmärgiks on läbi rahvusvahelise koostöö suurendamise tõsta Euroopa teaduse kvaliteeti. Sihtasutus Archimedes on COST Eesti rahvuslikuks kontaktpunktiks. COST Eesti rahvuslik koordinaator vastutab teadlaste ja COST sekretariaadi vahelise sidepidamise eest ning on pidevas kontaktis erinevate komiteede rahvuslike delegaatidega.

2005. aastal ühines Eesti kaheksa uue COST projektiga. Kokku osaletakse momendil 36 projektis.

Eestis toimusid aastal 2005 mitmed erinevad COST üritused:

- **1.–5. juunini** Tallinnas COST D29 "*Sustainable/Green Chemistry and Chemical Technology*" kõrgetasemeline konverents (vt lähemalt <http://www.sustainchem.ttu.ee/>). Eesti poolne organisaator Mihkel Koel (TTÜ).
- **5.–9. juunil** Tartus COST E38 seminar "*Woody Root Processes – Impact of Different Tree Species*". Eesti poolne organisaator Krista Lõhmus (TÜ, EMÜ).
- **24.–25. augustil** Pühajärvel COST Eesti seminar, millest võttis lisaks COST projektides osalejatele osa ka EL Nõukogu peasekretariaadi esindaja Erwin van Rij.

14.–16. juunil Bukarestis toimunud COST kõrgeima otsuseid tegeva organi – Kõrgemate ametnike komitee (CSO) koosolekul tehti Eestile ettepanek olla komitee vastuvõtjaks 2006. aasta juunis toimival koosolekul. Enne jaatava vastuse andmist konsulteeris COST Eesti esindaja Ülle Must Haridus- ja Teadusministeeriumiga. COST asjaajamisreeglid näevad ette vastuvõtva riigi vastutava ministri allkirjaga kutse esitamist COST presidendile. Vastava kirja projekt ning sinna juurde kuuluv memo esitatigi ministeeriumile ning ministri allkirjaga kutse saadeti COST presidendile 15. septembril, aasta lõpus saadeti EL Nõukogusse kooskõlastamiseks istungi esialgne programm. Tallinna ja Tartu linnalt on saavutatud nõusolek korraldada COST auks vastuvõtt.

23.–24. novembril toimus Inglismaal Readingis COST CSO järjekordne koosolek. Peamine arutelu toimus COST temaatiliste valdkondade ümberstruktureerimise teemadel. 2005. aasta algul moodustatud töögrupi juht ESF esimees Bertil Andersson esitas raporti. Endise 12 valdkonna asemel soovitati moodustada 9 temaatilist valdkonda. Koosolek kinnitas ka COST CSO 165. (juubeli)koosoleku (27.-28. juuni 2006) toimumiskohaks Eesti.

12. aprillil sõlmiti Majandus-ja kommunikatsiooniministeeriumi ning Sihtasutuse Archimedes vaheline leping eTen programmi kontaktpunkti ülesannete täitmiseks.

eTeni eesmärgiks on kiirendada e-teenuste kasutuselevõttu, luues uusi võimalusi kodanike, ettevõtete ning administratsioonide osalemiseks elektroonilises suhtlemises.

eTen programm toimib iga-aastaste tööprogrammide alusel, mille sisu on dünaamiliselt muutuv. Järgmise aasta eTeni programmi mõjutab osalt uutes liikmesriikides läbi viidud programmi uuring "*Study on trans-European deployment potential, sustainability and exploitation models for public services in the context of enlarged European Union*" ja osalt Euroopa Komisjoni sees valitsevad meeleolud projektide tsentraliseeritud koordineerimise osas.

Küsimus, milliste instrumentidega programmis jätkata, on samuti päevakorrade kerkinas. Eesti organisatsioonide seisukohalt on kõige sobivamad projektid sellised, mis lubaks neil defineerida konkreetse teenuse ekspordiplaani ning see ka teostada. Samas eelistavad Eesti organisatsioonid järgida evolutsioonilise rakendamise teed ning üle-euroopaliste teenuste arendajaks nad esialgu ei pürgi. Seetõttu on *market validation* (turu hindamise) projektitüüp üsnagi sobiv, jättes organisatsioonile alles võimaluse antud projekti rakendada hilisemas faasis. Samas on mõistetav eTeni programmi suurenev rõhuasetus rakendustele, sest toimivad üle-euroopalised rakendused on programmi lõppeesmärgiks.

Aasta esimese poole peamine rõhuasetus oligi uue programmi arengu monitoorimisel ning potentsiaalsete taotlejate ettevalmistamisel, aga ka osalemine uue programmi sisu ettevalmistuprotsessis.

Samuti tõi aasta esimene pool kaasa järjekordse projektikonkursi avanemise kõigi kuue eTeni temaatika lõikes:

e-valitsus,
e-tervishoid,
e-kaasatus,
e-õpe,
turvalahendused,

väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele mõeldud e-teenused.

Seega nõudis töö peaaesjalikult klientide informeerimist ning partneriotsingute vahendamist.

Eestist osalusel esitati eTeni 2005. aasta konkursile kokku üheksa taotlust, nendest osutusid edukateks kaks, üle künnise sai ühtekokku viis taotlust. Tulemust võib lugeda suhteliselt heaks. Finantseeritud projektid esindasid järgmisi valdkondi: raamatute digitaliseerimine ning lugejatele kättesaadavaks tegemine interneti vahendusel, üle-euroopalise *one-stop-shop* põhimõttel e-teenuse loomine kodanikele ja ettevõtetele registriin-

formatsiooni saamiseks.

Üks 2005. aasta voorus rahastust saanud projekt on RISER_ID, mis on välja kasvanud kahest eelmisest eTen programmi poolt finantseeritud projektist. RISER_ID projekt loob üle-euroopalise teenuse online-aadressinfo päringute teostamiseks ning pakub antud teenust eri riikide finantsinstitutsioonidele. Eestist on RISERi projektiga liitunud AS Andmevara. Konsortsium on oma teenusele leidnud juba ka esimesed kommertskliendid.

Kokku esitati konkursile 170 taotlust, millest 163 (finantseerimistaotluse üldsumma 166 miljonit eurot) kvalifitseerusid hindamistingimustele. Esimest korda kasutati elektroonilist projektide esitamise süsteemi ning seda kasutas 98% taotlejast.

Programmi tutvustati ka RISO Aastaraamatus 2005.

eContentilt eContent+ programmile

eContent+ on 2005. aastal käivitatud üle-euroopaline mitmekeelsete ning innovaatiliste online-teenuste arendamist toetav programm, mis spetsialiseerub kolme peamisse valdkonda: ruumiandmetel, e-õppel ning teaduslik-kultuurilisel infosisul põhinevad innovaatilised teenused. Programm on jätkuks senisele eContent programmile.

Võrreldes eContent programmiga on jätkuprogrammi prioriteedid nihkunud kitsamalt formuleeritud teemavaldkondadele eesmärgiga soodustada avaliku sektori abi mõju ja efektiivsust. eContenti avaliku sektori info suhteliselt lai teemavaldkond on sedakorda piiritletud geoinfoga, kultuurilis-teadusliku infosisuga ning e-õppe alaste projektidega. Varasem teenuste lokaliseerimise prioriteetvaldkond on muudetud horisontaalselt läbivaks nõudeks kõigi projektide puhul.

Teisalt on fokuseeritus kaasa toonud mitmete väiksemate instrumentide (a la *feasibility study*) kadumise ning ambitsioonikamate instrumentide kasutuselevõtu (näiteks *Content Enrichment projects*). See omakorda soosib tugevamate ettevõtete ja organisatsioonide osavõttu programmist, mis on otseselt seotud ka programmi eesmärkidega. Vähemal arvul projekte ning suuremad eelarved toovad endaga kaasa Euroopa Komisjoni poolse administreerimise vähenemise, samas suureneb projekti enda keerukuste ning koordinaatori roll projekti juhtimises. On alust arvata, et eContentplus programmis on Eesti organisatsioonidel mõnevõrra keerulisem koordinaatorina kaasa lüüa kui eContenti programmis, sest nõuded projektile soosivad kogenumaid ning teadmistemahukamaid organisatsioone ja suuremaid algatusi. Nõudeid seatakse rohkem 'intelligentsete' infosisuteenuste arendamisele, mis sisaldaks senisest rohkem semantilist konteksti. Just semantilise mõõtme sissetoomine vajab eraldi tähelepanu, sest semantiliste teenuste arendamine ei ole Eestis veel laialt levinud, kuigi lähitulevikus nähakse selles vallas ette kiiret arengut.

◀ Hinnang koostööle 2005. aastal ja soovid edaspidiseks ▶

Anne Pöitel

Väliteadlaste
teabekeskuse võrgustiku
kontaktisik,
Eesti Teaduste Akadeemia

◀ Hinnang SA Archimedesele kui usaldusväärsele koostööpartnerile on kõrge! Koostöö väliteadlaste teabekeskuste raames – lisades küll tööd ja tegemisi – on avardanud silmapiiri, lisades teadmisi ja kogemusi nii Eesti-siseselt kui Euroopa tasandil. Lisaväärtuseks on olnud koostöö süvenemine Eesti ülikoolidega, laiem teave SA Archimedese tegevusest üldse. Oleme ka saanud infot kasulike seminaride kohta, mida Archimedes otseselt ei korralda. Institutsiooni ja tema maine loovad inimesed – tekkinud on kindlustunne, et konkreetsetelt koostööpartneritelt saab heatahtlikku nõu ja asjatundlikku abi alati.

▶ Loodan, et SA Archimedes jätkab temaatiliste koolituste ja infopäevade korraldamist – EL 7. raamprogrammi käivitamise taustal on see hästi vajalik.

Lea Kivi

Väliteadlaste
teabekeskuse
võrgustiku kontaktisik,
Tartu Ülikool

◀ Olen SA Archimedesega Väliteadlaste teabekeskuse raames koostööd teinud juba 2003. aastast alates. Väliteadlaste teabekeskus ühendab Eesti suuremates avalik-õiguslikes ülikoolides töötavaid välissuhete osakondade kontaktisikuid ning teabekeskuse töö ladus korraldamine on väga suures osas SA Archimedese teene. Väliteadlaste teabekeskus nõustab nii väliteadlasi kui ka Eesti teadlasi ja õppejõude ning koolitab ülikoolides töötavaid nõustajaid. 2005. aastal korraldasime koostöös SA Archimedesega mitmeid koolitusi Tartu Ülikooli töötajatele, mis leidsid väga positiivse vastukaja. Kristin Kraavi ja Liina Rajuga on meeldiv koos töötada, kuna tegemist on professionaalsete ja koostöövalmis inimestega.

▶ Loodan, et meie koostöö jätkub sama meeldivalt kui seni ja soovin kõigile Archimedese töötajatele jätkuvalt jõudu ja edu kõigis tegemistes!

Teemade kitsendamine kitsendab ühtlasi Eestisuguse väikeriigi jaoks eContentplus jaoks sobivate kandidaatorganisatsioonide arvukust, mistõttu kontaktpunkti seisukohalt on tarvilik teha enam tööd individuaalsete kontaktide tasemel. Positiivse poole pealt on Eestil kõigis kolmes eContent+ valdkonnas suhteliselt hea positsioon ning vaatamata sobilike kandidaatide piiratud arvule on e-teenuste tase nimetatud valdkondades Euroopas konkurentsivõimeline (Regio, Maa-amet, Miksike, Tallinna Ülikool, EITSA, Rahvusraamatukogu jne).

Väikese ja keskmise suurusega ettevõtete seisukohalt on oluliseks muudatuseks kulumudeli modifikatsioon, mille kohaselt on arendusprojektide elluviimisel võimalik kasutada fikseeritud kaudkulude määra 30% personalikuludelt või kuni 50% reaalsetest kaudkuludest. Semantiliste sisuprojektide puhul kaudkulud ei kaeta, samuti tugitegevuste puhul.

eContent+ esimese konkursikutse eelarveks oli 26,6 miljonit eurot. Konkurssse korraldatakse kord aastas ning 2005. aasta projektikonkursile sai esitada temaatilisi võrgustikke ja sihtotstarbega projekte (geoinfo, kultuurilis-teaduslik info) ning sisu rikastamise projekte (e-õpe, kultuurilis-teaduslik info). Eestist osales 2005. aasta taotlusvoorus 14 organisatsiooni, neist edukaid oli 4. Edukad organisatsioonid olid: Eesti Rahvusraamatukogu (Digmap), eValitsemise Akadeemia (ePSIPlus), Tiigrihüppe Sihtasutus (MELT) ja Kultuuriministeerium (MinervaEC). Arvestades keskmist edukuse määra – 12%, on tulemus Eesti jaoks väga positiivne (28% edukust).

eContent+ programmi tegevustes keskenduti peamiselt esimese kutse nõustamisele. Lisaks individuaalsetele nõustamistele toimus 04. novembril programmi eContent+ tutvustav infopäev, kus osales ka Euroopa Komisjoni esindajana Christine Korman.

Oktoobris panustati RISO aastaraamatusse artikliga (T. Pihl eContent+ programm 2005. RISO Aastaraamat 2005)

Välisteadlaste teabekeskuste võrgustik Eestis

Eesti välisteadlaste teabekeskuste võrgustik on osa üle-euroopalisest ERA-MORE võrgustikust, mida rahastatakse EL 6. raamprogrammist. Võrgustiku liikmete ülesanne on anda mobiilsetele teadlastele ja nende pereliikmetele praktilist nõu ja abi kõigis mobiilsust puudutavates küsimustes. Võrgustiku liikmeteks on SA Archimedes (projekti koordinaator), Eesti Teaduste Akadeemia, Tartu Ülikool, Tallinna Tehnikaülikool, Tallinna Ülikool ja Eesti Maaülikool.

Välisteadlaste teabekeskuste projekti tegevused 2005. aastal

Liikmeskond

2005. aastal lisandus võrgustiku senisele viiele liikmele Eesti Maaülikool, mille rektor allkirjastas kohustuste deklaratsiooni 16. augustil 2005.

◀ Hinnang koostööle 2005. aastal ja soovid edaspidiseks ▶

Aret Vooremäe

Välisestadlaste teabekeskuse võrgustiku kontaktisik, Eesti Maaülikool

◀ Eesti Maaülikool liitus 2005. aastal Välisestadlaste teabekeskuste võrgustikuga. Seni peamiselt infovahetusel põhinevad sõbralikud suhted SA Archimedese töötajatega said seeläbi uue vormi. Igapäevane teabevahetus ning praktilised koolitused välisestadlaste vastuvõtu hõlbustamiseks on Maaülikooli jaoks väga õigeaegsed ja asjakohased. Osalemine Euroopa mobiilsuskeskuste võrgustiku ERA-MORE tegevustes aitab meil senisest paremini tajuda teadlaste rahvusvahelise mobiilsusega seonduva teabekorralduse erinevaid tahke.

▶ SA Archimedes ja Välisestadlaste teabekeskuse tegevused muutuvad ülikoolide jaoks aasta-aastalt üha olulisemaks ning aitavad liikuda teaduse ja kõrghariduse rahvusvahelise avatuse suunas. Loodetavasti jätkub tegevus samal kursil veel pikka aega.

Riin Kobin

Välisestadlaste teabekeskuse võrgustiku kontaktisik, Tallinna Tehnikaülikool

◀ Super tore ja kompetentne seltskond on see, mis teeb välisestadlaste teabekeskuse töö ääretult meeldivaks.

▶ Heade mõtete ja hea tahte jätku!

Marvi Pulver

Välisestadlaste teabekeskuse võrgustiku kontaktisik, Tallinna Ülikool

◀ Olen teinud koostööd SA Archimedese enamiku programmide esindajatega päris pikka aega. Need kontaktid on alati olnud väga meeldivad. 2005. a olin enim seotud välisestadlaste teabekeskusega. Keskuse töötajate Kristin Kraavi ja Liina Raju tööst saab rääkida üksnes ülivõrdes. Kõiki nende poolt algatatud ja koordineeritud tegevusi iseloomustab läbivalt professionaalne suhtumine, korrektsus ja täpsus, mis on võrdsitatud sõbraliku ja sooja huumoriga. Head ja asjakohased ideed ning helged inimesed. Jõudu neile kõigis järgnevatel ettevõtmistel!

▶ Eesti ülikoolid on aktiivselt kaasa minemas rahvusvahelistumise protsessiga. SA Archimedes võiks olla see tark liider Eesti kõrghariduses, kes aitab kujundada Eesti ülikoolide imagot väljaspool Eestit nii välisüliõpilaste, -õppejõudude kui -teadlaste hulgas, kes võtab initsiatiivi vastavate tegevuste koordineerimisel, olgu need siis ülikoolide ühised trükised või ühised messid. Õppigem soomlaste CIMOlt, hollandlaste NUFFICult või sakslaste DAADilt, kuidas muuta oma riik atraktiivseks haridusvahetuse kaudu.

Trükised

2005. aastal andis SA Archimedes välja esimese trüki käsiraamatust "*The Foreign Researchers' Guide to Estonia*", mille eesmärgiks on tutvustada Eestisse tulevatele välis-teadlastele nii Eesti T&A süsteemi kui ka Eestisse tulekuga seonduvat praktilist asjaajamist. Käsiraamatu kujundus lähtus Eesti teadlaste mobiilsusportaalist smartEstonia.ee. Käsiraamatu trükiarv oli 500 eksemplari, mille põhiosa jaotati ülikoolidele. Levitamine toimus ka Euroopa mobiilsuskeskuste võrgustiku ERA-MORE ning Eesti välisesinduste kaudu.

Käsiraamat tõlgiti aasta teises pooles ka vene keelde (plaanis on tõlked saksa ja prantsuse keelde). Venekeelne käsiraamat (nagu ka ingliskeelne versioon) on kättesaadav elektroonilisel kujul portaalis smartEstonia.ee.

Aasta jooksul anti välja mitu voldikut, mille eesmärgiks on tutvustada Eesti ja Euroopa teadlaste mobiilsusportaale ja teabekeskuste võrgustikke. Eestikeelne voldik tiraažiga 500 eksemplari tutvustab Euroopa teadlaste mobiilsusportaali ülesehitust ja kasutusvõimalusi. Ingliskeelne voldik tiraažiga 1000 eksemplari keskendus Eesti teadlaste mobiilsusportaali smartEstonia.ee tutvustamisele, kuid sisaldas ka Eesti välis-teadlaste teabekeskuste kontaktandmeid ning infot Euroopa portaali ja võrgustiku kohta. Käsiraamatu vene keelde tõlkimise protsessis selgus, et vajadus venekeelsete materjalide järele on piisavalt suur, seetõttu valmis aasta teises pooles ingliskeelse voldiku täiendatud venekeelne versioon. Kõiki voldikuid levitati peamiselt võrgustiku liikmete kaudu.

Lisaks suurematele trükistele valmisid ka visiitkaardid Eesti portaali ja teabekeskuste kontaktandmetega.

Koolitused

2005. aasta kevadsemestril toimusid võrgustiku liikmetele Eesti Haigekassa koolitused Tallinnas ja Tartus, millest võttis osa ligi 40 inimest. Koolitused jätkuvad 2006. aastal.

Eesti teadlaste mobiilsusportaal ja Euroopa teadlaste mobiilsusportaali kasutamine
Portaali smartEstonia.ee täiendamine jätkus kogu 2005. aasta jooksul. Kuna kodulehtede puhul on väga oluline materjali vananemist vältida, toimub portaali info uuendamine regulaarselt. 2005. aastal täiendati ka portaali sisuhaldusmoodulit, muutes seda kasutajasõbralikumaks. Portaali tutvustati väljaspool Eestit Soome-Eesti ühisseminaril "*Basic research and human resources in FP7*" Helsingis ning CORDIS Wire kaudu.

Aasta jooksul kasutasid Tartu Ülikool ja Tallinna Tehnikaülikool Euroopa portaali töökuulutuste andmebaasi vabade töökohtade reklaamimiseks. TTÜ ja TLÜ alustasid personalidokumentide tõlkimisega inglise keelde.

Teavitustegevus

Eesti ja Euroopa mobiilsuskeskuste võrgustikku ja mobiilsusportaalide tutvustamiseks kasutati nii EL Innovatsioonikeskuse poolt väljaantavat infolehte Innovaatika kui muid infokanaleid. Kokku ilmus aasta jooksul Innovaatikas kuus artiklit. Augustis ilmus teadlaste mobiilsusele pühendatud infolehe erinumber, mis koondas teavet erinevate teadlaste ja õppejõudude mobiilsust toetavate skeemide kohta, alates Kristjan Jaagu stipendiumidest kuni EL raamprogrammini. Erinumbris avaldati ka "Euroopa teadlaste harta ja teadlaste töölevõtmise juhendi" kommenteeritud täistekst.

5. septembril toimus TA saalis välisteadlaste teabekeskuste võrgustiku konverents "*From students to top-level researchers: European political context and practical steps for supporting career development*", kus lisaks projekti ja portaali tutvustamisele avati Euroopa Komisjoni esindaja Elena Coello abil ka tegevuste poliitilisi tagamaid ja konteksti.

Euroopa mobiilsuskeskuste võrgustik ERA-MORE

Eesti teabekeskused osalesid aktiivselt Euroopa võrgustiku töös. SA Archimedese ja Eesti Teaduste Akadeemia esindajad osalesid võrgustiku kontaktorganisatsioonide koosolekutel. TLÜ ja TA esindajad võtsid osa koolitusest "Euroopa Liidu seadusandlus riiki sisenemise tingimuste, sotsiaalkindlustuse ning maksunduse valdkonnas ning Euroopa Komisjoni soovitus Euroopa teadlaste harta ja teadlaste töölevõtmise juhendi kohta" ning SA Archimedes esindaja osales kommunikatsioonistrateegia koolitusel. ERA-MORE aasta tippsündmuseks oli 2. aastakonverents Bledis (Sloveenias), kus osalesid kõigi võrgustiku liikmete esindajad. SA Archimedes töötajad Liina Raju ja Kristin Kraav pidasid ka ettekanded konverentsi töörühmades.

Noorteadlased

Eesti õpilaste teadustööde riiklik konkurs

Konkursist

Juba neljandat aastat korraldasid Haridus- ja Teadusministeerium, Sihtasutus Archimedes ja Sihtasutus Teaduskeskus AHHA õpilaste teadustööde riikliku konkursi. Konkursi peamiseks eesmärgiks on süvendada noortes huvi teadusliku uurimistöe vastu ning avaldada tunnustust parimatele. Samuti annab see noortele võimaluse üksteiselt mõõtu võtta.

2005. aasta konkursile laekus 58 tööd, kokku 70 autorilt 37 koolist. Kõige arvukamalt oli konkursil sel aastal

Tallinna Reaalkooli ja Jõgeva Gümnaasiumi õpilaste uurimistöid, aga töid oli pea igast Eestimaa nurgast – Hiiumaa Saaremaalt, Narvast ja Tartust.

Konkursile olid oodatud 15–19-aastased noored oma uurimistöödega kõigilt teadusaladelt. Umbes 2/3 tödest esindas loodusteadusi ja teisi reaalalasiid (loodus ja keskkond, füüsika, matemaatika ja infotehnoloogia), ülejäänud humanitaar- ja sotsiaalteemasid. Teemaatilist uuriti näiteks Fibonacci jadasid ja Viivi Luige loomingut, puuke, Sosnovski karuputke ja orhideesid ning arvutipiraatlust, sotsiaalse päritolu mõju õpilaste õiglusrusaamadele ja kunstlihase mahtvuslikke omadusi. Info kõigi konkursitööde teemade ja autorite kohta võib leida konkursi veebilehelt aadressil www.archimedes.ee/noorteadlased/

Hindamine ja tulemused

Töid hindas konkursikomisjon, mis töötas järgmises koosseisus: Rait Toompere (SA Archimedes, komisjoni esimees), Tiiu Sild (SA Teaduskeskus AHHAA), Liilia Oberg (Haridus- ja Teadusministeerium) Agu Laisk (Tartu Ülikool), Henn Voolaid (Tartu Ülikool), Heno Ivanov (eGeen), Katre Talviste (Tartu Ülikool/Tartu Descartes'i Lütseum). Töid hinnati kahes voorus – esmalt hinnati kirjalikke töid, seejärel toimus suuline vestlus ja tööde esitlus. Vestlusele kutsuti põhiliselt potentsiaalseid võitjaid ja peapreemiad läksidki jagamisele just nende vahel.

Sel aastal oli konkursi auhinnafond 50 000 krooni. Eraldi hinnati põhikooli- ja gümnaasiumiõpilaste töid ning võrdseid auhindu anti välja ka mitmetele erivaldkondade töödele. Premeeritud said ka parimate tööde juhendajad. Esimese preemia saanud noorte seast valiti Eesti esindajad Euroopa Liidu Noorteadlaste konkursile, mis toimub juba 27. korda ja sel aastal Moskvas. Euroopa konkursile pääsevad vaid Euroopa riikide riiklike konkursside võitjad ja sinna saab iga noort saata vaid ühe korra.

2005. aasta konkursi tulemused on järgmised:

Põhikooliastme riiklikud preemiad:

I preemia (5000 krooni) – **Kreyt Kõiv** (Kildu Põhikool) tööga "Säästev areng ja reklaam meie postkastis" (juhendaja Aime Kuum, Kildu Põhikool)

II preemia (3000 krooni) – **Kai Tiitsaar** (Kilingi-Nõmme Gümnaasium) tööga "Kilingi-Nõmme ja selle ümbruse samblad" (juhendajad Urve Jõgi, Nele Ingerpuu)

III preemia (2000 krooni) – **Viljar Käämer** (Are Põhikool) tööga "Muutused Are valla maaelus aastatel 1975 – 2000" (juhendaja Elve Tamvere)

◀ Hinnang koostööle 2005. aastal ja soovid edaspidiseks ▶

Uno Puus

Euroopa Liidu noorte teadlaste konkursi žürii liige, AS Cybernetica

◀ Koostöö SA-ga Archimedes aastal 2005 oli hea. SA Archimedes oli vahendajaks, et sattusin Euroopa noorteadlaste konkursi žüriisse. Kuna jäin sellel konkursil osalemisega väga rahule, siis on mul hea meel, et SA Archimedes minu poole pöördus.

▶ Kuna senine koostöö on olnud väga põgus, siis ei oskagi otseseid soovitusi anda.

Margus Niitsoo

III preemia Euroopa Liidu noorte teadlaste konkursilt, praegu TÜ üliõpilane, töö valmimise ajal õppis Tallinna Realkoolis

◀ Põhiline suhtlus käis läbi pr Terje Tuisu, kelle kaudu käis asjaajamine nii eestisese kui üle-euroopalise võistluse tarbeks. Tegu oli äärmiselt meeldiva ja võimeka inimesega. Üldiselt sujus kõik hästi ja ette tulnud probleemid ja küsimused lahendati käigu pealt, nii Eestis kui ka võistluse ajal Moskvas.

▶ Kahjuks ei oska midagi soovitada. Ise ei puutunud kokku millegagi, mis parandamist vajanuks.

Maie Kiisel

I preemia sotsiaalteaduste valdkonna magistriõppe kategoorias Eesti üliõpilaste teadustööde riiklikul konkursil

▶ Haridus- ja Teadusministeeriumi koostöö SA Archimedesega sidus üliõpilaste teadustööde riikliku konkursi laiema noorte teadlaste tugisüsteemiga. Avastasin seeläbi Archimedesese pakutavad arendusvõimalused ja kavatsen neid ka edaspidi aktiivselt kasutada. Näeksin heal meelel, et noorte teadlaste omavaheline suhtlus ei piirduks ainult mõõduvõtmisega konkurssidel, vaid avarduks ka laiemates dialoogilistes suhtlusvormides, et vältida teadustöö mõtte taandamist ainult uue teaduse juurdetootmisele.

Gümnaasiumiastme riiklikud preemiad:

I preemia (5500 krooni) – **Sven-Erik Enno** (Tartu Ülikool, Türi Gümnaasiumi vilistlane) tööga "Pagituulte teke äiksepilvedes" (juhendaja Ülle Kikas)

I preemia (5500 krooni) – **Kaidi Karu** ja **Mari Sarv** (Kohtla-Järve Järve Gümnaasium) tööga "Kohtla-Järve ümbruse erinevate tööstusmaastike orhideed" (juhendaja Mall Schmidt)

I preemia (5500 krooni) – **Margus Niitsoo** (Tallinna Reaalkool) tööga "Fibonacci jadade üldistustest" (juhendaja prof. emer. Leo Võhandu)

I preemia (5500 krooni) – **Maarja Saar** (Tallinna Reaalkool) tööga "Kooli ja sotsiaalse päritolu mõju õpilaste õigluserusaamadele" (juhendaja Ellu Saar)

II preemia (4000 krooni) – **Tanel Ainla** (Viljandi Paalalinna Gümnaasium) tööga "IPMC kunstlihase mahtvuslike omaduste määramine ja rakendamine" (juhendajad Alvo Aabloo, Andres Punning)

III preemia (2000 krooni) – **Kristi Jeeger** (Nõo Reaalgümnaasium) tööga "Kaubi külakalme paleodemograafiline analüüs" (juhendaja Ken Kalling)

III preemia (2000 krooni) – **Mariliis Mehik** (Saaremaa Ühisgümnaasium) tööga "Sosnovski karuputke sissetoomisest, levikust ja nende vastu võitlemisest Saare maakonnas Karja külas" (juhendajad Inge Vahter, Mart Mölder)

Euroopa Liidu Noorte Teadlaste Konkursil Moskvast esindasid 2005. aastal Eestit:

Kaidi Karu ja **Mari Sarv** (Kohtla-Järve Järve Gümnaasium) tööga "Kohtla-Järve ümbruse erinevate tööstusmaastike orhideed"

Margus Niitsoo (Tallinna Reaalkool) tööga "Fibonacci jadade üldistustest"

Maarja Saar (Tallinna Reaalkool) tööga "Kooli ja sotsiaalse päritolu mõju õpilaste õigluserusaamadele"

Eduka teadustööde juhendamise eest premeeriti järgmisi juhendajaid (á 2000 krooni)

Aime Kuum – Kildu Põhikool (Kreyt Kõivu juhendaja)

Mall Schmidt – Kohtla-Järve Järve Gümnaasium (Kaidi Karu ja Mari Sarve juhendaja)

Ellu Saar – Tallinna Ülikool (Maarja Saare juhendaja)

Prof. emer. Leo Võhandu – Tallinna Tehnikaülikool (Margus Niitsoo juhendaja)

Ülle Kikas – Tartu Ülikool (Sven-Erik Enno juhendaja)

Kokkuvõtteks võib öelda, et oli edukas konkursiaasta – Euroopa Liidu konkursilt Moskvast naases Margus Niitsoo väärrika 3. preemiaga. See on esimene rahaline preemia, mis meie noortel on Euroopas õnnestunud saavutada. 2002. aastal pälvis Liina Saar eripreemia.

Eesti üliõpilaste teadustööde riiklik konkurss

Üliõpilaste teadustööde riiklik konkurss on juba pikkade traditsioonidega üritus. 2005. aastal toimus konkursi korralduses mitmeid muutusi: esimest aastat korraldas konkursi koos Haridus ja teadusministeeriumiga Sihtasutus Archimedes, esmakordselt hinnati töid erinevates tasemekategooriates – (i) rakendus- ja kõrgharidusõppe ja bakalaureuseõppe üliõpilaste, (ii) magistriõppe üliõpilaste ja (iii) doktoriõppe üliõpilaste teadustööd. Samuti olid võrreldes eelmiste aastatega ümber struktureeritud valdkonnad – töid hinnati viies valdkondlikus kategoorias: (i) matemaatika, astronoomia, füüsika, keemia; (ii) bioloogia, keskkonna- ja arstiteadused; (iii) inseneri-, majandus- ja põllumajandusteadused; (iv) sotsiaalteadused ning (v) humanitaarteadused.

225 000 krooni suuruse auhinnafondiga konkursile laekus töid rekordiline arv – 265 tööd 21st üli- ja kõrgkoolist, neist 172 bakalaureuse-, 77 magistri- ja 16 doktoriõppe kategoorias. Oma teadustöid võisid konkursile esitada kõik 2005. või eelneval kalendriaastal Haridus- ja teadusministeeriumi õppekavade registrisse kantud õppekava järgi õppivad üliõpilased või üliõpilaskollektiivid.

Töid hindas 13-liikmeline komisjon, mille esimeheks oli Tartu Ülikooli professor Risto Tammelo. Kõik tööd vaadati üle ka sõltumatute retsensentide poolt.

Hindajate ettepanekul anti välja 12 esimest (á 7500 krooni), 14 teist (á 4500 krooni) ja 24 kolmandat (á 3000 krooni) preemiat. Lisaks rahalistele preemiatele anti välja ka 34 Haridus- ja Teadusministeeriumi diplomit.

2005. aasta konkursi tulemused on järgmised:

Matemaatika, astronoomia, füüsika, keemia valdkond

Rakenduskõrgharidusõppe ja bakalaureuseõppe tasemekategooria

I preemia – Ksenja Kisseljova, Tartu Ülikool

II preemia – Karin Kipper, Tartu Ülikool

III preemia – Vaiki Randala, Tartu Ülikool

III preemia – Alar Ainla, Tartu Ülikool

III preemia – Piret Puusemp, Tallinna Ülikool

Magistriõppe kategooria

I preemia – Kädi Salumäe, Tallinna Ülikool

II preemia – Kristin Raudla, Tallinna Tehnikaülikool

III preemia – Maarja Mäe, Tallinna Tehnikaülikool

Doktoriõppe kategooria

I preemia – Aleksei Krasnikov, Tartu Ülikool

III preemia – Anti Liivat, Tartu Ülikool/ Uppsala Ülikool

Bioloogia, keskkonna- ja arstiteaduste valdkond

Rakenduskõrgharidusõppe ja bakalaureuseõppe tasemekategooria

I preemia – Hanna Tulmin, Tartu Ülikool

II preemia – Liina Saar, Tartu Ülikool

III preemia – Elve Kalda, Tartu Meditsiinikool

Magistriõppe kategooria

I preemia – Tsipe Aavik, Tartu Ülikool

II preemia – Liina Nagirnaja, Tartu Ülikool

III preemia – Merlin Haljak, Eesti Maaülikool

Doktoriõppe kategooria

I preemia – Helje Pärnaste, Tartu Ülikool

II preemia – Tiia Anmann, Tallinna Tehnikaülikool

III preemia – Aveliina Helm, Tartu Ülikool

Inseneri-, majandus- ja põllumajandusteaduste valdkond

Rakenduskõrgharidusõppe ja bakalaureuseõppe tasemekategooria

I preemia – Madis Paalo, Tartu Ülikool

II preemia – Raul Maripuu, Tallinna Tehnikaülikool

III preemia – Ingrid Künnapas, Eesti Maaülikool

III preemia – Ruslan Mahhov, Tallinna Tehnikaülikool

Magistriõppe kategooria

I preemia – Ina Melnikova, Eesti Maaülikool

II preemia – Janika Sander, Eesti Maaülikool

III preemia – Veljo Otsason, Tartu Ülikool

Doktoriõppe kategooria

I preemia – Raul Savimaa, Tallinna Tehnikaülikool

II preemia – Ulvi Moor, Eesti Maaülikool

Sotsiaalteaduste valdkond

Rakenduskõrgharidusõppe ja bakalaureuseõppe tasemekategooria

- II preemia – Ivan Kuznetsov, Tartu Ülikool
- III preemia – Hetti Meltsas, Tallinna Ülikool
- III preemia – Heigo Plotnik, Tallinna Ülikool

Magistriõppe kategooria

- I preemia – Maie Kiisel, Tartu Ülikool
- I preemia – Pilleriin Sikka, Tallinna Ülikool
- II preemia – Katrin Oja, Tartu Ülikool
- III preemia – Kadri Leetmaa, Tartu Ülikool
- III preemia – Rein Riisalu, Tallinna Tehnikaülikool

Doktoriõppe kategooria

- III preemia – Kai Pata, Tartu Ülikool/Turu Ülikool
- III preemia – Endel Pöder, Tallinna Ülikool
- III preemia – Ülle Rannut, Tallinna Ülikool

Humanitaarteaduste valdkond

Rakenduskõrgharidusõppe ja bakalaureuseõppe tasemekategooria

- I preemia – Helena Metslang, Tartu Ülikool
- II preemia – Mari Lõhmus, Tartu Ülikool
- III preemia – Kreet Sipelgas, Eesti Maaülikool
- III preemia – Sven Vabar, Tartu Ülikool
- III preemia – Marit Vesiaid, Tallinna Ülikool

Magistriõppe kategooria

- I preemia – Üllar Peterson, Tartu Ülikool
- II preemia – Reelike Raja (Tükk), Tallinna Ülikool
- III preemia – Kai Krashevski, Tartu Ülikool
- III preemia – Eva Näripea, Eesti Kunstiakadeemia
- III preemia – Elli Feldberg, Tallinna Ülikool

Doktoriõppe kategooria

- III preemia – Petar Kehayov, Tartu Ülikool

Õpilaste Teaduslik Ühing

Õpilaste Teaduslik Ühing on ühendusliili andekate ja teadushuviliste noorte ning teadlaste vahel. ÕTÜ missiooniks on toetada õpilaste teadusliku loomevõime arengut. ÕTÜ leiab noorele teadlasest juhendaja, kelle toel ja suunamisel saab uurida huvitavat ainevaldkonda ning leida küsimustele vastused. Õpilastele on see võimalus tegevteadlastest juhendajate käe all teha tutvust akadeemilise maailmaga ning süveneda teadusliku uurimistöö võimalustesse paeluval erialal. Samuti on ÕTÜ klubi, kus sarnaste huvidega noored kohtuda saavad.

1980ndatel aastatel aktiivselt tegutsenud ühingu otsustasid 2003. aasta lõpus taastada endised ÕTÜ liikmed, kellest praeguseks on saanud tegevteadlased ja muidu tublid inimesed.

2005. aastal toimus lisaks pidevale juhendajate ja huviliste laste kokkuviiamisele ja igapäevasele tööle ka kahe olulise ÕTÜ traditsiooni taastamine – suvelaager Viitnal ja sügiskonverents Tartus.

Viitnalaager

ÕTÜ oluliseks traditsiooniks on alati olnud suvelaager Viitnal. 2005. aasta suvel see traditsioon taastati - laager sai teoks augusti keskel ja sinna kogunes 25 noort inimest.

Laagris peeti tõsiseid ettekandeid, vaieldi ja arutati, küpsetati koos kaminas tomateid ja siis vaieldi ja arutati veel kuni hommikuni. Seoses üsna permanentse vihmaga jäi ära lõkke ääres tähtede all filosoferimine ja ka mõned teised väliüritused, aga keegi ei kurtnud.

Ettekandjad rääkisid kokkutulnutele järgmisest:

Peeter Lorents EBSist sellest, millal saab teadmises teadus ja kuidas seda teistele mõistetavaks teha ning Sirje Keevallik Eesti Mereakadeemiast sellest, kuidas saab teadusest teadustöö ja millistele kriteeriumitele peab see vastama. Vanameister Harry Tani ettekandest "Eesti Nokiat oodates" võis saada vastuseid küsimustele miks ja kuidas on Soome jõudnud oma arengus sinna kus ta on ja miks Eesti tõenäoliselt sinna kunagi ei jõuagi. Ühiskonnateadlane Juhan Sillaste püüdis selgitada, mille poolest ühiskonnateadused teistest teadustest erinevad ja miks neid sellele vaatamata teaduseks nimetatakse. Akadeemik Enn Tõugu arutles noortega teemal: milleks üldse Eestile oma teadus ja teadlaskond, kui see moodustab kogu maailma teaduspotsiaalist nii kaduvväikese osa. Peeter Marvet jagas oma mõtteid võimalike probleemide kohta, mida küber-ruumis levivate nähtuste põhjal uurida saaks.

Laagri lõpus diskuteerisid osalejad koos Eesti Noorte Teadlaste Akadeemia liikmetega selle üle kas, kellele ja milleks ÕTÜd vaja on. Otsustati, et on vaja ja kokkutulnud olid valmis minema seda sõnumit vajadusel ka koolist kooli edasi kandma.

◀ Hinnang koostööle 2005. aastal ja soovid edaspidiseks ▶

Juhani Püttsepp

õppekäikude korraldaja
Eesti Maaülikoolis

◀ Pean väikeseks tulemuseks seda, et Hugo Treffneri gümnaasiumi 10. klassi poiss Rudolf Bichele nõustus pidama ettekande maaülikooli noorteadlaste konverentsil 2006. aprillis – oma artikli põhjal, mis ilmus 2005. aastal ajakirjas Lepinfo ja andis lisateavet sinepiliblikatest. Rudolf Bichele kohtus oma juhendaja entomoloog Jaan Viidalepaga 2004. kevadel Kärkna metsas, ühel õppekäigul sarjast, mida koos Archimedeseaga korraldasime.

▶ Archimedese eesmärk on õilis, edendada haridust. Palju meil nii ilusa eesmärgiga asutusi ikka on? Kujutan ette, kuidas Archimedeseinimeste laubad ja palged säravad selle ilusa töö tõttu. Nagu säravad ämmaemandate palged, kes lapsi ilmale aitavad. Soovin, et praegusaja koolilapsi ei kannustaks mitte kõrghariduse omandamise kramp, vaid teadmishimu – ja Archimedes näitaks suunda.

Kaido Reivelt

Õpilaste Teadusliku Ühingu
füüsikahuviliste tugiperson, Tartu Ülikool

◀ Kui logistad parajasti Teadusbussiga kusagil auklikul külavaheteel ning pead aru, kas kogu see krempel järgmises esinemispaigas veel ka töötab, siis on hea teada, et kusagil Tartus on üks sõbralik kontor sõbralike inimestega, kellega on võimalik oma raskest (aga huvitavast) elust rääkida ning kes tõepoolest igal võimalikul juhul aitavad ... kui selline suhtumine (*a la* Archimedes) oleks Eestis valdav, siis ei oleks meil vaja leiutada mingisugust oma Nokiat, see oleks niigi olemas.

▶ Teab, kas ma julgengi midagi soovitada ... ega vist ... võib-olla üks pisiasi – ÕTÜ võiks endale teha visiitkaardid, mida oleks siis võimalik koolides jagada ...

Sügiskonverents

ÕTÜ sügiskonverents toimus 9.–10. detsembril Tartu Ülikooli aulas ja Hugo Treffneri Gümnaasiumis. Konverents sai teoks Õpilaste Teadusliku Ühingu, Tartu Ülikooli Teaduskooli ja projekti NEXT GENERATION koostöös. Konverentsil osales ligi 200 noort. Esimesel päeval toimus töö sektiioonides – *realia*, *naturalia* ja *humaniora* – ning ettekandjateks olid noored ise. Kokku peeti 24 ettekannet, millest kuulajate abiga valiti välja kolm parimat, mis tulid kordusettekandele konverentsi plenaarsessioonil konverentsi 2. päeval. Võitjateks osutusid:

Maria Einman (Tartu Descartes'i Lütseum) – Peategelaste ja jutustaja kujutamine A. Puškini värssromaanis ning P. Tšaikovski ooperis "Jevgeni Onegin"

Margus Niitsoo (Tallinna Reaalkool/Tartu Ülikool) – Fibonacci jadade üldistustest

Sven-Erik Enno (Türi Gümnaasium/Tartu Ülikool) – Äiksepilved

Konverentsi plenaarsessioonil rääkisid teadlased kokkutulnuile teadlase rollist ühiskonnas, teadlaseks saamisest ja olemisest. Esinesid prof Rein Vaikmäe (Tallinna Tehnikaülikool), prof Howard Trevor Jacobs (Tampere Ülikool, 2004. aasta Descartes'i preemia), Dr Sulev Kõks (Tartu Ülikool, 2005. aasta presidendi kultuurirahastu noore teadlase preemia laureaat, prof. emer. Leo Võhandu (Tallinna Tehnikaülikool)

Lisaks toimusid huvilistele retked Tartu teadusmaastikul – kokku käidi uudistamas seitset teadusasutust: Tartu Ülikooli Tehnoloogia Instituut, Tartu Observatoorium Tõraveres, Eesti Biokeskus ja Tartu Ülikooli Molekulaar- ja rakubioloogia instituut, Maaülikooli Zoomeedikum, Tartu Ülikooli Biomeedikum, Tartu Ülikooli füüsika instituut, Arhitektuuri-ajalooline retk Jaani kirikusse.

Projekt NEXT GENERATION tutvustas noortele karjäärivõimalusi teaduses

NEXT GENERATION oli Euroopa Liidu 6. raamprogrammi projekt, mis sai rahastuse Inimressursside ja mobiilsuse valdkonna programmi "*Researchers in Europe Initiative*" raames.

Projekti koordineeris Sihtasutus Archimedes ja see viidi ellu koostöös Eesti Füüsika Seltsi ja OÜ Haridusmeediaga. Haridusmeedia on väikeettevõtte, mis on alates 2001. aastast tootnud haridus- ja teadusprogramme televisioonile.

NEXT GENERATION tegevused kestsid 2005. aasta maist kuni detsembrini.

Projekti peamiseks eesmärgiks oli tuua laiemale üldsusele ja eriti koolinoortele vanuses 14–18 lähemale teadlaste igapäevatöö. Seda tehti kasutades paralleelselt erinevaid meediakanaleid, et sõnum jõuaks võimalikult paljude inimesteni. Projektis kasutati sõnumi sihtgrupini viimiseks televisiooni, veebi, ajalehe erinumbrit, erinevaid trükised ja konverentsi.

Fakt, et noored teadusest eriti ei huvitu, tuleneb muuhulgas kindlasti ka üldisest infopuudusest ja sellest, et meie ühiskonnas ei paista teadlaste tegemised kuigi palju välja – kui need just sensatsioonihõngulised või kollase maiguga ei ole. Teadlaste igapäevaelust teatakse suhteliselt vähe ja seega on noortel raske leida endale sealt ka eeskujusid, kellega ennast saaks samastada või kelle sarnane võiks tahta olla. Samas on lihtsam ennast samastada eeskujudega, kes pärinevad meiega samast keskkonnast ja ühiskonnast. See on ka põhjuseks, miks ei piisa suurepäraimest materjalidest ja programmidest, mis mujal Euroopas ja maailmas loodud ja kättesaadavad on – käesoleva projekti raames loodavad materjalid on mõeldud meie oma "kangelaste" tutvustamiseks meie oma noortele. Loomulikult on programmide loomisel arvesse võetud ka Euroopa kogemust.

NEXT GENERATION'i peamised tegevused

1. **Telesaated ja õppematerjalid.** Kuna televisioon on tänapäeval selgelt kõige eelistatum infokanal, eriti noorte hulgas, siis seda käesolevas projektis ka peamise vahendina sõnumi edastamiseks kasutati. Projekti raames loodi 14 15-minutilist lühisaadet, mis tutvustavad noorte teadlaste igapäevaelu. Saadete "kangelased" ei ole laiemale avalikkusele tuntud teadlased ja professorid, sest neist paljude tegevust on juba üsna palju kajastatud ja ka meedia üldiselt on neist rohkem huvitatud. Saadete tegelasteks on valitud noored teadlased, kes ei ole oma nooruse tõttu vanematest kolleegidest sugugi kehvemad või ebahuvitavamad ei teadlaste ega inimestena. Noortega on sihtgrupil ennast lihtsam samastada ja näha, et ka nemad võiksid hea tahtmise juures jõuda sinna, kuhu on jõudnud saadete "kangelased". Telesaated jõuavad lähiajal ETV eetrisse ja nende põhjal loodud õppe-DVDd on juba jõudnud kõigisse meie koolidesse.

2. Linnalehe erinumber. Välja anti **Linnalehe** erinumber, mis oli pühendatud teadusele, noortele teadlastele ja avalikkusele olulistele teadusega seotud probleemidele nagu eetika, teadlaste roll ühiskonnas jms. Linnalehe tavalisele tiraažile, milleks on 100 000 ja mida jagatakse tasuta kõigis meie suuremates linnades, lisandus veel 5000 eksemplari, mis jõudis kõikidesse Eesti koolidesse ja raamatukogudesse.

3. Teine projekti raames loodud trükis oli ajakirjaformaadis brošüür pealkirjaga "**Ainult uudishimulikele**". Trükis sisaldab intervjuu vormis lugusid teadlastest teadlaskarjääri kõigilt astmetelt alustades õpilastega, kes teevad teaduses esimesi samme ning püüavad aru saada, mis neid tegelikult huvitab ja kuhu nad tahaksid suunduda, kuni teadlasteni, kes oma teadlaskarjääri tipus. Lugudes räägitakse nii nende igapäevatööst kui ka näiteks nende lapsepõlvest - kelleks nad tahtsid saada 5-6-aastaselt, millest and unistasid ja kuidas nende teadlase-elu alguse sai. Trükised anti välja koostööd Haridus- ja teadusministeeriumiga ning need on samuti jõudnud kõigisse meie koolidesse ja raamatukogudesse.

4. Füüsikaseltsi poolt luuakse füüsikaportaali www.fuusika.ee rubriiki, kus tutvustatakse meie füüsikamaastikku ja teadlasi ning uurimisrühmi, kes tegutsevad erinevates füüsika valdkondades.

Projekti lõpuks kogunesid kõik huvilised noored ja õpetajad, kes on paljus ikka noortele esmaseks infoallikaks, suurele ühiskonverentsile Tartusse. Konverents toimus 9.–10. detsembril Tartu Ülikooli aulas ja Hugo Treffneri Gümnaasiumis. Konverents korraldati projektimeeskonna poolt koostöös Õpilaste Teadusliku Ühingu ja Tartu Ülikooli Teaduskooliga.

Lisaks sellele, et konverentsil tutvustati kõiki NEXT GENERATION projekti raames loodud materjale, esines seal mitmeid inspireerivaid teadlasi Euroopast ja Eestist, kes rääkisid oma teadustöödest ja ka sellest, miks nad seda kõike teevad. Meie noortele õpilasteadlastele avanes võimalus tutvustada oma tegemisi ja saavutusi ning nende üle koos kaaslaste ja kogenud teadlastega diskuteerida. Õpetajatele toimus eraldi sessioon, kus tutvustati põhjalikumalt projekti raames loodud õppematerjale ja nende kasutusvõimalusi koolis. Samuti said õpetajad omavahel nõu pidada talentide võimalikult varase avastamise ja arendamise teemal.

Projektimeeskond loodab, et NEXT GENERATION tegevused aitavad kaasa teadlase elukutse tutvustamisele Eestis ja loodetavasti jätkuvad sarnased ettevõtmised ka tulevikus.

◀ Hinnang koostööle 2005. aastal ja soovid edaspidiseks ▶

Tiina Kangro
"Pähklipurejate" produtsent,
Haridusmeedia juhataja

- ◀ Meie tootsime rahvusvahelise Füüsika-aasta tähistamiseks koostöös SA Archimedesega lühifilmide kogumiku "Pähklipurejad", mis näitab, kuidas elavad ja töötavad noored Eesti teadlased. 14-osaline sari sai DVD-kandjale ja on tänaseks jõudnud paljudesse koolidesse ja raamatukogudesse üle Eesti. Minu kogemustes on koostöö Archimedesega olnud seni meeldivaim näide europrojektist. Seda just seetõttu, et kogu asi on käinud ilma paanikate ja liigse bürokraatiata. Kui järele mõelda, siis ilmselt on põhjus selles, et Archimedes on võtnud nõuks teha kogu asjaajamise oma partneritele võimalikult lihtsaks. Loomulikult tuleb teha kirjatööd ja täita ka blankette, kuid õnneks väga turvalise juhendamise toel. See on tegelikult partnerite ehk erialainimeste (olgu nad filmitootjad, teadlased vms) jaoks suur õnn, sest säästab ajakaost, mis kuluku "uue ameti" õppimisele. Teine hea külg on see, et Archimedeses on inimesed, kes tunnevad sügavuti ala, millel nad tegutsevad. See tähendab, et nendega koostöö tegemine tähendab tõelist partnerlust, kus ei ole vaja kulutada auru igasugustele seletamistele-põhjendamistele, mis tavaliselt projektide sooritamise juurde kuuluvad. Lisaks võib nende käest tihtipeale saada head nõu. Ja kolmandaks – inimestega, kes on optimistliku eluvaatega, head suhtlejad ja teavad, mida tahavad, on niisamagi meeldiv suhelda.

▶ Kõige selle jätkumist soovin neile ka edaspidiseks.

Indrek Kask

EL T&A 6. raamprogrammi projektides osaleja, IRC - võrgustiku poolt pakutavate võimaluste kasutaja Asper Biotech

◀ Olen Archimedese projektijuhtide tegevusega väga rahul. Asper Biotech on FP6 projektides osalenud esimesest *call*-ist alates, kuid sellest hoolimata tekib aeg-ajalt küsimusi, millele vastuse leidmine, teadmata täpset allikat, on aeganõudev tegevus. Archimedese 6RP eluteaduste valdkonna konsultant Meelis Kadaja on sellistel hetkedel olnud väga abivalmis ning kiire leidmaks konkreetseid vastuseid lahtistele küsimustele. Kalev Kaarna on edastanud erinevaid huvipakkuvaid IRC koostööprojektide pakkumisi ning teinud vajalike otsinguid varasemate aastate projektide andmebaasides.

▶ Hoolimata sellest, et Archimedes on aastaid juba tegev olnud, oleks siiski veel vajalik teavitustöö selgitamiseks organisatsiooni võimalusi. Hea, kui suudate organisatsioonis ka edaspidi hoida kompetentseid ja aktiivseid projektijuhte. Jätkake kindlasti ka koolituste korraldamist – see, etkuulajaskond on väike, ei viita mitte teema ajakohatusele, vaid pigem Eesti väiksusele. Edu teile!

ESTIRC

Väikese ja keskmise suurusega ettevõtete probleemide lahendamiseks on Euroopa Liidu rahade toel loodud IRC-võrgustik (*Innovation Relay Center*). Rõhuasetus on uudsete lahenduste ja tehnoloogiate laiemal kasutuselevõtu toetamine Euroopa ettevõtetes. Uudsus ei pea tähendama kosmosetehnoloogiat, piisab kui teadmine, protsess või toode on uudne antud regioonis või antud tööstusharus. Eestis tegeleb IRC-võrgustiku info edastamise ja Eesti ettevõtetel ning ülikoolidel võrgustikus osalemise abistamisega ESTIRC konsortsium. Sinna kuuluvad SA Archimedes, Tartu Teaduspark, EAS ja Tallinna Tehnoloogiapark.

ESTIRC konsortsium aitab Eesti ettevõtetel ja uurimisasutustel:

- leida **kliente** Euroopas, kes on huvitatud väärtust loovatest ja **uudsetest** toodetest, materjalidest, tootmisvõtetest ning lahendustest;
- lasta Euroopa parimatel **pakkuda lahendusi** ettevõtte probleemidele – IRC-võrgustikus on üle 100 000 ettevõtte ja arendusasutuse kõigist peamistest tööstusharudest. Eesti ettevõtte saab edastada võrgustikku oma probleemi ja lasta endale pakkuda uudseid lahendusi, mis annaksid talle olulise konkurentsieelise;
- **jõuda klientideni väljaspool oma sektorit**, kelle jaoks toode või tehnoloogia on täiesti uudne ja annab suure efekti. Näiteks meditsiinisektori lahenduste kasutamine toiduainetööstuses;
- leida **arenduspartnereid** toodete või tootmisprotsessi arenduse kulude jagamiseks ja teadmiste vahetamiseks;
- luua kasumlikke **partnerlusi** ja äriskeeme – kombineerides mitme ettevõtte oskusi, on võimalik panna suurettevõtteid huvituma ja ostma rohkemat kui odavat elementaarset tööd;
- **olla kursis** Euroopas pakutava tehnoloogia ja selle suundadega – informatsioon on tasuta ja avalik. On võimalik lasta ESTIRC konsultandil endale saata vaid neid pakkumisi ja päringuid, mis ettevõtte tegevusega hästi kokku lähevad. Või lasta saata hoopis eri valdkondade väga uudseid ja radikaalseid pakkumisi ideede saamiseks;
- saada **konsultatsiooni** – IRC konsultandid aitavad koostada pakkumisi ja päringuid. Kui läbirääkimised on jõudnud lepingute sõlmimiseni, on võimalik saada kõrgel professionaalsel tasemel juriidilist konsultatsiooni.

2005. a tutvustati IRC-võrgustiku võimalusi seitsmel üritusel 118 osalejale, Eesti ettevõtetele ja uurimisasutusele edastati üle 70 tehnoloogiapakkumise ja -päringu, IRC-võrgustikku edastati 11 Eesti organisatsiooni partnerotsingut ja konsulteeriti üle 20 organisatsiooni. Konsultatsioonid seisnesid nii partnerotsingute vormistamises kui IRC-võrgustikus olevate partnerotsingute läbivaatamises. Näiteks ühe ettevõtte jaoks vaadati läbi ligi 200 partnerotsingut.

EUREKA

EUREKA programmi peamine eesmärk on suurendada Euroopa ettevõtete tootlikkust ja konkurentsivõimet maailmaturul. Selle saavutamiseks aitab EUREKA ellu viia rahvusvahelisi tootearendusprojekte, mille rahastamist toetavad osaliselt projektipartnerite riiklikud abiprogrammid (Eesti puhul EAS). EUREKA ise raha ei jaga, kuid aitab kokku viia eri riikide ettevõtteid ja abiprogrammide rahalisi vahendeid. EUREKA 20-aastase ajaloo jooksul on teostatud 1600 projekti kogumahuga 17 miljardit eurot. Praegu on pooleliolevaid projekte 700, kogueelarvega 2 miljardit eurot.

EUREKA skeemi kasutamise eelised Eesti ettevõtete ja uurimisasutuste jaoks on järgmised:

- rohkem toetust EASilt
- rohkem toetust projektile läbi välisriikide abiprogrammide
- eduks vajalike partnerite leidmine
- võimalus osaleda pikaajalistes projektides koos suureettevõtetega
- sobilike ettevõtluspartnerite motiveerimine ühiseks tootearenduseks
- tasuta reklaam
- rahvusvahelise usaldusväarsuse kasv

2005. a tutvustati EUREKA võimalusi 146 osalejale seitsmel üritustel, e-maili teel informeeriti üle 70 ettevõtte, nõustati 11 organisatsiooni, 2 EUREKA potentsiaaliga taotlust esitati EASile ja üks taotlus esitati EUREKA hindajatele.

NETS Estonia

7. veebruaril kuulutati Sihtasutuse Archimedes ja GEBERT RÜF STIFTUNGI poolt välja esimene NETS Estonia innovaatiliste äriideede konkurss Ettevõtja auhind 2005.

7. märts 2005 – äriideede jt dokumentide esitamise tähtaeg

18. märts 2005 – võitjate väljakuulutamine

14.–16. aprill 2005 – I osa auhinnakoolitusest

21.–23. aprill 2005 – II osa auhinnakoolitusest

5. mai – pidulik tunnistuste kätteandmine koolituse läbinutele ja tulemuste tutvustamine laiemale avalikkusele
Konkursile tuli esitada äriidee, mida kandideerija oli juba asunud realiseerima või kavatses seda lähiajal teha. Oodatud olid osalejad kõikidest valdkondadest.

Konkureeriv äriidee pidi:

- looma uut teadmist;
- rakendama olulises mahus teadus- ja arendustegevust;
- rakendama valdavalt kõrgharidusega tööjõudu.

Auhind

Konkursi 15 võitjat said auhinnaks kuus päeva teadmismahuka ettevõtluse tippkoolitust, kus avameelselt jagasid oma kogemusi Šveitsi ja Eesti spetsialistid, kes on käivitanud või finantseerinud edukalt teadmispõhiseid firmasid. Koolitus sisaldas ka tunnustatud juristide nõuandeid rahvusvaheliste lepingute sõlmimiseks ja intellektuaalse omandi müügiks ning andis vastuseid ettevõtte loomist ja arendamist puudutavatele praktilistele küsimustele.

NETS ettevõtlusprogrammi eesmärk ongi võimaldada teadmispõhises ettevõtluses alustajatel õppida kogunud praktikutelt, kuidas oma firmat edukalt käivitada ja edasi arendada. Eesmärgi saavutamiseks katab NETS ettevõtlusprogramm koostööpartnerite abil ära kogu ahela äriideest investeerimiseni.

Põhiliselt keskendutakse NETS programmis ettevõtluskoolitusele, mida toetavad mentorlus ja nn hüppelauda korraldamine alustavatele ettevõtjatele. Viimane võimaldab alustaval ettevõtjal saada tagasisidet kogunud kolleegidelt ja riskikapitalistidelt nii oma äriplaani kui presenteerimisoskustele.

Ettevõtluskoolitus koosneb kahest suunast: ettevõtja oskuste arendamisest ja alustava ettevõtte juhtimise oskuste arendamisest. Koolitus keskendub põhiliselt järgnevatele küsimustele:

- Mida tähendab olla ettevõtja?
- Milliseid oskusi tuleks ettevõtjal arendada?
- Kuidas oma äriideest jõuda toimiva ettevõtte ni?
- Kuidas leida esimesi rahvusvahelisi kliente?
- Kuidas müüa keerukaid ja uudseid tooteid ja teenuseid?
- Kuidas leida investoreid?
- Mida on teadmismahuka ettevõtte juhil vaja teada seadustest, autoriõigustest ja intellektuaalse omandi kaitsest?
- Kuidas võtta vastu häid juhtimisotsuseid?
- Kuidas teadmismahukat ettevõtet kasvatada?
- Kuidas oma ettevõtte maha müüa?

Majandusaasta aruanne

Bilanss

	Lisa nr	31.12.2005	31.12.2004 korrigeeritud
VARAD			
Käibevara:			
Raha	2	79 976 903	62 741 495
Nõuded ja ettemaksed	3	39 201 307	26 594 932
Varud	5	13 106	32 540
Käibevara kokku:		119 191 316	89 368 967
Põhivara			
Materiaalne põhivara	6	584 117	638 154
Immateriaalne põhivara	6	3 560	4 892
Põhivara kokku:		587 677	643 046
VARAD KOKKU		119 778 993	90 012 013
KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL			
Lühiajalised kohustused			
Laenukohustused	7	84 505	78 446
Võlad ja ettemaksed	8	118 948 882	89 144 025
Lühiajalised kohustused kokku		119 033 387	89 222 471
Pikaajalised kohustused			
Pikaajalised laenukohustused	7	157 929	146 496
Põhivara sihtfinantseerimine	6	587 677	643 046
Pikaajalised kohustused kokku		745 606	789 542
KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL KOKKU		119 778 993	90 012 013

Tulemiaruanne

	Lisa nr	2005	2004
Sihtotstarbelised annetused ja toetused	9	92 907 136	65 204 766
Sihtotstarbelised annetused ja toetused põhivara finantseerimiseks 274 871		10	266 999
Tulu ettevõtlusest		114 063	19 858
Muud tulud	10	99 665	10 000
Kokku tulud:		93 387 863	65 509 495
Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	11	-14 870 932	-14 871 089
Jagatud annetused ja toetused	12	-61 258 002	-36 702 157
Tööjõu kulud:			
Palgakulu		-13 133 629	-10 350 224
Sotsiaalmaksud		-4 396 597	-3 467 321
Tööjõukulud kokku		-17 530 226	-13 817 545
Põhivara kulum ja väärtuse langus	6	-266 999	-267 409
Muud kulud		-90 380	-110 972
Kokku kulud:		-94 016 539	-65 769 172
Põhitegevuse tulem		-628 676	-259 677
Finantstulud ja -kulud:			
Intressitulu		700 069	318 649
Kahjum valuutakursi muutustest		-71 393	-58 972
Aruandeaasta tulem		0	0

Rahavoogude aruanne

	Lisa nr	2005	2004
Korrigeerimine kulumiga	6	266 999	267 409
Korrigeerimine intressituludega		-700 069	-318 649
Korrigeerimine põhivara müügi kasumiga		-99 665	-10 000
Korrigeerimine põhivara mahakandmisega		0	9 621
Korrigeerimine kahjumiga valuutakursi muutustest		71 393	58 972
Käibevara jääkide muutus		-12 664 028	-12 529 182
Varude muutus	5	19 434	-6 775
Tegevusega seotud kohustuste muutus	8	519 470	8 420 805
Laekunud sihtotstarbelisi annetusi ja toetusi	9,10	123 352 846	117 885 375
Kulutatud sihtotstarbelisi annetusi ja toetusi		-94 122 828	-71 338 784
Rahavood tegevusest kokku		16 643 552	42 438 792
Põhivara soetus	6	-23 983	-195 710
Põhivara müük		105 030	10 000
Saadud intressid		768 621	286 944
Rahavood investeerimisest		849 668	101 234
Tasutud intresse		-10 899	-6 769
Tasutud kapitalirendi maksed		-175 520	-60 769
Rahavood finantseerimisest		-186 419	-67 538
Rahavoog kokku		17 306 801	42 472 488
Raha ja pangakontod perioodi alguses		62 741 495	20 327 979
Raha ja pangakontod perioodi lõpus		79 976 903	62 741 495
Valuutakursside muutuse mõju		-71 393	-58 972
Raha ja pangakontode muutus		17 306 801	42 472 488

Audiitori järeldusotsus

AUDIITORI JÄRELDUSOTSUS SA ARCHIMEDES NÕUKOGULE

Oleme kontrollinud SA ARCHIMEDES 31.12.2005 lõppenud majandusaasta kohta koostatud raamatupidamise aastaaruannet, mis on esitatud lehekülgedel 12 kuni 22. Nimetatud raamatupidamise aastaaruande õigsuse eest vastutab ettevõtte juhatus. Meie ülesanne on anda auditi tulemustele tuginedes omapoolne hinnang raamatupidamise aastaaruande kohta.

Sooritasime auditi kooskõlas Eesti Vabariigi auditeerimiseeskirjaga. Nimetatud eeskiri nõuab, et audit planeeritakse ja sooritatakse viisil, mis võimaldaks piisava kindlustundega otsustada, et raamatupidamise aastaaruanne ei sisalda olulisi vigu ja ebatäpsusi. Auditi käigus oleme väljavõtteliselt kontrollinud tõendusmaterjale, mille põhinevad raamatupidamise aastaaruandes esitatud näitajad. Meie audit hõlmas ka raamatupidamise aastaaruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtete ja juhtkonnapoolsete hinnangute kriitilist analüüsi ning seisukohavõttu raamatupidamise aastaaruande esituslaadi suhtes tervikuna. Arvame, et meie audit annab piisava aluse arvamuse avaldamiseks raamatupidamise aastaaruande kohta.

Oleme seisukohal, et ülalmainitud aastaaruanne kajastab kooskõlas Eesti Vabariigi raamatupidamise seadusega olulises osas õigesti ja õiglaselt SA ARCHIMEDES finantsseisundit seisuga 31.12.2005 ning siis lõppenud aruandeperioodi majandustulemust ja rahavoogusid.

Tartu, 20. aprillil 2006

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'E. Tohvri'.

Ellen Tohvri
Vannutatud audiitor

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'K. Metsõja'.

Kaire Metsõja
Vannutatud audiitor

Dear Reader,

You are holding in your hand our fifth yearbook, which means that already more than half of the nine years of the foundation's history has been put into print.

When reading a yearbook one always wonders – what was different this year? What were the most characteristic features of this year?

We will remember the year 2005 by three keywords – youth, internationalisation and partner confidence.

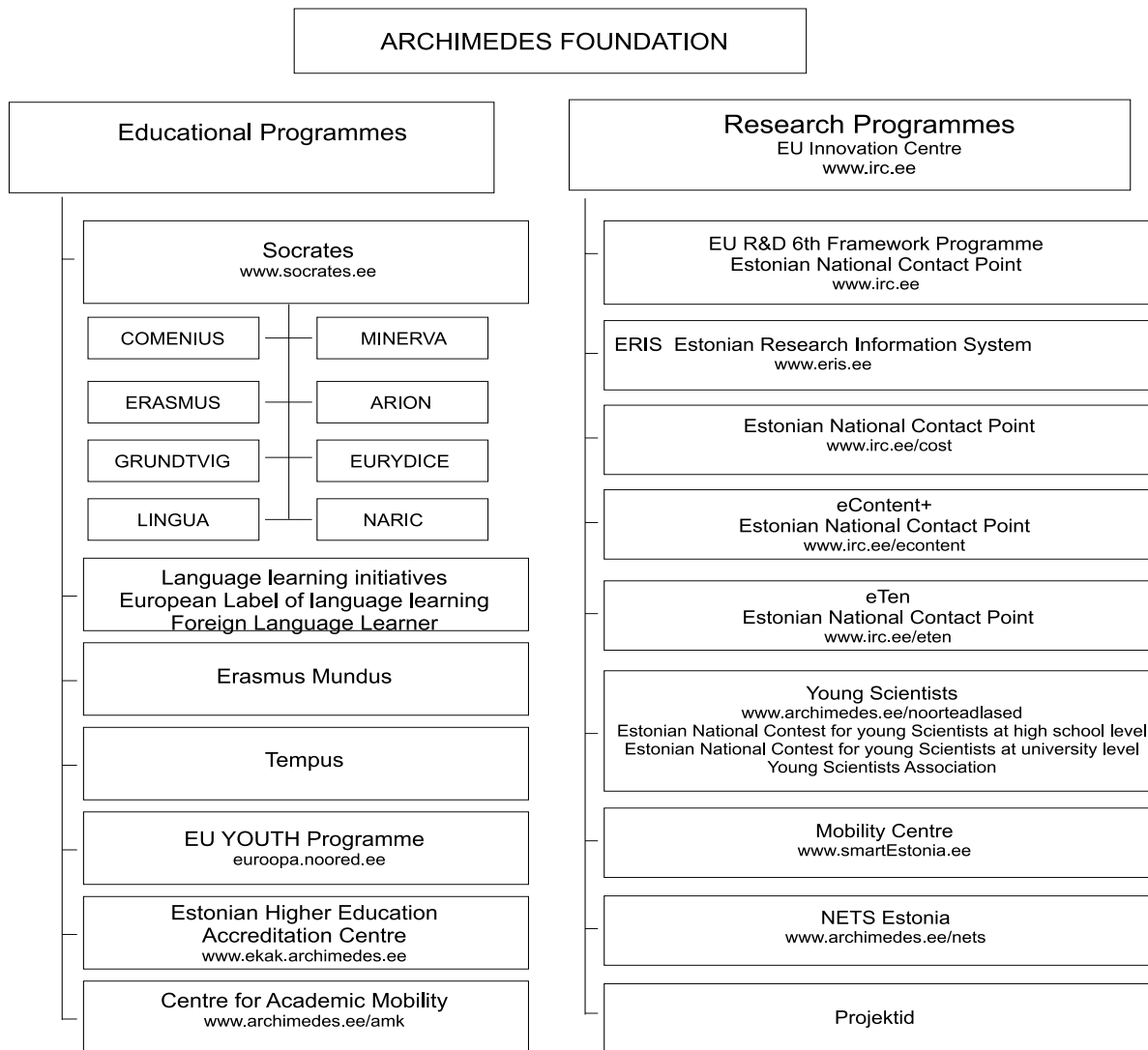
Youth – this means, above all, substantive work with young people in all our structural units. This consists of the acquisition of a first experience in project writing/management in the EU Youth programmes. Also included is participation in the first scientific discussions at the events of the Young Scientists Association, and the first experience of winning the European Contest for Young Scientists, not forgetting the many dozens of young scientists who could acquire experience for Estonia, in the rest of the world, with different types of financial mobility support. As a support recipient says in the yearbook: *"There aren't many institutions who would like to support lively (sometimes even too lively) young people with a still restless soul whose academic achievements will maybe be gained in the distant future. For me not only the financial support was important ... but also the mere knowledge that someone believes in me and in my pursuits."*

Internationalisation – this would perhaps not be an extraordinary keyword for a foundation created for so-called "importing" of international programmes but the year 2005 showed that we have reached a new qualitative level. This means that we not only well fulfilled our main task – to increase the participation of Estonians in international cooperation – but that we have gained recognition among similar organisations as experts in this field. Gunnar Vaht was at the head of the Bureau of the highest body of ENIC (*European Network of Information Centres on Academic Recognition and Mobility*), which is the joint cooperation network of the Council of Europe and UNESCO, and our employees have participated as advisers in Australia, Israel, Central Asia, Ukraine, Byelorussia and Moldova.

Confidence of partners – this is the highest goal and ambition for a support organisation. We can state that we have achieved this aim. Citing one of our partners again: *"Stay as friendly and helpful as you are. Availability of information to everybody interested in projects will ensure the progress and development of Estonian science."*

As you see, the bar has been set rather high. At the same time, we are convinced that we still have enough growth potential.

STRUCTURE OF THE ARCHIMEDES FOUNDATION

SOCRATES ESTONIAN NATIONAL AGENCY

The SOCRATES programme supports the development of education in Estonia regarding the developmental background in Europe.

SOCRATES consists of eight activities targeted at different fields of education:

COMENIUS – school education

ERASMUSv – higher education

GRUNDTVIG – adult education and life-long learning

LINGUA – European cooperation projects in language teaching

MINERVA – open and distance education and cooperation projects in information and communication technology in the field of education

Monitoring and updating of educational systems and policy:

EURYDICE – information network on education in Europe

NARIC – network of information centres national academic recognition

ARION – study visits for decision-makers in the field of education

Cooperation between EU education programmes

Accompanying measures

In addition, the Socrates Estonian National Agency organises:

- intensive language courses for incoming Erasmus students;
- finances the promoters of the Bologna process;
- activities related to the award of the European Label to language learning projects.

Important fields of activities are training, information activities, the promotion of good practice and – especially recently – organisation of European contact seminars.

Estonia has participated in the EU SOCRATES programme of cooperation in the field of education since 1997, consequently, 2005 was already the eighth year of operation for the national agency.

The three most important events, that could be assessed from among the highlights of the year 2005 of the Socrates Estonian National Agency, were the two international contact seminars organised for the first time, and the series of activities organised, in the latter part of the year, under the name "Golden Autumn – 10 years of Socrates":

The Socrates Estonian National Agency decided to organise 2 contact seminars in 2005, one for specialists of school education (Comenius) and the other for specialists of adult education (Grundtvig). Contact seminars are international events organised for the search of partners for Socrates cooperation projects; specialists in the field are invited to these seminars from all over Europe. These 2 contact seminars were held in Tallinn in spring: the topic of the Comenius contact seminar was "Let's make teaching and learning more attractive!" and the theme of the Grundtvig contact seminar was "European Citizenship". Both contact seminars proved to be successful and all participants seemed very satisfied.

In autumn 2005, the 10th anniversary of the SOCRATES programme was celebrated in Europe. Estonia has participated in the programme since 1997, so a more important celebration of the anniversary, and the drawing up of conclusions, is still in the future, but for the celebration of the European anniversary the Socrates Estonian National Agency also organised several events in Estonia in the autumn under the joint name "Golden Autumn 2005". The main event, Exhibition of the project results – Socrates 10 EXPRO was held on 22 November. The educational projects, implemented so far within the Grundtvig, Comenius, Erasmus, Minerva and Lingua actions, were represented at the exhibition. The project managers themselves introduced the results and distributed information. Distribution and implementation of results are the most important objectives of cooperation programmes such as Socrates. Every project should be interested in the reporting of its results to other educational institutions, enabling them to apply these findings in their daily work.

The finest achievement from the team of the school education action Comenius in 2005 was certainly the publication of the first electronic newsletter regarding the Comenius programme. The publication was called *ComeniusLeht* and we hope that it will appear twice a year. In total, 142 project applications were received from Estonian schools, and 81 school development projects, 25 school projects and 4 language projects were supported. 94 applications were received for participation in training courses for education specialists and 77 of them were supported. 10 Estonian schools wished to have a language assistant from an EU Member State. 6 schools succeeded in finding such an assistant. 19 teacher training students from Estonia wished to acquire practical training in European schools and 14 of such applications were approved.

45 applications for learning partnerships were received, within the adult education action Grundtvig, and support was allocated to 6 coordinators and 10 partners of new projects and to 6 partners of follow-up projects. 38 training support applications were presented to the Grundtvig group in 2005, and 31 of them were approved. In 2005, a formal event was organised for the first time for the recognition of the Estonian institutions which had participated in Grundtvig cooperation projects. By the end of 2004, 8 projects of Grundtvig 2 with Estonian participation had been completed. It is planned to make these events a tradition and organise it again in 2007 when a sufficient number of projects have again been completed.

The keywords for the higher education action Erasmus in Estonia, in the academic year 2004/2005, were new cooperation partners and a considerable increase in financial resources. In total, 17 institutions of higher education participated in Erasmus in Estonia in 2004/2005 (in 2003/2004: 13 institutions of higher education).

The number of Estonian institutions of higher education wishing to participate in the Erasmus programme is increasing from year to year. The total number of students participating in the programme grew from 305 to 444, which is an increase of 46% (the average forecast for Europe was 8.9%). The number of Estonian members of the academic staff increased from 84 to 190. The Socrates Estonian National Agency organised intensive courses of the Estonian language, lasting for 3 weeks, for the fourth year (*EILC - Erasmus Intensive Language Course*) in Tallinn in the summer of 2005. There was a lot of interest in the EILC summer course. 32 students from across Europe participated in the course.

Within the language teaching action *Lingua*, the European Commission supported three *Lingua 1* cooperation projects for raising the awareness of language learning and three *Lingua 2* cooperation projects on the development of language learning tools, in which Estonian institutions participate as a partner.

Within the action for education managers *Arion*, 34 applications for participation in *Arion* study visits were received in 2005 for the 24 grants allocated to Estonia. The *Arion* Selection Committee selected 24 beneficiaries, left 6 applications in reserve and rejected 3 applications (the applicants did not belong to the target group of the programme). In addition to participation in study visits it is also possible to organise study visits in Estonia within the *Arion* action. 2 Estonian educational institutions decided to organise an *Arion* study visit in Estonia: Haapsalu College of Tallinn University and Tartu Folk High School. *Arion* study visits, in essence, make an important contribution to the formation of the national educational policy and to the application of European experience in this aspect.

Within the information technology action *Minerva*, the European Commission approved in 2005 2 projects coordinated by Estonian institutions and 6 projects in which Estonian institutions participate as partners.

In the work plan of the *Eurydice* Programme of the *Eurydice* information network on education, regular annual activities have been traditionally indicated separately from specific activities included in the work plan of the particular year. Overview of the Estonian educational system (National Dossier) has to be updated every year, etc. In all these activities, "participation" consists in the communication of information about Estonia by responding to extensive questionnaires; also expert assistance has been used in certain cases.

The main activities of the Estonian ENIC/NARIC Centre (academic recognition information centre) regard the evaluation of educational documents of foreign countries for their recognition and provision of information on higher education. In 2005, in total 726 documents certifying education acquired in 60 foreign countries were presented to the Estonian ENIC/NARIC Centre for evaluation and for the determination of their conformity with Estonian qualifications. In addition, regarding diplomas and certificates issued by international organisations upon passing international curricula, which are not

a part of the educational system of any country there were 33 written inquiries made to the centre in 2005 in connection with professional recognition. The questions concern both regulated and unregulated professions. In addition to its main activities, the Estonian ENIC/NARIC Centre participates in the work of international organisations and programmes. Until June 2005, the Head of the Estonian ENIC/NARIC Centre Gunnar Vaht was the President of the ENIC cooperation network. Among the highlights of the year we can point out the training events organised in October in Australia by the Head of the ENIC/NARIC Centre Gunnar Vaht in cooperation with EAIE (European Association for International Education) and the Department of Education of the Australian Government on the subject of European reforms of higher education and the educational systems of the countries of the former USSR.

Language learning initiatives

The scope of activities of the Socrates Estonian National Agency has considerably expanded in recent years, comprising also different European and Estonian language learning initiatives in addition to the management of the activities of the Socrates Programme.

From among European proposals we already started to organise the contests for European Label of language learning in 2001 and regarding Estonian initiatives we decided to initiate the contest of Foreign Language Learner of the Year in 2005.

In addition to the SOCRATES programme, the Socrates National Agency has already been coordinating the European Label language learning project in Estonia for a fourth year. In total 4 applications, for the European Label, were received in 2005 in the course of two rounds. The evaluation panel deemed language learning projects organised by three secondary schools and one language centre as worthy of the European Label and an award prize. The awards were given to the winners of the competition of the European Label language learning project at the event SOCRATES EXPRO 2005.

The Socrates Estonian National Agency decided to give awards to adult foreign language learners starting from 2005 in cooperation with ANDRAS, the Association of Estonian Adult Educators, in the course of the Estonian Adult Learner's Week. The title of the Foreign Language Learner of 2005 and a cash prize were given to Aino Allkivi, nominated by Ene Sarapuu from the Läänemaa County Archives, and Jüri Vaher, nominated by Heli Kaldas from the Swedish Folk High School in Estonia. The title and the prize were awarded at the opening of the Adult Learner's Week on the 7th of October.

ESTONIAN NATIONAL AGENCY OF THE EU YOUTH PROGRAMME

The Estonian National Agency of the EU YOUTH Programme coordinates the education programme YOUTH in Estonia. The EU YOUTH Programme provides an opportunity to young people between the age of 15–25 years to implement their ideas on the local level and participate in international cooperation and intercultural projects. The programme offers opportunities to youth workers and organisations for international cooperation and exchange of experience and for the development of their competence in youth work. In 2005, it was possible to apply for support from 4 groupings:

Action 1 – International youth exchanges

Action 2 – European Voluntary Service

Action 3 – Local youth initiatives and international networking projects

Action 5 – Support measures

Implementation of decentralised actions

Action 1 - International youth exchanges

Number of projects submitted	Number of projects supported
117	76

The range of subjects of international youth projects was partly similar to that of earlier years, including mainly subjects of art and culture and also an increasing interest in the subjects of environment and wildlife. However, young people also raised important social subjects in the course of several youth exchange projects. For instance, the Viimsi Hobby Centre project, which focused on the problems related to AIDS and HIV and in the course of which a public awareness event was organised on these subjects; and the project of the Händikäpp non-profit organisation, in the course of which young people with reduced mobility discussed problems related to physical disability and overcame the related difficulties.

The year 2005 brought along more extensive geographical scope in Action 1 in terms of external international cooperation of the countries participating in the programme. In addition to earlier youth exchanges with partner countries of Eastern Europe and Caucasus, new projects of this year involved partnerships with other partner countries from the Mediterranean region (EuroMed cooperation) and the region of Southeast Europe.

Besides, in addition to the training of young people and youth workers interested in writing projects, the agency has also successfully continued to support, in 2005, the groups to which support has already been allocated – in the form of preliminary training (on cultural, practical, team work, etc. subjects).

Action 2 – European Voluntary Service

Number of projects submitted	Number of projects supported
127	105

As a special achievement of the European Voluntary Service in 2005 we should point out 10 supported projects with other partner countries (including new countries: Brazil, Colombia, Costa Rica, Bosnia and Herzegovina, Guatemala, Georgia and Syria). As this opportunity was opened for Estonia only in 2004, such a number of projects is an extremely good result.

Different activities for the promotion and support of quality were carried out in 2005 within the framework of the European Voluntary Service. For instance, an international meeting of trainers of the European Voluntary Service was organised in Estonia to support the work of trainers with young people with special needs or disadvantaged young people involved in projects of the voluntary service. In summer, two training events were also organised for mentors and supervisors for the purpose of providing knowledge and practical skills, which are necessary to support a volunteer and employees of a host organisation to make the project succeed. In addition, support of host organisations continued in 2005 particularly for the purpose of improvement of the quality of projects.

Action 3.1 – Local youth initiatives and international networking projects

Number of projects submitted	Number of projects supported
43	32

There were considerable changes in the financing conditions of Action 3 in 2005. The co-financing requirement of youth initiatives and networking projects is now more applicant-friendly, requiring the finding of co-financing to the extent of 10% as a minimum (in the previous period the co-financing requirement could extend to 50%). Considering the relatively large budgets of the projects for Action 3, new financing conditions probably make the implementation of youth initiative and networking projects more feasible for young people.

There are again more first-time applicants (29) among applicants and 22 projects of these were also supported. The fact that young people, who have already implemented a project within Action 3, are motivated again to start a new youth initiative or networking project is no less important.

As a result of training intended to employees of penal institutions which started in August, 5 projects were presented to a youth initiative by the last deadline of the year and these were also all supported. We should also highlight the youth dance project of the North Estonian Association of the Blind, with the aim of teaching dancing to the blind for the first time in Estonia, involving both blind young people interested in dancing and professional dance teachers.

Action 3.2 - Future capital projects

Number of projects submitted	Number of projects supported
5	4

Although future capital projects are classified under Action 3, most projects support the promotion of local communities and the life of young people but at the same time these projects are closely related to the European Voluntary Service. Future capital projects can only be implemented by former volunteers of the European Voluntary Service and therefore all changes made in the European Voluntary Service action also have an effect on this part of the action. Increase in the number of projects in Action 2 makes it also possible to increase the number of future capital projects.

At the same time, the implementation of future capital projects assumes a solid support system and therefore the Estonian National Agency of the EU Youth Programme organised training days for former volunteers in 2005 in order to generate new ideas for future capital projects and communicate basic knowledge of project management.

Action 5 - Support measures

Number of projects submitted	Number of projects supported
45	21

Interest in the opportunities offered by Action 5 has clearly increased in the recent years, in 2005 the number of applications submitted even increased by 55% in comparison with the previous year. The budgetary resources of the programme for Action 5 have not, however, been sufficient to support all applicants who have conformed to quality requirements and therefore the year 2005 has been characterised in Action 5 by an acute need to consider applications very thoroughly, among other things also proceeding from priorities. With regard to the extremely tough competition, attention mainly focused on topical social subjects, which had been modestly treated or not treated at all earlier, e.g. the protection of the rights of young people with different sexual orientation and development of the related awareness and tolerance in society, raising awareness of human rights among youth workers.

In addition, first-time applicants were preferred and we are glad to mention here that among applications of high quality, submitted in 2005, there were also many new organisations who have not implemented projects of support measures before from this programme, including some from outside Tallinn.

From the beginning of 2005, the agency also started to organise regular training days for representatives of organisations receiving support.

The information, training and evaluation activities of the Estonian National Agency of the EU YOUTH Programme in 2005

In order to support raising the awareness of the programme and ensure the quality of projects implemented within the programme, the work plan of the Estonian National Agency of the EU YOUTH Programme provides information and training activities targeted at different target groups and involvement of activities and participants of the programme in the evaluation of the effectiveness. The following is an overview of the most important activities and results in these areas in 2005.

Information activities

Information about the opportunities of the EU YOUTH Programme reaches young people mainly in two ways:

- with the coverage of the projects implemented within the programme in the Estonian media, and
- with the targeted information activities of the National Agency.

In the course of information activities the National Agency has participated in all major information fairs and events, organised for young people and has supplied most youth centres, schools and other youth work institutions with information materials.

The media coverage of the EU Youth Programme can be regarded as very successful in 2005. The programme in general or some of the actions/specific projects have been covered by the media (TV, radio and press) over 40 times during the year, including such national ETV programmes as: "Dilemma", "Teateid tegelikkusest" (News from Reality) and "Meie" (Us). Events of the European Youth Week in December drew special attention.

– European Youth Week and Experience Cafe of the EU YOUTH Programme

From 5 to 11 December 2005, the European Youth Week was organised across Europe on the initiative of the European Commission; the aim of the activities, organised during the week, was on the one hand to draw attention to the activities and initiatives of young people and on the other hand to introduce even more extensively the opportunities of the EU Youth Programme. The slogan of the youth week was Youth Takes the Floor.

The European Youth Week was opened with the launch of the Experience Cafe of the EU YOUTH Programme in Tallinn on 5 December 2005. More than 100 invited guests from among the beneficiaries of 2003–2005 participated in a thematic discussion event organised in a cosy cafe style with the main purpose of assessing the value of the EU YOUTH Programme and its effect on the participating young people and on Estonian society.

The Estonian National Agency of the EU YOUTH Programme also wished to give recognition to beneficiaries of the recent years whose projects deserve special attention. At the Awards Gala which followed the Experience Cafe, the award-winners of the EU YOUTH Programme were announced in six categories.

Training activities

In total, 617 young people and youth workers have participated at 84 national or international training events organised in 2005 on the initiative or through the mediation of the agency. The number of training events has considerably increased in comparison with previous years above all due to the increasing trend in the number of projects supported and due to the priority of the agency to support the professional development of Estonian youth workers through participation at international training events. In addition to regular training events, which tend to support the quality of projects of different actions, the agency also organised a large number of training events during the year on various innovative subjects or subjects not often discussed in Estonian youth work that could be beneficial to the Estonian youth work landscape and development of civil society in general in the long term.

High-priority activities in 2005

Involvement of young people with special needs and disadvantaged young people in the activities of the EU YOUTH Programme.

Involvement of young people with special needs and disadvantaged young people, and support for their active participation, are an important priority of the EU YOUTH Programme. Also the respective information, consultation and training activities have had an important role in the activities of the Estonian National Agency of the EU YOUTH Programme.

An international training event, *Call for Participation*, was organised in Estonia from the 15th.–20.03.2005 with the participation of disabled young people and youth workers from the areas of the cross-border cooperation programme of Estonia, Finland and Poland. An international meeting on the subject of involvement was organised from the 07th.–09.04.2005 by the Estonian National Agency with the participation of trainers of the youth work field from 10 European countries to share experience and develop ideas for the involvement of young people with special needs and disadvantaged young people in the EU YOUTH Programme through training activities.

The long-term training project for employees of Estonian penal institutions was also started in 2005 to support

the development of imprisoned young people and their opportunities for participation in the EU YOUTH Programme through youth initiative projects.

Development of the professional knowledge and skills of Estonian youth workers

In parallel with the coordination and development of the EU Youth Programme, the Estonian National Agency of the EU YOUTH Programme has already been making efforts for several years to contribute to the professionalisation of the youth work landscape in cooperation with the Ministry of Education and Research.

– Translation of T-Kit manuals into Estonian

Seven international youth work training materials, the so-called T-Kit manuals were translated into Estonian and adjusted during the year: Organisational Management; Project Management; Training Essentials; Social Involvement; International Voluntary Service; Intercultural Learning; Citizenship, Youth and Europe. These are training materials developed between 1999–2004 in the framework of the youth work partnership programme of the Council of Europe and the European Commission, which have found positive responses and are extensively used in Europe.

– Summer school of non-formal learning at Pedase from 27.07.–03.08.2005

In August 2005, an international summer school of non-formal learning was organised on the initiative of the Estonian National Agency of the EU YOUTH Programme to bring new quality to the Estonian youth work through raising the efficiency of opportunities for non-formal learning.

Through participation at the summer school of non-formal learning the participants became aware of developments in the field of non-formal learning in policy-making and practical youth work in Europe, and in Estonia, and through participants in the summer school the principles, values and methods of non-formal learning are applied in the practical youth work in Estonia.

ESTONIAN HIGHER EDUCATION ACCREDITATION CENTRE

The Estonian Higher Education Accreditation Centre (EHEAC) is responsible for organisation of accreditation of higher education and research evaluation in Estonia and of the work of the Higher Education Assessment Council.

In 2005, curricula evaluations of Estonian higher education institutions (HEI) were carried out by international experts in 26 different fields. The expert committees evaluated a record-breaking number, 187, curricula. According to the decisions of the Higher Education Assessment Council, 130 of them were fully accredited, 52 curricula were conditionally accredited and five did not receive accreditation.

Achillean heels of the Estonian higher education

It was surprising to see that the number of students admitted to HEI-s in 2005 exceeded the number of high school graduates. On the one hand, it is wonderful that practically everybody who wishes can enter a HEI, but this may lead to a considerable decline in the quality of education. Due to competition between various HEI-s, requirements to student candidates for admission have been lowered, which poses only a minor problem. More importantly, requirements set for passing examinations have become less demanding. The pressure on the quality of HE in Estonia will increase even more in the next few years as the number of potential students will begin to decrease fast in 2007; it is estimated that in 2012 only 6000 students will graduate from high schools.

Human and material resources are also a challenge. According to the information available to Prof Volli Kalm, Chairman of the Higher Education Assessment Council, there are 1,772 people who hold a doctoral degree in the HE sector. Yet, looking at the number of curricula (1,852), it is obvious that there are not enough professors with doctoral degrees for each curriculum. As a result, there are half- or even quarter-time academics who, at the same time, work in a number of different HEI-s. Another issue is that in small schools, in particular, curricula have often not been well structured and prove inefficient. The efficiency of HE is also reduced by having same specialities, such as business, public administration, law and environmental protection, in too many universities.

Approximately 70,000 students are currently acquiring higher education at 39 institutions. It is interesting to note that in six of them there are fewer than a hundred students, in 15 universities 100 to 400 students, in 11 HEI-s 500 to 1,000 students, in ten there are 1,000 to 2,500 and in only four one finds more than 4,000 students.

Not more than 406 doctoral degrees were granted in Estonia during the period of 1994–2002, which shows that scientific activity is not a priority among academics, research is not sufficiently financed and doctoral studies are

not efficient enough due to their too long duration. This statement is also confirmed by the survey conducted by the Research Unit of the University of Tartu in 2003. The study reveals that more than 50% of professors have published their work at only three public universities – the University of Tartu, the Tallinn University of Technology and the Estonian University of Life Sciences.

In the academic year 2004/2005, 48% of the total student body was acquiring higher education at state-commissioned student places and 52% of the students paid for their education. 55% of first-year students have been admitted to non-state-commissioned student places in public universities. This makes public universities the largest "private universities" in Estonia. HEI-s with the largest number of students paying their own tuition in the academic year 2003/2004 were the following: University of Tartu – 7,713 (total number of students 17,417), Tallinn University of Technology – 4,183 (9,751), Tallinn University – 3,366 (7,431), Audentes Mainor University – 2,459, Estonian University of Life Sciences – 2,371 (4,621), and Estonian Business School – 2,017 students.

CENTRE FOR ACADEMIC MOBILITY

The Centre for Academic Mobility coordinates national initiatives for the support of exchanges of students, members of the academic staff and researchers, introduction of Estonian higher education abroad and implementation of other activities to support the internationalisation of higher education. 2004 was the year of establishment of the centre and the year of many new initiatives but continuation with the same activities in 2005 also brought us the confidence of target groups – people count on the scholarships offered by the centre and look forward to new deadlines, and many supervisors and consultants, working at institutions of higher education can recommend them to students.

Kristjan Jaak Programme

The aim of the Kristjan Jaak national scholarship programme is to support the studies of students and young academics of Estonian institutions of higher education abroad. In total 209 Kristjan Jaak scholarships were issued in the academic year 2005/2006, divided into the following groups:

- In the category of annual studies abroad (6–12 months abroad), 30 master students and doctoral students were supported. The number of grants issued to students was the highest in the fields of humanities (6), arts (4), physical natural sciences (3) and computer sciences (3). Distribution between different fields was very even, however.
- In the category of partial studies (1–5 months abroad), studies of 50 students abroad were supported. The number of grants issued to students was the highest in the fields of biological sciences (10) and health (8),

followed by physical natural sciences, engineering and humanities (6 grants).

- 209 scholarships were allocated in the category of study visits, which is intended for the support of trips of up to 21 days, related to studies, by master students, doctoral students and young members of the academic staff. The number of scholarships issued to students was the highest in the field of physical natural sciences and social and behavioural sciences (18), followed by the fields of humanities (15) and biological sciences (13).

State-commissioned student places in foreign universities

Referral of doctoral students to foreign universities is related to state-commissioned education, and doctoral studies abroad are supported in fields of national importance. In the academic year 2005/2006 there were 51 students studying in foreign universities in state-commissioned student places, 39 had started their studies earlier and 12 started their studies in 2005. The six students who had started earlier have defended or will defend their degree in the academic year 2005/2006.

Student scholarships of the Compatriots' Programme

Through the Compatriots' Programme the young people of Estonian origin who live abroad are able to start studies at Estonian institutions of higher education. The students admitted to study in Estonia at paid non-state-commissioned student places, the Archimedes scholarship covers their tuition fee, study allowance, housing allowance and transport expenses. In the academic year 2005/2006 there were 20 students studying in Estonian universities within the Compatriots' Programme, 7 of them were admitted to an Estonian university in 2005.

European University Institute

From the academic year 2005/2006 it is possible for Estonians to study at the European University Institute (EUI) located in Florence in Italy. EUI is a cross-border research institution which offers doctoral and post-doctoral studies in the fields of economics, law, history and social sciences. In 2005 the Institute admitted two Estonian students, one of them in the field of history and the other in the field of social sciences, and Archimedes paid the tuition fee and scholarship for the students admitted.

Scholarship for young researchers

The scholarship for young researchers has been created in cooperation by private entrepreneurs, Ministry of Education and Research and the Archimedes Foundation for the purpose of supporting talented Estonian secondary school graduates in the acquisition of the bachelor's degree in recognised foreign universities. According to the agreement the Estonian Government matches the amount acquired from private donors for the support of the scholarship programme. The Council adopted the decision proceeding from the average grade of state examinations, the information presented in the application and interviews conducted. It was decided to issue three scholarships to students studying in the specialities of mathematics, informatics and biophysics in the universities of the UK and Germany.

Scholarships on the basis of international agreements

In the proceedings of agreements with other countries it is the task of the Centre for Academic Mobility to distribute information, give consultations, accept, review and forward applications, make selections, if necessary, communicate with foreign partners and Estonian institutions of higher education and disburse grants. The Centre for Academic Mobility mainly disburses grants to students, members of the academic staff and researchers who come to Estonia to study on the basis of international agreements. The grants to Estonians who have gone abroad are mainly covered by the host country, unless otherwise specified in the agreement. The Centre for Mobility supported 47 persons in 2005 on the basis of international agreements.

Development of the internationalisation strategy

Upon the completion of the strategy for the internationalisation of Estonian higher education it should become the basis for the activities of the Centre for Mobility, therefore its completion is vitally important for Archimedes. Representatives of the Centre for Mobility have been the organisers of several discussion seminars and drafters of working documents as the partner for the Ministry of Education and Research in the course of preparation of the strategy. In November 2005 the working group convened presented the text of the strategy to the Ministry of Education and Research and its implementation has to await the approval of the general strategy of higher education.

EU INNOVATION CENTRE

In 2005, the EU Innovation Centre consisted of the following units:

- Contact points of the EU 6th Framework Programme for Research and Development
- Estonian Research Information System ERIS
- National Contact Point of the COST cooperation network
- National Contact Point of the eTen Programme
- National Contact Point of the eContent+ Programme
- Centre for Young Scientists
 - Estonian National Contest for Young Scientists at secondary school level
 - Estonian National Contest for Young Scientists at university level
 - Young Scientists Association
- ERA-MORE Mobility Centre
- NETS Estonia competition
- ESTIRC network
- EUREKA Programme

Internationalisation can be regarded as the most important result of the EU Innovation Centre during 2005.

Assistance of international experts was smoothly utilised in the implementation of the activities and our knowledge was spread in countries less developed than Estonia (Ukraine, Byelorussia, Moldova, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Uzbekistan, Tajikistan). We are participating in a consortia of 23 pan-European projects and we were successful also in the coordination of projects - two projects were approved (NEXT Generation and PHOENIX).

We used our experience in Estonia to organise events (55), give presentations (68) and in publications (40).

National Contact Points of the EU 6th R&D Framework Programme

Half-way through the implementation of the framework programme we had a definite need to discuss the financial and management aspects of projects. A new feature of the projects of the 6th Framework Programme, in comparison with those of the 5th Framework Programme, is the delegation of the auditing of financial reports to the audit company of the partner, which has considerably extended the circle of interested persons. Due to the above-mentioned changes it was necessary to discuss the following subjects:

- 6th Framework Programme – how can it be characterised and what are the principles of its financing?
- How to choose an appropriate and beneficial cost model?
- How to calculate indirect costs of a project in a way which is beneficial to the organisation?
- How to fill in the financial report forms required by the European Commission?
- What kind of financial obligations are involved in participation in an international project if one of the partners decides to withdraw from the consortium?
- How to fill in time sheets, etc.

Participation in different projects also allowed us to involve high-level experts from other European countries during the information days, in addition to our own consultants

In parallel with the 6th Framework Programme the work continued within the EU research working group for the preparation of the 7th Framework Programme. In addition, events for the introduction of the 7th Framework Programme were started. Good cooperation developed with colleagues from TEKES and the Academy of Finland.

As the EU Innovation Centre is the primary source of information regarding the participation of Estonia in the EU 6th R&D Framework Programme, we have communicated and distributed information about participation in the programme when necessary, and as much as possible. A database based on MS Access has been created for gathering the respective statistics, and consultants of the programmes constantly update it with new information. There have been failures, above all, concerning information about the responsibility of the staff of Enterprise Estonia.

Current information has been submitted to the Ministry of Education and Research, Ministry of Finance, Ministry of Economic Affairs and Communications, European Commission, Enterprise Estonia and major universities.

Participation of Estonia in the 6th Framework Programme (as at 1.01.2006)

Programmes	Total No. of applications			Short listed		
	Jan.04	Jan.05	Jan.06	Jan.04	Jan.05	Jan.06
Life sciences, genomics and biotechnology for health	37	54	85	7	13	20
Information society technologies	57	122	173	5	26	30
Nanotechnologies and nano-sciences, knowledge-based functional materials, new production processes and devices	34	62	63	6	12	12
Aeronautics and space	2	5	8	1	1	1
Food quality and safety	4	14	29	1	2	8
Sustainable development, global change and ecosystems (environment, energy, transport)	30	81	110	4	21	36
Citizens and governance in a knowledge-based society	43	84	130	7	12	16
Research for policy support	15	18	24	9	9	15
Specific SME activities	15	77	185	6	11	68
International cooperation activities	11	24	30	6	6	7
Coordination of research activities	2	6	27	1	2	15
New and emerging science and technology	3	6	18	0	1	1
Research and innovation	17	22	22	1	2	2
Human resources and mobility (Marie Curie actions)	24	87	88	4	13	16
Research infrastructures	10	11	26	0	2	7
Science and society	16	38	58	6	8	17
Total	320	711	1068	64	141	271

Estonian Research Information System ERIS

Development work

In 2005, there was a full transition to web forms in the acceptance of applications and reports by the Estonian Science Fund and for targeted financing. At the same time, the web and database server of ERIS was also fully transferred to free and open-coded software to avoid the astronomical license fees of commercial database software. In addition, most of the ERIS software was rewritten to prevent delays caused by additional workload to the users of ERIS.

Due to the fundamental and annual changes in the grant application procedures of targeted financing and the Estonian Science Fund it was also necessary to create completely new application and report forms, which considerably improved the quality of the information gathered.

Addition, management, unification of information

340 new projects and applications were added to the ERIS database, also financing information on all follow-up projects of the Estonian Science Fund.

As at 31 December, the information system contained 3,921 research subjects and 5,834 individuals. Approximately 4,000 individuals have registered as users of the electronic grant application system. CVs submitted through the electronic grant application system were added to the information system if the submitter of the CV gave permission to the publishing of the CV in ERIS. 1,539 public CVs were added to ERIS in 2005, and by 31 December, 2,509 individuals had made their CV public in the information system.

Information, on the publications of Estonian researchers in highly cited international journals (journals indexed by ISI), was gathered in a separate database. The database contains 5,452 bibliographical records, 9,639 authors, among them 2,723 Estonian authors. 1,018 articles were added to the database in 2005. First names of Estonian authors were mainly added by checking the articles de visu.

At the request of the Scientific Competence Council a dataset was gathered of citations of publications by subject leaders who are applying for targeted financing.

The Estonian Research Information System ETIS

The new Estonian Research Information System ETIS has been developed in close cooperation with the ERIS team. The Foundation participated in the working group set up for the creation of the Estonian Research

Information System. A large number of meetings for the review of ETIS modules were held in 2005.

Consultations were carried out with the Estonian Science Fund, Scientific Competence Council and public universities. The Foundation participated in the working group for the development of the classification of publications.

As the Estonian Research Portal was not yet completed, the smartEstonia portal (Estonian Researcher's Mobility Portal) was used as the substitute for the Estonian research portal. The Innovation Centre constantly communicated Estonian research news to CORDIS.

Presentations, international communication

In 2005, the Archimedes Foundation organised the spring seminar of euroCRIS, an organisation of creators of research information systems.

At the euroCRIS seminar held in Tartu on 19 May, in the rooms of the Estonian Law Centre, the development and functionality of the Estonian Research Information System ERIS and the opportunities provided by the electronic grant application system were introduced. 38 persons from 12 countries participated in the seminar which was a great success. The presentation gave an overview of the research information systems of Germany, Denmark, Norway, Slovenia, UK, the Netherlands, Hungary and Russia.

From the 9th to 11th November the Foundation participated in the autumn seminar of the members of euroCRIS in Lisbon, Portugal, and in the workshop held for the introduction of the common European data exchange format CERIF.

The ERIS/ETIS information systems were introduced on 11 March at the winter seminar of libraries at Kääriku. The IST World Project of the EU 6th Framework Programme started, in which we are participating as partners. IST World is a technologically bold and interesting project for the creation of additional possibilities for the successful search of information or partners in the field of information technology by using automatic data capture, grouping, knowledge capture, identification and forecasting of trends and different data visualisation technologies.

Since 2005 the Foundation has also been a member of the euroCRIS organisation.

COST

COST is a cooperation network in the field of scientific and technical research which allows the coordination of nationally funded research on the European level. The name COST comes from the French acronym which signifies European Cooperation in the field of Scientific and Technical Research (*Coopération européenne dans le domaine de la recherche scientifique et technique*).

The main goal of COST is to improve the quality of European research activities through increased international cooperation.

The Archimedes Foundation is the Estonian National Contact Point of COST. The Estonian National Coordinator of COST is responsible for communication between researchers and the COST Secretariat and is constantly in contact with national delegates of different committees.

In 2005, Estonia joined eight new COST projects. In total, Estonian currently participates in 36 projects.

Several different COST events were organised in Estonia in 2005. In addition to participants in COST projects Erwin van Rij, representative of the General Secretariat of the EU Council, also participated in the Estonian COST seminar held from the 24th to 25th August at Pühajärve. At the regular meeting of the COST Committee of Senior Officials (CSO) held on the 23rd–24th November in Reading, UK, among other things Estonia was approved as the host of the 165th (anniversary) meeting of COST CSO.

eTEN Programme

The aim of eTen is to accelerate the introduction of e-services, creating new opportunities for the electronic communication by citizens, companies and administrations.

The eTen Programme functions on the basis of annual work programmes with dynamically changing content. The eTen Programme of the next year will be partly influenced by the programme survey "*Study on trans-European deployment potential, sustainability and exploitation models for public services in the context of enlarged European Union*" and partly by the attitudes of the European Commission towards central coordination of projects.

The main emphasis during the first half of the year was on the monitoring of the development of the new programme and on the preparation of potential applicants, also on the participation in the preparation of the content of the new programme.

The first half of the year also brought along the opening of another call for projects on all six subjects of eTen: e-government, e-health, e-involvement, e-learning, security solutions, e-services for SMEs.

Thus, the work mainly consisted in the provision of information to clients and mediation of partner search.

In total nine applications were submitted to the eTen call for projects in 2005 and two of them proved successful; in total five applications were above the threshold.

One of the projects financed in the round of 2005 was RISER_ID, which has grown out of two earlier projects financed from the eTen Programme. The RISER_ID Project will create a pan-European service for making online address information queries and will offer the service to financial institutions of different countries. AS Andmevara from Estonia has joined the RISER Project. The consortium has already found the first commercial clients for the service. The programme was also introduced in the RISO Yearbook of 2005.

eContent+ Programme

eContent+ is a pan-European programme supporting the development of multilingual and innovative online services which was launched in 2005 and is specialised in three main fields: innovative services based on spatial information, e-learning and scientific and cultural information content. The programme is a continuation of the earlier eContent Programme.

The programme priorities have shifted to more narrowly formulated subject areas in order to improve the effectiveness and efficiency of support from the public sector.

On the other hand, focusing has led to the disappearance of several smaller instruments (e.g. a feasibility study) and taking into use more ambitious instruments (e.g. Content Enrichment projects). This in its turn this favours the participation of stronger companies and organisations in the programme, which is also directly related to the aims of the programme. For small and medium-sized companies an important change is the modification of the cost model, according to which it is possible to use a fixed indirect cost rate of 30% of personnel expenses or up to 50% of actual indirect expenses in the implementation of development projects. Indirect costs of projects with semantic content, also support activities are not covered.

The budget of the first call for projects of eContent+ was 26.6 million euros. Calls for projects are organised once a year and thematic networks and targeted projects (geoinformation, cultural and scientific information) and content enrichment projects (e-learning, cultural and scientific information) could be presented to the call for projects of 2005. 14 organisations from Estonia participated in the application round of 2005, 4 of them were successful. The successful organisations were the following: Estonian National Library (Digmap), eGovernment Academy (ePSIPlus), Tiger Leap Foundation (MELT) and Ministry of Culture (MinervaEC).

Considering the average success rate – 12%, the result is very positive for Estonia (28% success).

Estonian Network of Mobility Centres

The Estonian Network of Mobility Centres belongs to ERA-MORE (the European Network of Mobility Centres) and is financed from the EU's Research Framework Programme 6 (FP6). The Estonian network was established in April 2004 and consists of two bridgehead organisations (Archimedes Foundation and the Estonian Academy of Sciences) and four local mobility centres in the largest public universities (University of Tartu, Tallinn University of Technology, Tallinn University, and the Estonian University of Life Sciences).

The mission of ERA-MORE is to provide comprehensive and up-to-date information and personalised assistance to all researchers seeking advice and for their families in all matters relating to their mobility experiences, in matters such as entry conditions, visas, work permits, recognition of diplomas, job opportunities, salaries, taxation, pension rights, health care, social security, accommodation, day care, schooling, language courses, access to the culture of the host country.

Main activities of the Estonian Network of Mobility Centres in 2005

Members

The Estonian University of Life Sciences joined the network in August 2005. Help desks operated in all mobility centres, with the two bridgeheads providing support to local mobility centres as well as answering direct questions from other Estonian research organisations and both Estonian and foreign researchers.

Printed and electronic materials

In April, Archimedes Foundation published the first edition of "The Foreign Researcher's Guide to Estonia". 500 copies were printed and distributed via member organisations of the network. The Guide is intended for researchers who arrive in Estonia or plan their activities, giving an overview of the Estonian R&D system as well as entry formalities and everyday life. A PDF version of the Guide is available on-line in the English and Russian languages.

In addition to the Guide, several leaflets and other promotional materials were published. Altogether 6 articles were published in the newsletter Innovaatika.

Archimedes Foundation continued the development of the Estonian mobility portal smartEstonia.ee, and promoted the usage of the European Researcher's Mobility Portal europa.eu.int/eracareers among the Estonian research community.

Training sessions

Training sessions for the staff of the mobility centres was continued in the Spring semester with 40 participants.

Launching conference

In order to mark the full operability of the Estonian network, a launching conference was organised in September 2005. The conference attracted more than 70 participants from different levels of the research community, including professors, research administrators, and junior researchers.

European level

Archimedes Foundation and the Estonian Academy of Sciences represented the Estonian network at ERA-MORE meetings in Brussels. Representatives of the local mobility centres were involved in training sessions at European level, organised by the European Commission. The year was peaked by the second annual conference of ERA-MORE in Bled, Slovenia, where all members of the Estonian network participated. The Archimedes Foundation contributed to the conference with two presentations.

Young scientists

Estonian National Contest for Young Scientists at high-school level

The aim of the contest is to acknowledge the research performed in Estonian schools and to give recognition to young people who have achieved outstanding results.

In 2005, the Archimedes Foundation in cooperation with the Ministry of Education and Research and the AHHA Science Centre carried out the fourth Estonian Young Scientists contest for school students.

58 studies from 70 authors from 37 schools were submitted to the contest of 2005.

15–19-year-old young people were expected to participate at the contest with their research from all fields of science.

The papers received were evaluated by a committee consisting of 7 members in two rounds – first the written studies were evaluated and the authors of the 16 best studies were invited to present their work in front of the committee.

Results

The award fund of the contest was 50,000 kroons. Studies of basic school students and secondary school students were evaluated separately and some parallel awards were awarded to studies from several different fields. Supervisors of the best studies also received awards. Additional special awards were given from Archimedes Foundation and AHHA Science Centre.

The committee selected Estonian representatives for the EU Contest for Young Scientists from among young people who had received a prize. Only winners of national contests of European countries are admitted to the European contest.

Estonian representatives at the EU Contest for Young Scientists in Moscow in 2005 were:

Kaidi Karu and Mari Sarv (Kohtla-Järve Järve Secondary School) with the study "Orchids on industrial landscapes of Kohtla-Järve"

Margus Niitsoo (Tallinn School of Science) with the study "Generalizations of the Fibonacci Sequence"

Maarja Saar (Tallinn School of Science) with the study "Impact of school and social origin on pupils' justice beliefs"

In Moscow Margus Niitsoo was awarded 3rd prize.

Estonian National Contest for Young Scientists at university level

In 2005, for the first year Archimedes Foundation was co-organising the contest for university students. Students participated on 3 levels and 5 field categories.

Levels:

- PhD thesis
- MSc or MA thesis
- BA thesis

Field categories:

- (i) Mathematics, Astronomy, Physics, Chemistry

- (ii) Biology, Environment, Medicine
- (iii) Engineering, Economy, Agriculture
- (iv) Social Sciences
- (v) Humanities

All together 265 theses (from 21 universities – 172 BA, 77MSc and 16 PhD thesis) were competing for 225 000 kroons Award money. 12 First (a' 7500 EEK), 14 Second (a'4500 EEK) and 24 Third (a' 3000 EEK) Awards were given.

Young Scientists Association

Young Scientists Association (YSA) is an organisation with a mission to support and cultivate scientific creativity of students in upper secondary schools.

In YSA, young people interested in different fields of science get a chance to communicate with peers with similar interests. Also YSA gives them opportunity to be involved in real science in action, tutored by real scientists, to get to know what it looks and feels like to be a scientist and enter deeply into real research in the field most fascinating for them. YSA acts as a link between talented young people at schools and active scientists. Students find there individual supervisors, feasible but still serious topics for research, carry on their research and present the results according to all rules for scientific theses to other students as well as to scientists.

Former members of the association who have become active researchers by now, decided at the end of 2003 to re-establish the association which was active in the 1980s.

In addition to the everyday work, in bringing together students and researchers in 2005, YSA restarted 2 traditional activities:

- 2-day Summer Camp in Viitna – took place in mid-August and hosted nearly 30 students
- 2-day Conference in the autumn – took place in December in Tartu and involved nearly 200 students. The conference was organised together with Science School of the University of Tartu. Students gave reports on their research and guest lectures gave presentations on the essence of being a scientist. On the second day students had a chance to visit several research institutions in Tartu.

Project NEXT GENERATION - a cross-media approach for attracting young people to careers in science

NEXT GENERATION was an EU 6th Framework Programme project, funded from the "Researchers in Europe Initiative" call under Human Resources and Mobility.

The project was coordinated by the Archimedes Foundation and completed in partnership with Estonian Physical Society and Haridusmeedia OÜ, an SME producing Educational and Science TV programmes since 2001. The project is running from May till December 2005.

The main objective of the project was to bring the everyday work of scientists of the fields of key importance closer to general public and particularly to students at the age of 14–18. The project did this through a cross-media approach to get the message through to as many people as possible and using different media channels simultaneously. The project combined TV, web pages, special issue of a newspaper and other printed materials with a face-to-face meeting to bring the message to the target audience. All the products of the project were delivered to all Estonian schools.

ESTIRC

IRC (Innovation Relay Centre) network has been created with the support of EU funds for the solution of the problems of SME. The emphasis is on supporting broader introduction of innovative solutions and technologies in European companies. Innovativeness does not have to mean space technology, it is enough if the knowledge, process or product is innovative in a particular region or sector. In Estonia, the ESTIRC consortium is responsible for communication of information on the IRC network and assisting Estonian companies and universities in participating in the network. It includes the Archimedes Foundation, the Tartu Science Park, Enterprise Estonia and Tallinn Technology Park.

The ESTIRC consortium helps Estonian companies and research institutions:

- to find clients in Europe who are interested in products, materials, production techniques and solutions which provide added value and are innovative;
- to have the European best minds to offer solutions to the problems of the company – the IRC network includes more than 100,000 companies and development agencies from all main industrial sectors. An Estonian company can send its problem to the network and have other members offer innovative solutions which would provide it an important competitive advantage;
- to reach clients outside its own sector, for whom the product or technology is quite innovative and very effective; for instance, application of the solutions of the medical sector in the food industry;
- to find development partners in order to share the expenses for the development of products or the production process and for the exchange of knowledge;
- to set up profitable partnerships and business schemes – by combining the skills of several companies it is possible to attract the interest of large corporations and make them buy more than basic cheap work;
- to keep in touch with the technologies offered in Europe and trends in them – the information is free and public. It is possible to have the ESTIRC consultant send the company only the offers and inquiries which are suitable for the field of activities of the company. Or only very innovative and radical offers from different fields in order to get ideas;

- to get consultations – IRC consultants help to prepare offers and enquiries. it is possible to get high-level professional legal consultations once the negotiations have reached the stage of signing contracts.

Opportunities of the IRC network were introduced in 2005 at seven events to 118 participants; more than 70 offers and enquiries related to technology were forwarded to Estonian companies and research institutions, partner search of 11 Estonian organisations was forwarded to the IRC network and consultations were provided to more than 20 organisations. Consultations consisted both in the formalisation of partner search requests and in the review of partner searches found in the IRC network. For instance, for one company approximately 200 partner searches were reviewed.

EUREKA

The main goal of the EUREKA programme is to improve the productivity and competitiveness of European companies in the world market. For the attainment of this goal, EUREKA helps to implement international product development projects, which are partly financed from national support programmes of project partners (in Estonia - Enterprise Estonia).

Use of the EUREKA scheme has the following benefits for the Estonian companies and research institutions:

- more support from Enterprise Estonia
- more support to the project through support programmes of foreign countries
- finding partners necessary for the success
- opportunity to participate in long-term projects together with large corporations
- motivation of suitable business partners to participate in joint product development
- free advertising
- increased international credibility

In 2005, the opportunities provided by EUREKA were introduced to 146 participants at seven events, more than 70 companies were informed through e-mail, consultations were given to 11 organisations, 2 applications with EUREKA potential were presented to Enterprise Estonia and one to evaluators of EUREKA.

NETS Estonia

On 7 February, the Archimedes Foundation and GEBERT RÜF STIFTUNG announced the first NETS Estonia competition of innovative business ideas Entrepreneurship Award 2005.

7 March 2005 – deadline for the submission of business ideas and other documents

18 March 2005 – announcement of winners

14–16 April 2005 – Part I of the coaching for winners

21–23 April 2005 – Part II of the coaching for winners

5 May – ceremony of issuing certificates to entrepreneurs who have passed the coaching, and introduction of the results to the general public

Applicants had to present to the contest a business idea that they had started to implement or intended to implement in the near future. Participants from all fields were welcome.

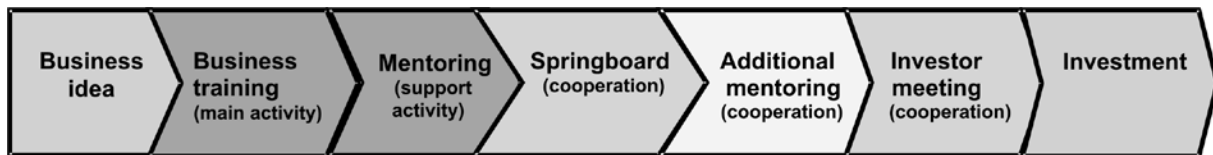
A business idea participating in the competition had to:

- create new knowledge;
- implement research and development activities in considerable volume;
- employ predominantly labour with higher education.

Award

15 winners of the competition were awarded with six days of top-level coaching in knowledge-intensive business activities during which Swiss and Estonian experts, who have successfully financed knowledge-based companies, openly shared their experience. The coaching also included advice from recognised lawyers for the conclusion of international contracts and sale of intellectual property and provided answers to practical questions related to the creation and development of a company.

The aim of the NETS Entrepreneurship Programme is to enable persons who start knowledge-based business activities to learn from experienced experts of the field how to start and develop a company successfully. For the attainment of the aim, the NETS Entrepreneurship Programme covers together with cooperation partners the full chain from the business idea up to investment.

Annual Report

Balance Sheet

	Note No.	31.12.2005	Adjusted on 31.12.2004
ASSETS			
Current assets:			
Cash and bank accounts	2	79 976 903	62 741 495
Accounts receivable and prepayments	3	39 201 307	26 594 932
Inventories	5	13 106	32 540
Total current assets:		119 191 316	89 368 967
Fixed assets			
Tangible fixed assets	6	584 117	638 154
Intangible fixed assets	6	3 560	4 892
Total fixed assets:		587 677	643 046
TOTAL ASSETS		119 778 993	90 012 013
LIABILITIES AND EQUITY			
Short-term liabilities			
Loan obligations	7	84 505	78 446
Accounts payable and prepayments	8	118 948 882	89 144 025
Total short-term liabilities		119 033 387	89 222 471
Long-term liabilities			
Long-term loan obligations	7	157 929	146 496
Targeted financing of fixed assets:	6	587 677	643 046
Total long-term liabilities		745 606	789 542
TOTAL LIABILITIES AND EQUITY		119 778 993	90 012 013

Income Statement

	Note No.	2005	2004
Targeted donations and grants	9	92 907 136	65 204 766
Targeted donations and grants for the financing of fixed assets	10	266 999	274 871
Income from operating activities		114 063	19 858
Other income	10	99 665	10 00
Total income:		93 387 863	65 509 495
Direct expenses of projects with targeted financing	11	-14 870 932	-14 871 089
Donations and grants allocated	12	-61 258 002	-36 702 157
Labour expenses:			
Salary expense		-13 133 629	-10 350 224
Social taxes		-4 396 597	-3 467 321
Total labour expenses		-17 530 226	-13 817 545
Depreciation and devaluation of fixed assets	6	-266 999	-267 409
Other expenses		-90 380	-110 972
Total expenses:		-94 016 539	-65 769 172
Profit of operating activities		-628 676	-259 677
Financial income and expenses:			
Interest income		700 069	318 649
Loss from changes in exchange rates		-71 393	-58 972
Profit of the accounting year		0	0

Statement of Cash Flows

	Note No.	2005	2004
Adjustment with depreciation	6	266 999	267 409
Adjustment with interest income		-700 069	-318 649
Adjustment with gain from the sale of fixed assets		-99 665	-10 000
Adjustment with writing off fixed assets		0	9 621
Adjustment with loss from changes in exchange rates		71 393	58 972
Change in the balance of current assets		-12 664 028	-12 529 182
Change in inventories	5	19 434	-6 775
Change in liabilities related to operating activities	8	519 470	8 420 805
Targeted donations and grants received	9,10	123 352 846	117 885 375
Targeted donations and grants spent		-94 122 828	-71 338 784
Total cash flows from operating activities		16 643 552	42 438 792
Acquisition of fixed assets	6	-23 983	-195 710
Sale of fixed assets		105 030	10 000
Interest received		768 621	286 944
Cash flows from investment activities		849 668	101 234
Interest paid		-10 899	-6 769
Capital lease payments made		-175 520	-60 769
Cash flows from financing activities		-186 419	-67 538
Total cash flows		17 306 801	42 472 488
Beginning balance of cash and bank accounts		62 741 495	20 327 979
End balance of cash and bank accounts		79 976 903	62 741 495
Effect of changes in exchange rates		-71 393	-58 972
Change in cash and bank accounts		17 306 801	42 472 488

ISSN 1406-7714

Väljaandja: Sihtasutus Archimedes

Tallinn
Koidula 13A
Tallinn 10125
tel 696 2418
faks 696 2426
arch@archimedes.ee

Tartu
Väike-Turu 8
Tartu 51013
tel 730 0324
faks 730 0336
tartu@archimedes.ee

